

Kandidatafhandling

Copenhagen Business School 2011

Cand.merc.aud. - studiet

Institut for Regnskab og Revision

Revenue Recognition

- En teoretisk analyse af Exposure Draft June 2010 fra IASB

Afhandlingens omfang

Antal anslag inkl. mellemrum og figurer/tabeller:180.736

Antal normalsider:79,4

Udarbejdet af: _____
Henrik Brun Graversen

Vejleder: Jens O. Elling

Censor: _____

Afleveret den: 7. december 2011

Executive summary

Revenue is the single largest item in the financial statement and certainly one of the main key performance indicators and at the same time revenue recognition is also one of the most complex areas in relation to accounting. The IASB and the FASB have undertaken a project on revenue recognition, which has as its purpose to provide a single revenue recognition model in a robust framework.

According to the current standards, revenue is recognized based on IAS 18 except for construction contract which is recognized based on IAS 11. According to IAS 11 revenue is recognized when the entity reliable can estimate the revenue, cost and outcome of the construction contract. The revenue recognition shall be based on the stage of completion. IAS 18 operates with the elements of goods and services where revenue from sale of goods is recognized when control and risk have been transferred towards the customer based on the invoicing principle. Services are recognized on the same conditions as IAS 11 where it is the stage of completion which determined the revenue for current accounting period.

The current standards are showing significant lack of guidance and there are conceptual differences between the framework and the underlying accounting standards. It is therefore the boards' intention to remove the inconsistent and weakness in the current standards and create a model which will improve the comparability and simplify the preparation of the financial statements. IASB and FASB have been working on the project since 2002 and in June 2010 an ED was published, which this thesis is based on. The core principles in the ED for recognizing revenue are to identify contract(s) with customer and identify separate performance obligation in the contract(s). Second the transactions price has to be determined and allocated to each performance obligation, and finally the entity recognizes revenue when it has transferred the control and satisfied each performance obligation. The proposed standard is based on the asset and liability approach, and is significantly different from the IAS 11 and IAS 18, which is based on the transferring of control and risk towards the customer.

Overall the proposed standard eliminates the inconsistent and weakness in the current standards, however the proposed standard is still based on a frame and show significant lack of guidance in several critical areas like identifying separate performance obligations within multiple contracts, and when are goods and service transferred to the customer. The missing guidance result in that the entity has to interpret the paragraph which increases the possibility of two entities recognizes revenue differently hence it is similar contracts. The outcome of that is a decrease in comparability of the financial statements which is bad for the users and against one of the main objects of the proposed standard.

Revenue is measured according to the current standards at “fair value” while the contract value according to the proposed standard needs to consider the “time value of money” and the probability-weighted estimate of the possible consideration amounts.

If the proposed standard is being implemented it will have a significant impact on today’s accounting treatment and many of the respondents to the ED ask whether it is possible to only have one revenue recognition model. The missing guidance in the proposed standard can result in recognition of revenue at a time, which is not within the objects depending on how you interpret the paragraphs, however the standard due moves the focus from the delivery terms to the scope of the contract which will improve the comparability.

1 INDLEDNING	7
1.1 INDLEDNING	7
1.2 BAGGRUND FOR PROBLEMFOMULERING	8
1.3 PROBLEMFOMULERING	8
1.4 PROBLEMAFGRÆNSNING	9
1.5 MÅLGRUPPE	10
1.6 AFHANDLINGENS STRUKTUR OG METODEN	10
1.6.1 INDLEDNING OG PROBLEMSTILLING (KAPITEL 1)	11
1.6.2 NUVÆRENDE REGNSKABSREGULERING (KAPITEL 2)	12
1.6.3 SVAGHEDER I NUVÆRENDE REGNSKABSREGULERING (KAPITEL 3)	12
1.6.4 EXPOSURE DRAFT JUNE 2010 (KAPITEL 4)	12
1.6.5 ANALYSE AF EXPOSURE DRAFT JUNE 2010 (KAPITEL 5)	12
1.6.6 EKSEMPLIFICERING AF KONSEKVENSEN VED DEN FORESLÅEDE OMSÆTNINGSSTANDARD I FORHOLD TIL NUVÆRENDE REGNSKABSREGULERING (KAPITEL 6)	13
1.7 KILDEVALG OG KILDEKRITIK	13
2 DEFINITION, INDREGNING OG MÅLING AF OMSÆTNING I HENHOLD TIL NUVÆRENDE REGLER	14
2.1 FORMÅL	14
2.2 INDLEDNING	14
2.3 DEFINITION AF OMSÆTNING	14
2.3.1 BEGREBSRAMMEN	14
2.3.2 DEFINITION AF OMSÆTNING I HENHOLD TIL BEGREBSRAMMEN	15
2.3.3 DEFINITION AF OMSÆTNING I HENHOLD TIL IAS 11 OG IAS 18	16
2.4 INDREGNINGSKRITERIER FOR OMSÆTNING	16
2.4.1 INDREGNINGSKRITERIER FOR OMSÆTNING I HENHOLD TIL BEGREBSRAMMEN	16
2.4.2 INDREGNINGSKRITERIER FOR OMSÆTNING I HENHOLD TIL IAS 11	16
2.4.3 KOMBINERING OG SEGMENTERING AF KONTRAKTER	21
2.4.4 OMKOSTNINGER VEDRØRENDE KONTRAKTEN	21
2.4.5 INDREGNINGSKRITERIER FOR OMSÆTNING I HENHOLD TIL IAS 18	22
2.5 MÅLING AF OMSÆTNING	24
2.5.1 MÅLING AF OMSÆTNING I HENHOLD TIL BEGREBSRAMMEN	24
2.5.2 MÅLING AF OMSÆTNING I HENHOLD TIL IAS 11	24
2.5.3 MÅLING AF OMSÆTNING I HENHOLD TIL IAS 18	25

1 Indledning	
2.6 DELKONKLUSION	25
3 SVAGHEDER I DEN NUVÆRENDE REGNSKABSREGULERING	27
3.1 FORMÅL	27
3.2 INDLEDNING	27
3.3 VEJLEDNING	27
3.4 INKONSISTENS	28
3.5 SAMMENSATTE KONTRAKTER	30
3.6 KVALITETSKRAV	30
3.7 DELKONKLUSION	31
4 OMSÆTNING I HENHOLD TIL EXPOSURE DRAFT	32
4.1 FORMÅL	32
4.2 INDLEDNING	32
4.3 DEFINITION AF OMSÆTNING	33
4.4 INDREGNING AF OMSÆTNING	33
4.4.1 IDENTIFY THE CONTRACT(S) WITH A CUSTOMER	34
4.4.2 IDENTIFY THE SEPARATE PERFORMANCE OBLIGATION IN THE CONTRACT	38
4.4.3 DETERMINING THE TRANSACTION PRICE	40
4.4.4 ALLOCATING THE TRANSACTION PRICE TO SEPARATE PERFORMANCE OBLIGATION	43
4.4.5 KONTROL OVER AKTIVET	45
4.4.6 TAB PÅ KONTRAKTER	46
4.4.7 OMKOSTNINGER RELATEREDE TIL KONTRAKTEN	46
4.5 DELKONKLUSION	47
5 ANALYSE AF EXPOSURE DRAFT JUNE 2010	49
5.1 FORMÅL	49
5.2 INDLEDNING	49
5.3 VEJLEDNING	49
5.4 DEFINITION AF KONTRAKT	50
5.5 KOMBINERING AF KONTRAKTER	50
5.6 SEPARATE AKTIVITETSFORPLIGTELSE OG SEGMENTERING AF KONTRAKTER	51

5.7 KONTROL	51
5.8 ÆNDRING AF KONTRAKTEN	53
5.9 INKONSISTENS	54
5.10 SAMMENLIGNELIGHED	55
5.11 DELKONKLUSION	55
6 CASE STUDIE AF ED – REVENUE FROM CONTRACTS WITH COSTUMER	57
6.1 FORMÅL	57
6.2 INDLEDNING	57
6.3 BESKRIVELSE AF CASEVIRKSOMHEDEN CEMENT A/S	57
6.4 BESKRIVELSE AF CASEEKSEMPEL	58
6.5 OPFØRELSE AF CEMENTFABRIK	61
6.5.1 I HENHOLD TIL NUVÆRENDE REGNSKABSSTANDARDER	61
6.5.2 I HENHOLD TIL ED	66
6.5.3 KONSEKVENSANALYSE AF EKSEMPEL 1 – OPFØRELSE AF CEMENTFABRIK	72
6.6 DRIFT OG VEDLIGEHOLDELSE AF CEMENTFABRIK	72
6.6.1 I HENHOLD TIL DE NUVÆRENDE REGNSKABSSTANDARDER	72
6.6.2 I HENHOLD TIL ED	75
6.6.3 KONSEKVENSANALYSE AF EKSEMPEL 2 – DRIFT- OG VEDLIGEHOLDELSE	78
6.7 DELKONKLUSION	79
7 HOVEDKONKLUSION	81
8 PERSPEKTIVERING	84
9 LITTERATURLISTE	86
10 BILAG	89

1 Indledning

1.1 Indledning

Omsætning er et elementært element i forbindelse med analyse af en virksomheds finansielle præstation og samtidig den største værdidriver i regnskabet, men indregningen af omsætning sker på forskellige baggrunde afhængig af om der aflægges regnskab efter IFRS¹ eller SFAS, hvor IFRS er principbaseret og SFAS regelbaseret. Det kan betyde at indregningen af omsætning for en virksomhed kan ske på forskellige tidspunkter og med forskellige beløb, og det er uheldig når virksomheder skal måles og sammenlignes. IASB, som står bag IFRS og FASB, som står bag SFAS aftalte derfor tilbage i 2002 at målrette deres samarbejde med henblik på at gøre nuværende og fremtidige regnskabsstandarder mere kompatible, således at regnskabsstandarderne kan anvendes både lokalt og på tværs af landegrænser, og dermed sikre en større gennemsigtighed for regnskabslæser.

Et af projekterne mellem IASB og FASB er udarbejdelsen af en ny fælles standard for indregning af omsætning (*Revenue recognition*), som skal erstatte IAS 11 *Construction Contracts* og IAS 18 *Revenue* samt mere end 200 standarder fra SFAS. Den nye standard skal være principbaseret og vedrøre alle typer af kontrakter indgået med kunder, dog med undtagelse af leasingkontrakter, finansielle instrumenter og forsikringskontrakter. Hovedformålene i projektet vedrørende *Revenue Recognition* er skitseret således²:

To remove inconsistencies and weaknesses in existing revenue recognition standards by providing clear principles for revenue recognition in a robust framework

To provide a single revenue recognition model which will improve comparability over a range of industries, companies and geographical boundaries

To simplify the preparation of financial statements by reducing the number of requirements to which preparers must refer.

¹ Anvendte forkortelser er defineret i bilag 1

² Kilde: <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Revenue+Recognition/Revenue+Recognition.htm>

1.2 Baggrund for Problemformulering

IASB blev stiftet i 1973 under navnet IASC, og er ansvarlige for udviklingen og udgivelsen af de internationale regnskabsstandarder (IFRS/IAS). I 1988 blev Danmark medlem af komiteen.

De nuværende standarder IAS 11 *Construction Contract* og IAS 18 *Revenue* samt SFAS' mere end 200 standarder baserer sig som nævnt på forskellige indregningsmetoder, men også i flere tilfælde inkonsistens. Den nye standard har til formål at eliminere svaghederne og den inkonsistens der er i de nuværende standarder, men der er mange stakeholders i projektet og dermed besværliggøres arbejdet og risikoen øges for at målet ikke opnås på tilstrækkelig vis eller at den nye standard giver en række nye uidentificerede problemstillinger. Det var da også først i december 2008 at der udkom et *Discussion Paper*, hvilket afstedkom mere end 200 høringsvar. I juni 2010 udkom så et Exposure Draft (ED) som gav 986 kommentarer, og det endelige arbejde forventes færdig i fjerde kvartal af 2011.

1.3 Problemformulering

Et så omfattende projekt som udarbejdelsen af en ny standard for *Revenue recognition* og med tre så ambitiøse hovedformål er det interessant at analysere hvorvidt den nye standard lever op til hovedformålene og om den er i overensstemmelse med IASBs nuværende begrebsramme samt hvorvidt den skaber nye problemstillinger. Dette leder frem til afhandlingens overordnede fokusområde:

En teoretisk analyse af konsekvensen ved den nye standard for omsætning i forhold til de nuværende standarder fra IASB samt en konsekvensanalyse for selskabet Cement A/S.

På baggrund af ovennævnte problemstillinger søges følgende underspørgsmål besvarede:

Kapitel 2 – Definition, indregning og måling af omsætning i henhold til nuværende regler

- Hvorledes definerer IASB omsætning i sin begrebsramme?
- Hvorledes defineres omsætning i henhold til IAS 11 og IAS 18?
- Hvilke indregnings- og målingskriterier er fastlagt i henhold til begrebsrammen?
- Hvilke indregnings- og målingskriterier er fastlagt i henhold til IAS 11 og IAS 18?

Kapitel 3 – Svagheder i den nuværende regnskabsregulering

- Hvilke svagheder har den nuværende begrebsramme?

Kapitel 4 – Teoretisk analyse af ED og de efterfølgende kommentarer

- Hvad er baggrunden for og formålet med den nye regnskabsstandard?
- Hvorledes defineres omsætning i henhold til det nye Revenue recognition projekt?
- Hvilke indregnings- og målingskriterier er fastlagt i det nye Revenue recognition projekt?
- Hvorledes defineres en kontrakt?
- Hvorledes defineres en kunde?
- Hvornår er der sket overdragelse enten af en vare eller en ydelse?
- Hvorledes defineres performance obligation?

Kapitel 5 – Analyse af ED

- Hvorledes afdækkes svaghederne i de nuværende begrebsrammer med den nye standard?
- Øges gennemsigtigheden med den nye standard?

Kapitel 6 – Konsekvensanalyse af Revenue recognition projektet for Cement A/S

- Hvorledes påvirkes casevirksomheden Cement A/S af de nye indregnings- og målekriterier?

Nærværende afhandling tager udgangspunkt i det ED, som udkom i juni 2010 samt de 986 kommentarer der kom frem til 22. oktober 2010. Dette valg begrundes i at konvergensprojektets forslag i perioden 2002 – 2007 allerede er blevet analyseret³, samt at konvergensprojektet efterfølgende har udviklet sig til et konkret princip for indregning af omsætning.

1.4 Problemafgrænsning

Afhandlingens hovedformål er en analyse af indregning og måling af omsætning, og for at kunne bevare fokus på indregning og måling er det nødvendigt at foretage en række afgrænsninger. Der afgrænses blandt andet for analyse af præsentation, klassifikation samt oplysninger selvom disse måtte blive påvirket af en implementering af den nye omsætningsstandard.

Afhandlingen har til hensigt at analysere konsekvenserne for virksomheder som aflægger regnskab efter IASB's regelsæt og selvom *Revenue recognition* projektet er samarbejde mellem IASB og FASB, som står bag US GAAP, så analyseres US GAAP ikke nærmere i afhandlingen. Det vurderes således ikke at være relevant at inddrage US GAAP når fokus i afhandlingen er rettet mod fremtidige virksomheder. US GAAP nævnes

³ Sumit Sudan (2009): *Revenue Recognition*

således kun kort hvor det er relevant i forhold til blandt at klarlægge baggrunden for *Revenue recognition* projektet.

Konsekvenserne ved den foreslåede standard vurderes at omfatte meget mere end blot hvorledes indregning og måling af omsætning skal foretages. Således vurderes det at virksomhedernes forretningsgange, procedure og rutiner mv. vil blive påvirket af den foreslåede standard. Disse afledte konsekvenser vurderes at kunne udgøre en selvstændig problembehandling, og samtidig er aspekterne ikke omfattet af afhandlingens hovedfokus, hvorfor de ikke er nærmere behandlet i afhandlingen.

Afhandlingens hovedfokus er indregning og måling af omsætning fra entreprisekontrakter, salg af varer og tjenesteydelser, hvorfor elementer som renter, royalty og udbytte kun behandles kort hvor det findes nødvendigt. Øvrige elementer som kan defineres som omsætning herunder leasing og biologiske aktiver behandles ikke i afhandlingen ud fra en væsentlighedsbetragtning.

Afhandlingens hovedfokus vil ydermere ikke rette sig imod de skattemæssige konsekvenser som den foreslåede standard på kort sigt givet vis vil medføre. Afhandlingen er skrevet med henblik på den regnskabsmæssige behandling og de regnskabsmæssige konsekvenser ved indregning og måling af omsætning.

1.5 Målgruppe

Afhandlingen henvender sig primært til vejleder og censor på Cand.merc.aud. studiet, men det er også hensigten at afhandlingen skal tjene som inspirationskilde for den del af erhvervslivet som påvirkes af den nye standard. Endvidere vil den kunne anvendes af andre Cand.merc.aud. studerende, som ønsker at beskæftige sig med problemstillingerne omkring den nye omsætningsstandard.

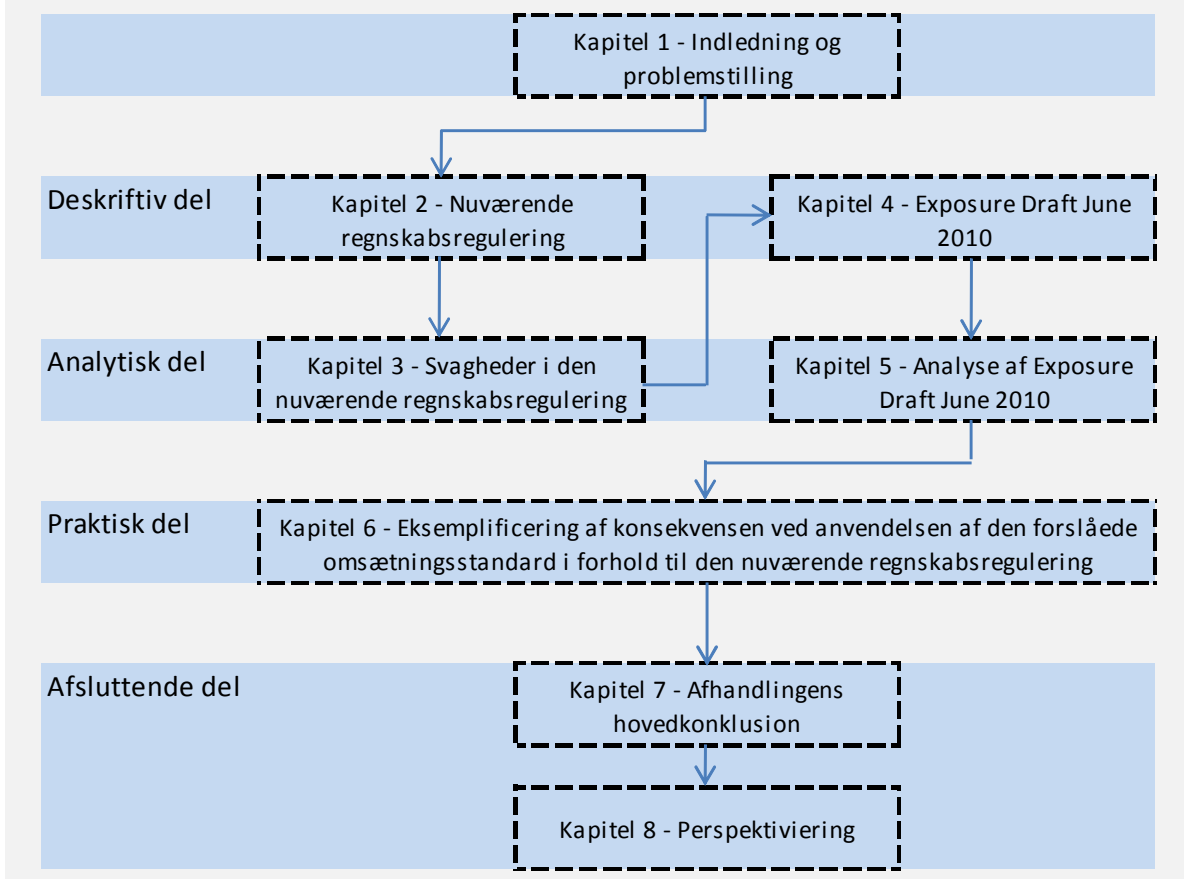
1.6 Afhandlingens struktur og metoden

Afsnittet redegør for afhandlingens struktur og den valgte metode for besvarelsen af problemformuleringen. Endvidere giver afsnittet en kort introduktion til de enkelte kapitler. Overordnet set vil hvert kapitel redegøre for formålet samt hvorledes det bidrager til besvarelsen af problemformuleringen. Endvidere afsluttes kapitlerne med en delkonklusion hvor de væsentligste elementer opsummeres. De enkelte delkonklusioner vil danne grundlag for afhandlingens hovedkonklusion.

Tilgangsvinklen er en kombination af teori og praksis, hvor teorien er det styrende element og hvor de praktiske eksempler er med til at bekræfte eller afkræfte teoriens styrker og svagheder. Det er således

teorien som er fundamentet for indregning og måling af omsætning, hvorfor en analyse af teorien er nødvendig. Analysen tager udgangspunkt i både de nuværende regnskabsstandarder for indregning og måling af omsætning samt ED udstedt af IASB/FASB. Af figur 1.1 fremgår afhandlingens struktur:

Figur 1.1 - Afhandlingens struktur

Kilde: Egen tilvirkning

1.6.1 Indledning og problemstilling (Kapitel 1)

Kapitlet har til formål at give en introduktion til afhandlingen og emnet samt baggrunden for problemformuleringen. Efterfølgende foretages en afgrænsning af emnet med henblik på at kunne gå i dybden med udvalgte emner som vurderes at være mest relevant i forhold til indregning og måling af omsætning. Herefter defineres målgruppen og efterfølgende redegøres der for strukturen og metoden i afhandlingen for sidst at foretage en kildekritik af den anvendte kilder.

1.6.2 Nuværende regnskabsregulering (Kapitel 2)

Dette kapitel har til formål at redegøre for den nuværende regnskabsregulering for indregning og måling af omsætning. Kapitlet begynder med en definition af omsætning i henhold til begrebsrammen, IAS 11 samt IAS 18, hvorefter indregnings- og målingskriterierne ligeledes for begrebsrammen, IAS 11 samt IAS 18 gennemgås. Kapitlet anvender løbende praktiske eksempler for at give læseren en bedre forståelse af standarderne. Kapitlet har endvidere til formål på overordnet niveau at identificerer svagheder i den nuværende regnskabsregulering som kan analyseres i det efterfølgende kapitel.

1.6.3 Svagheder i nuværende regnskabsregulering (Kapitel 3)

Kapitel 3 har til formål at identificerer de svagheder som den nuværende regnskabsregulering har og som er grundlaget for *revenue recognition* projektet mellem IASB og FASB identificeres og analyseres. Kapitlet er relevant i forhold til at kunne analyserer og vurdere hvorvidt ED løser de konstaterede svagheder.

1.6.4 Exposure Draft June 2010 (kapitel 4)

Kapitlet har ligesom kapitel 2 til formål at give en introduktion og overblik over hvorledes en ny omsætningsstandard kunne se ud. Kapitlet gennemgår steppene for indregning og måling af omsætning og supplere løbende med praktiske eksempler for at give læseren en bedre forståelse af indholdet. Herudover identificerer og analyserer kapitlet de principielle forskelle som er i forhold til den nuværende regnskabsregulering.

1.6.5 Analyse af Exposure Draft June 2010 (Kapitel 5)

I kapitlet analyseres hvorvidt de svagheder, som blev identificerede i kapitel 2 og 3 løses i henhold til projektets hovedformål⁴. Herudover identificerer og analyserer kapitlet nye problemstillinger som den foreslåede omsætningsstandard medfører. I analysen tages udgangspunkt i de 986 respondenter som på tværs af brancher og foreninger har kommenteret forslaget samt de praktiske eksempler som blev anvendt i kapitel 4.

⁴ Hovedformålene fremgår af afsnit 1.1

1.6.6 Eksemplificering af konsekvensen ved den foreslåede omsætningsstandard i forhold til nuværende regnskabsregulering (Kapitel 6)

Kapitel 6 vil med baggrund i de foregående kapitler analysere og via illustrative tabeller synliggøre konsekvenserne af den foreslåede omsætningsstandard i forhold til den nuværende regnskabsregulering. Analysen er baseret på praktiske eksempler via casevirksomheden Cement A/S, og fokuserer således på indregningen og målingen af omsætningen.

1.7 Kildevalg og kildekritik

De valgte kilder er primært lovgivning i form af begrebsrammer, regnskabsstandarder og fortolkningstekster. Endvidere anvendes som underbygning af argumenter i stort omfang baggrunden til ED som er udgivet i juni 2010 samt mødereferater fra møder afholdt mellem IASB og FASB. Ovenstående anses for at have høj troværdighed som følge af at de betragtes som objektive. Ydermere anvendes lærebøger, andre relevante bøger, artikler samt hjemmesider hvor forfatterne må formodes at være subjektive, i det deres holdning forventes afspejlet i materialet. Ved anvendelse af disse kilder indtager jeg en kritisk holdning til materialets indhold før, der sker omtale i afhandlingen.

Herudover anvendes de samlede kommentarer til ED, som vurderes at være subjektive, hvorfor der er foretaget en kritisk stillingtagen til kommentarer, før de er anvendt i afhandlingen. Det gælder ligeledes for anden litteratur, artikler, publikationer, hjemmesider mm.

2 Definition, indregning og måling af omsætning i henhold til nuværende regler

2.1 Formål

Formålet med kapitlet er at identificere hvorledes IASB i sine nuværende begrebsramme og standarder definerer omsætning samt hvorledes omsætning indregnes og måles. Kapitlet har til hensigt at kunne bidrage til afhandlingen som sammenligningsgrundlag i forbindelse analysen af ED.

2.2 Indledning

Som nævnt i indledningen til afhandlingen sker indregning af omsætning på baggrund af to forskellige principper afhængig af hvorledes virksomheden følger IASB eller FASBs begrebsramme. Denne principielle forskel går igen i regnskabsstandarderne⁵. Aflægger virksomheden regnskab efter IFRS vil den som udgangspunkt skulle behandle omsætning efter reglerne i IAS 18⁶, dog vil entreprisekontrakter skulle behandles efter IAS 11⁷. Det er elementært at kunne sondre mellem salg af varer og tjenesteydelser samt entreprisekontrakter idet der anvendes to forskellige indregningsprincipper i de to standarder. Kapitlet søger derfor at besvare hvornår virksomheden skal anvende IAS 18 henholdsvis IAS 11 i forbindelse med indregning og måling af omsætning.

2.3 Definition af omsætning

2.3.1 Begrebsrammen

Begrebsrammens formål er at angive kriterierne for, samt hjælpe ved udarbejdelsen af nye regnskabsstandarder herunder harmonisering af regnskabsreguleringen. Endvidere skal begrebsrammen

⁵ De principielle forskelle mellem IASB og FASB er ikke nærmere uddybet i opgaven idet de er analyseret i tidligere. Der kan blandt henvises til Revenue recognition af Sumit Sudan.

⁶ Indtægtstyper som leasing (IAS 17), dividends (IAS 28), finansielle instrumenter (IAS 39) samt biologiske aktiver (IAS 41), er undladt som følge af disse standarder indeholder branche- og virksomhedsspecifikke regler vedrørende omsætning.

⁷ IAS 11, afsnit 3

fungere som hjælp for både regnskabsaflægger, revisor og regnskabsbruger⁸. I begrebsrammen fastlås det at målsætningen med årsrapporter først og fremmest er at give relevante informationer til brug for økonomiske beslutninger⁹. Det er dog vigtigt at bemærke, i den sammenhæng, at såfremt der er uoverensstemmelse mellem begrebsrammen og regnskabsstandarderne, så har regnskabsstandarderne forrang i forhold til begrebsrammen¹⁰.

2.3.2 Definition af omsætning i henhold til begrebsrammen

Begrebet omsætning er ikke specifikt defineret IASBs begrebsramme, men betragtes som en del af de totale indtægter fra virksomhedens aktiviteter. Begrebsrammens afsnit 70, litra a definerer indtægter således:

Income is increases in economic benefits during the accounting period in the form of inflows or enhancements of assets or decreases of liabilities that result in increases in equity, other than those relating to contributions from equity participants.

Definitionen på indtægter tager således udgangspunkt i udviklingen i aktiver og passiver, det såkaldte *assets & liability approach*, og hvor resultatopgørelsen er det sekundære element, hvilket er i overensstemmelse med den formueorienterede regnskabsteori som IAS 11 *Contracts* og IAS 18 *Revenue* ligeledes er baseret på. Samtidig bygger definitionen på de monetære indstrømninger frem for de fysiske aktiviteter.

Begrebsrammen definerer således ikke omsætning særskilt, men anerkender dog, at indtægter kan præsenteres på forskellig vis i årsrapporten. Alligevel foretages der en opsplitning mellem omsætning og gevinster i begrebsrammens afsnit 74, hvor omsætning afstedkommer fra virksomhedens ordinære aktiviteter og kan angives som salg, honorarer, renter, dividende, royalty og leje. Det er dog ikke defineret hvad virksomhedens "ordinære aktiviteter" dækker over, men det må formodes at være virksomhedens primære forretningsområde.

⁸ Jan Fedders og Henrik Steffensen (2008): Årsrapport efter international regnskabsstandarder, s. 99

⁹ IASBs Framework, afsnit 72

¹⁰ IASC Foundation (2008): A guide through International Financial Reporting Standards (IFRSs), s. 17

2.3.3 Definition af omsætning i henhold til IAS 11 og IAS 18

Både IAS 11 og IAS 18 refererer til begrebsrammen i forbindelse med definitionen af omsætning, således at omsætning kun kan indregnes, når det er sandsynligt at fremtidige økonomiske fordele i regnskabsåret i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører vækst i egenkapitalen, bortset fra stigninger ved indskud fra ejere. Som det ligeledes fremgår af afsnit 74 i begrebsrammen kræves det at omsætningen stammer fra virksomhedens ordinære aktiviteter. Der er således ikke uoverensstemmelser mellem hvordan begrebsrammen og IAS 11 henholdsvis IAS 18 definerer omsætning.

2.4 Indregningskriterier for omsætning

2.4.1 Indregningskriterier for omsætning i henhold til begrebsrammen

I henhold til begrebsrammens afsnit 92 indregnes indtægter når følgende er opfyldt:

Income is recognised in the income statement when an increase in future economic benefits related to an increase in an assets or a decrease of a liability has arisen that can be measured reliably.

Med andre ord kan indtægter først indregnes når den fremtidige økonomiske fordel kan måles pålideligt og indtægten vedrører enten en stigning i aktiver eller et fald i passiver. Der er således tale om anvendelse af den formueorienterede teori hvor der anvendes "The asset & liability approach"¹¹.

2.4.2 Indregningskriterier for omsætning i henhold til IAS 11

Omsætningen vedrørende entreprisekontrakter skal opgøres efter produktionsmetoden og indregnes i resultatopgørelsen og balancen, når udfaldet kan opgøres pålideligt¹². En entreprisekontrakt er kendetegnet ved at den er individuelt forhandlet og vedrører opførelse af et aktiv eller en kombination af aktiver som er tæt forbundet eller afhængige i design, teknologi og funktion i forhold til deres formål¹³. Man kan stille spørgsmålstejn ved om "individuelt forhandlet" retter sig mod kunden eller aktivet. I henhold til Fondsrådets afgørelser¹⁴ retter "individuelt forhandlet" sig mod kontraktens indhold idet rådets

¹¹ Sumit Sudan (2009): Revenue Recognition, s. 26

¹² IAS 11, afsnit 22

¹³ IAS 11, afsnit 3

¹⁴ "Regnskabsmæssig behandling af ejendomsprojekter til videre salg" (Afsagt den 30. oktober 2006) samt "Indregning af omsætning ved projektudvikling" (Afsagt den 24. april 2006)

vurdering er, at alle kontrakter som udgangspunkt er forhandlet med en specifik kunde, IAS 11 er ikke særlig vejledende på området og blandt andet har problemstillingen givet anledning til at KEOPS blandt andre måtte ændre indregningsprincip.

Udover entreprisetrakter er kendetegnet ved, at de blandt andet er individuelt forhandlet, så kan en entreprisetrakt kategoriseres som enten *fixed price contract* eller hvor kontraktsummen afhænger af medgåede omkostninger plus en fastsat avance også kaldet *cost plus contract*.

Fixed price contract

For at udfaldet af en *fixed price contract* kan opgøres skal 4 kriterier¹⁵ være opfyldt førend omsætning kan indregnes. Det første kriterium vil som regel altid være opfyldt dog kan der være tilfælde hvor kontraktsummen afhænger af en variabel størrelse hvilket kan besværliggøre opgørelsen af kontraktsummen inden arbejdet påbegyndes. Det andet kriterium vil som regel også altid være opfyldt medmindre kunden ikke er i stand til at indfri betalingsforpligtelserne inden arbejdet påbegyndes, hvilket harmonerer med begrebsrammens krav for indregning af indtægter.

For punkt c. og d. er det essentielt at virksomheden er i stand til identificerer de anvendte ressourcer og øvrige omkostninger der er medgået samt kunne opgøre færdiggørelsesgraden pålideligt. Færdiggørelsesgraden er et udtryk for langt virksomheden er nået i forhold til at gøre arbejdet færdigt, og kan opgøres ved henholdsvis *input-metoden* eller *output-metoden*. Ved *input-metoden* opgøres færdiggørelsesgraden på baggrund af de medgåede omkostninger som virksomheden har anvendt i forhold til de samlede forventede omkostninger, mens *output-metoden* baserer sig på en vurdering af hvor meget virksomheden har færdiggjort i forhold til hvad virksomheden skal levere i henhold til kontrakten. Fordelen ved anvendelse af *input-metoden* er at omkostningerne kan opgøres ret pålideligt og virksomhederne ofte har gode budgetter som følge af stor erfaring, hvorimod *output-metoden* kan være mindre pålidelig som følge af at det kan være svært, at fastsætte værdien er det udførte arbejde. Elementært for begge scenarier er at, før indregning af omsætning skal der foretages en impairment test af kontrakten i forhold til seneste estimat med henblik på justering af kontraktens samlede forventninger til indtægter og omkostninger. Konstateres et tab eller forventes et tab skal kontrakten nedskrives tabet i indeværende periode. Den andel af tabet som kan henføres til senere indtægtsføring hensættes og tilbageføres i takt med at tabet realiseres.

¹⁵ Kriterierne for indregning af omsætning fra Fixed price contract fremgår af bilag 2

Konsekvensen ved at anvende *output-metoden* frem for *input-metoden* er naturligvis at indregning af omsætning vil ske på forskellige tidspunkter. Ofte vil virksomheden have en række omkostninger til udvikling og design samt projektering i starten af projektet uden at levere et output. Dermed generes der højere omsætning i starten af projektet, mens *output-metoden* vil genere lidt eller ingen omsætning i starten af projektet. Denne forskel vil naturligvis udjævne sig henover projektet levetid hvilket kan illustreres ved følgende eksempel¹⁶:

Eksempel 2.1 – Input kontra output

Cement A/S har indgået en aftale med en kunde om at drive og vedligeholde en cementfabrik i 5 år. Cement A/S skal over de 5 år producere 10.000.000 tons cement og får DKK 10,00 pr. ton cement virksomheden producerer. Herudover skal Cement A/S vedligeholde fabrikken. Cement A/S skal anvende DKK 12.000.000,00 til etablering og opstart af fabrikken. Der er tale om en *fixed price contract* i henhold til IAS 11, afsnit 3 idet raten pr. producerede tons cement er fast. Til brug for den løbende styring har Cement A/S et gennemtestet registreringssystem, og kunden forventes at være betalingsdygtig.

På bilag 3 specificeres indregningen af omsætning over de 6 år¹⁷, og af den fremgår det at cement A/S ikke vil kunne indregne omsætning det første år som følge af, at virksomheden ikke har produceret noget cement eller foretaget vedligeholdelsesarbejder på fabrikken. Dermed har Cement A/S ikke leveret et output i forhold til kontrakten. Anvender Cement A/S derimod *input-metoden* vil den skulle indregne en omsætning på DKKm 13,6 det første år. Det fremgår endvidere af bilaget hvorledes omsætningen udvikler sig, og efter 6 år har Cement A/S indtægtsført hele beløbet uanset hvilken metode virksomheden anvender.

Generelt kan det diskuteres hvilken metode der er mest retvisende eftersom hver metode har sine stærke og svage sider, men det faktum at der eksisterer to så forholdsvis forskellige metoder gør at sammenligneligheden elimineres, hvilket er til skade for regnskabsbrugere. Der er nok ingen tvivl om, at formålet med en kontrakt mellem to uafhængige parter er, at kunden skal opnå en fordel og sælger skal opnå økonomiske fordele. Dermed bør fokus som udgangspunkt være rettet på det output der leveres, idet outputtet skaber en fordel for kunden, og skaber fremtidige økonomiske fordele for sælger selvom det umiddelbart til tider kan være svært at opgøre færdiggørelsesgraden pålideligt.

I ovenstående eksempel med Cement A/S er alle 4 krav opfyldt med undtagelse af opgørelsen af færdiggørelsesgraden. Som nævnt tidligere giver henholdsvis *input-metoden* og *output-metoden* hver sine

¹⁶ For specifikation af tallene henvises til bilag 3

¹⁷ Kontrakten er effektiv fra år 0, mens den garanterede produktion skal leveres fra år 2 - 6

perioderesultater henover projektets løbetid. Diskussionen i det her tilfælde er selvfølgelig hvordan færdiggørelsesgraden opgøres. Er det på baggrund af de medgåede omkostninger og dermed *input-metoden* eller er det når der rent fysisk er producerede cement samt det udførte vedligeholdelsesarbejde og dermed *output-metoden*?

Problemstillingen opstår som følge af, at når fabrikken står stille i forbindelse med vedligeholdelse, så produceres der ikke cement, men der anvendes store omkostninger til reservedele og ekstra mandskab, mens de direkte omkostninger er relativt små når fabrikken kører og producerer cement. Anvendes *input-metoden* vil omsætningen være højere i de perioder hvor fabrikken står stille og bliver vedligeholdt, mens omsætningen vil være væsentlig lavere i de perioder hvor fabrikken producerer cement. Omvendt viser anvendelsen af *output-metoden* resulterer i en høj omsætning i de perioder hvor fabrikken producerer cement og en væsentlig lavere omsætning i de perioder hvor fabrikken står stille. Man kan argumentere for at kontrakten skal opdeles i to, hvor en del vedrører vedligeholdelse af fabrikken, mens den anden del vedrører produktionen. Det kræver dog at Cement A/S er i stand til at registrere omkostningerne separat, og dermed være i stand til at allokere en del af kontraktsummen over til de omkostninger som vedrører vedligeholdelse af fabrikken, således at færdiggørelsesgraderne kan opgøres pålideligt. Herudover foreskriver IAS 11 afsnit 8 at der skal afgives separate tilbud som kunden kan forholde sig til og samtidig nøjes med kun at acceptere det ene af de to tilbud. Ydermere skal hvert element separat forhandlet og kundetilpasset og indtægter og omkostninger skal kunne identificeres for hvert element.

Den manglende præcisering af hvorledes færdiggørelsesgraden opgøres, anses for at være en svaghed i de nuværende standarder og er med til at svække sammenligningsgrundlaget.

Cost plus contract

For en *cost plus contract* er det kendetegnet at de totale forventede omkostninger ikke nødvendigvis er kendte fra starten af projektet, og dermed heller ikke den totale forventede kontraktsum. Derimod er der aftalt en avance som tillægges de medgået omkostninger.

For at kunne indregne omsætning skal 2 kriterier¹⁸ være opfyldt. Det første kriterium foreskriver ligesom ved kriterium b. under *fixed price contract*, at kunden skal være betalingsdygtig. Man kan umiddelbart undre sig over kravet om at den samlede kontrakt skal kunne opgøres pålideligt, men eftersom der er tale om en *cost plus contract*, som er kendetegnet ved at omkostninger over kontraktens løbetid kan være

¹⁸ Kriterierne for indregning af omsætning ved Cost plus kontrakter er gengivet i bilag 2

svære at opgøre, og dermed kan kontraktsummen heller ikke opgøres pålideligt, da hverken sælger eller køber næppe har interesse i at indgå en "fast-pris" kontrakt.

Det andet kriterium kræver at virksomheden ligesom ved en *fixed price contract* er i stand til at adskille omkostningerne som relaterer sig til kontrakten fra virksomhedens øvrige omkostninger. I forhold til kriterium c. under *fixed price contract* er der her ikke et krav om at kunne opgøre færdiggørelsesgraden pålideligt, hvilket må skyldes at hverken input eller output nødvendigvis kan opgøres pålideligt.

Fokus er på de afholdte omkostninger, og eftersom at *cost plus contracts* ofte er baseret på anvendte timer, så har kriterierne fokus på kundens og dennes fordel, hvormed at indregning af *cost plus contracts* bør ske på et ensartet grundlag og dermed sikre sammenligneligheden. Overordnede set vurderes indregningskriterierne i IAS 11 at være i overensstemmelse med begrebsrammens indregningskriterier, men IAS 11 stiller dog en række uddybende kriterier for at kunne indregne indtægter i resultatopgørelsen. IAS 11 bygger ligesom begrebsrammen på den formueorienterede teori hvor der tages udgangspunkt i balancen og hvor resultatopgørelsen er sekundær.

IFRIC 15

Som nævnt i indledningen til afsnittet er en entreprisekontrakt kendetegnet ved at aktivet som skal opføres er unikt indenfor design, teknologi og funktion. IASB fortolkningskomité, IFRIC har udsendt fortolkningsbidraget IFRIC 15, *Agreements for the Construction of Real Estate* med fokus på henholdsvis sondringen mellem IAS 11 og IAS 18 samt hvornår der skal foretages indtægtsførelse efter produktionsmetoden.

Sondringen mellem hvornår IAS 11 og IAS 18 skal anvendes er essentielt for korrekt indtægtsførelse, som følge af at indtægtsførelse sker på to forskellige tidspunkter i processen. Indregning af entreprisekontrakter samt levering af tjenesteydelser følger produktionsmetoden og indtægtsførelse sker i takt med færdiggørelsen, mens salg af varer følger faktureringsprincippet og indtægtsføres ved levering. Som følge af definitionen af en entreprisekontrakt i IAS 11 giver anledning til uklarheder, hvilket fremgår af en række af Fondsrådets afgørelser, præciserer IFRIC 15 at en entreprisekontrakt er kendetegnet ved at¹⁹:

The buyer is able to specify the major structural elements of the design of the real estate before construction begins and/or specify major structural changes once the construction is in progress (whether or not it exercises that ability)

¹⁹ IFRIC 15, afsnit 11

I modsætning til ovenstående så skal en kontrakt hvor køber i mindre grad har mulighed for at ændre på de basale elementer behandles efter IAS 18. Det kan være elementer som valg af køkken, badeværelse eller gulvbelægning i f.eks. typehuse. Det er således indholdet af kontrakten der definerer hvorvidt den skal behandles efter IAS 11 eller IAS 18.

Kontrakter om opførelse af et aktiv som ikke lever op til bestemmelserne i IAS 11/IFRIC 15 skal således behandles som salg af en vare og indregnes i henhold til IAS 18. Afsnit 17 i IFRIC 15 giver dog mulighed for løbende indregning såfremt betingelserne i IAS 18 afsnit 14²⁰ er opfyldt, hvilket betyder at hvis risikoen og ejerskabet løbende overgår til køber, så vil sælger løbende kunne indregne tilsvarende omsætning efter produktionsmetoden.

2.4.3 Kombineret og segmentering af kontrakter

I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at kombinere eller segmentere kontrakter for, at sikre det retvisende billede af kontrakten og dens forløb i henhold til indregning af omsætning. I tilfælde hvor to eller flere kontrakter, uanset om det er med en eller flere kunder skal kontrakterne behandles som en kontrakt såfremt kontrakter er forhandlet som en kontrakt eller kontrakterne er så tæt forbundet økonomisk eller at de udføres som en konsekvens af hinanden. En kontrakt skal segmenteres såfremt aktiverne i kontrakten forhandles separat eller kunden har mulighed for at fravælge enkelte aktiver/produkter. Herudover kræves det endvidere at virksomheden kan separe omkostninger og indtægter²¹.

2.4.4 Omkostninger vedrørende kontrakten

Omkostningen skal først og fremmest vedrøre kontrakten²², og skal kunne refunderes af kunden. Det skal bemærkes at omkostninger som relaterer sig til senere aktiviteter, skal indregnes som igangværende arbejder og først medgå til opgørelsen af færdiggørelsesgraden på tidspunktet hvor aktiviteten udføres. Dette gælder f.eks. reservedele som er indkøbt, men først skal anvendes på et senere tidspunkt. Reservedelene indregnes som en forudbetaling under igangværende arbejder. Andet eksempel er anlægsaktiver som ligeledes indregnes som en forudbetaling under igangværende arbejder og afskrives i takt med at den økonomiske levetid reduceres.

²⁰ Betingelserne i IAS 18 afsnit 14 er behandlet i afsnit 2.4.3

²¹ Kravene for kombineret og segmentering af kontrakter fremgår af bilag 4

²² Bilag 5 definerer omkostninger som vedrører kontrakter i henhold til IAS 11, afsnit 16 - 18

2.4.5 Indregningskriterier for omsætning i henhold til IAS 18

Indregningskriterierne i IAS 18 knytter sig som udgangspunkt til hver enkelt transaktion. Dog kan der forekomme flere elementer som knytter sig til en transaktion²³. Det gælder f.eks. hvis en service knytter sig til produktet. Udgør værdien af servicen en betydelig andel af den samlede værdi skal omsætning i relation til servicen indregnes løbende, og omvendt hvis to transaktioner knytter sig så meget til hinanden at de hver for sig ikke har et kommercielt formål, så skal de behandles som en transaktion. Som udgangspunkt kan transaktionerne fordeles ud på 3 typer:

- a. Salg af varer
- b. Salg af tjenesteydelser
- c. Renter, royalties og udbytte

Salg af varer

Som det fremgår af bilag 6 skal 5 kriterier være opfyldt. De første to punkter vedrører risikoovergangen og overdragelsen af ejerskabet over varen og vil som udgangspunkt følge den juridiske overdragelse, hvilken ofte følger leveringsbetingelserne. Dog kan der forekomme tilfælde hvor risikoen og ejerskabet ikke sker på samme tid som den juridiske overdragelse, og dermed kan virksomheden ikke indregne indtægten i forbindelse med den juridiske overdragelse, men må vente til den reelle overdragelse af risiko og ejerskab har fundet sted.

IAS 18, afsnit 16 foreskriver ikke præcist hvornår sælger kan indregne indtægten, men det må bero på en konkret vurdering. For de 3 første punkter vurderes det at være forholdsvis håndgribeligt at vurdere hvornår risiko og ejerskab er overdraget, men muligheden for returret ligger op til subjektiv vurdering fra sælgers side. kan sælger på baggrund af erfaring fra lignende salg og øvrige faktorer pålideligt estimerer sandsynligheden for at returretten anvendes, vil sælger kunne indregne en forholdsmæssig del af indtægten, mens den øvrige del indregnes som en forpligtelse. F.eks. vil der for en detailbutik omkring juletid opstå en øget risiko for at solgte varer returneres efterfølgende. Her vil hele eller den del af indtægten som knytter sig til usikkerheden om hvorvidt varerne vil blive returneret skulle indregnes som en forpligtelse indtil muligheden for returnering af varerne udløber.

Det bør dog bemærkes at i de tilfælde hvor sælger bibeholder ejerskabet over varen som sikkerhed for betaling anses risiko og ejerskab at være overdraget til køber og sælger kan dermed indregne indtægten²⁴.

²³ IAS 18, afsnit 13

²⁴ IAS 18, afsnit 17

Problemstillingen omkring anvendelsen af parametrene overdragelse af risiko og ejerskab er at indregningen af omsætning kan ske på forskellige tidspunkter for den samme vare, hvilket igen er uhensigtsmæssigt i relation til sammenligneligheden, og samtidig er det nødvendigvis et udtryk for at kunden har opnået en fordel, på tidspunktet for overdragelsen, af risiko eller ejerskabet, som nævnt i forrige afsnit, alt andet lige må være udgangspunktet for kunden til at indgå handlen.

Punkterne c., d. og e. vurderes ikke i almindelighed at være svære at opgøre, og uddybes derfor ikke nærmere. Kan en køber ikke betale på transaktionstidspunktet kan indtægten ikke indregnes. Indtræder betalingsudygtigheden hos køber efter transaktionstidspunktet skal tabet ikke modregnes i omsætningen, men i stedet klassificeres som et tab²⁵.

Salg af tjenesteydelser

Indregning af indtægter fra salg af tjenesteydelser bygger på det samme overordnede kriterium som for entreprisekontrakter nemlig færdiggørelsesgraden som opgøres på baggrund af produktionsmetoden²⁶.

Der er ikke den store forskel i forhold til IAS 11 hvad indregning af omsætning og afsnit 21 i IAS 18 henviser da også til IAS 11 hvad angår opgørelse af færdiggørelsesgraden. Det vurderes dog at opgørelse af færdiggørelsesgraden for tjenesteydelser er mere håndgribelig.

Er udførelsen af tjenesteydelsen tilknyttet salget af en varer og udgør tjenesteydelsen en væsentlig del af samlede salgssum, så andelen der knytter sig til tjenesteydelsen indregnes selvstændig efter principperne i IAS 18.20

Renter, royalties og udbytte

Indregning af renter, royalties og udbytte kræver at 2 kriterier er opfyldt²⁷. For at punkt a. er opfyldt kræves at virksomheden på transaktionstidspunktet har en formodning om at køber er betalingsdygtig.

Renter skal indregnes i henhold til IAS 39²⁸, mens royalties skal indregnes i henhold til den indgåede aftale. Udbytte indregnes når retten til udbytte etableres.

IAS 18 vurderes ligeledes at være i overensstemmelse med den formueorienterede teori og have sammenhæng med begrebsrammens indregningskriterier, dog stiller IAS 18 uddybende krav som

²⁵ Jan Fedders og Henrik Steffensen (2008): Årsrapport efter international regnskabsstandarder, s. 396

²⁶ 5 kriterier skal være opfyldt før der kan foretages indtægtsføring. Nærværende kriterier er gengivet i bilag 6

²⁷ Kriterierne for indregning af renter, royalties og udbytte er gengivet i bilag 6

²⁸ I henhold til afgrænsningen uddybes kravene for indtægtsføringen af renter ikke nærmere i denne afhandling

overdragelse af risiko og ejendomsret ved salg af varer samt pålidelig opgørelse af omkostninger som er medgåede i forbundet med transaktionen henholdsvis færdiggørelsen.

2.5 Måling af omsætning

2.5.1 Måling af omsætning i henhold til begrebsrammen

Måling af omsætning i årsregnskabet er ikke specifikt angivet i begrebsrammen, men indgår som et delelement i det generelle regelsæt. Måling af omsætning kan ske efter 4 måleattributter²⁹:

- Historisk kostpris
- Dagsværdi
- Nettorealisationsværdi
- Nutidsværdi

Det bemærkes dog, at måling skal ske i overensstemmelse med de kvalitative krav³⁰, og kan inddeles i henholdsvis primære og sekundære egenskaber:

- Relevans
 - Pålidelighed
 - Forståelighed
 - Sammenlignelighed
- } Primære egenskaber
- } Sekundære egenskaber

Kendetegnene for de primære egenskaber er, at de bringer nytte til regnskabsbrugere, og er relevans og pålidelighed opfyldt, vil posterne forståelighed og sammenlignelighed til en vist grænse også være opfyldt³¹.

2.5.2 Måling af omsætning i henhold til IAS 11

Omsætning fra entreprisekontrakter måles til dagsværdi af det modtagende eller tilgodehavende vederlag³². Omsætning fra entreprisekontrakter udgør den oprindelige kontraktsum korrigerede for de

²⁹ IASB's begrebsramme, afsnit 99 - 101

³⁰ IASB's begrebsramme, afsnit 24 - 46

³¹ Bilag 7 Beskriver de 4 kvalitative egenskaber nærmere

³² IAS 11, afsnit 11 - 15

ændringer, der måtte forekomme under færdiggørelsen af kontrakten såsom bonus eller hvis kontraktens værdi er enhedsbestemt, at det forventede output ændrer sig.

2.5.3 Måling af omsætning i henhold til IAS 18

I henhold til IAS 18, afsnit 9 skal indtægter måles til dagsværdi, og alle relaterede rabatter til salget fragår således i omsætningen.

2.6 Delkonklusion

I henhold til begrebsrammen er omsætning en stigning i aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører en stigning i egenkapitalen, hvilket er i overensstemmelse med den formueorienterede regnskabsteori. Indregning af omsætning sker som udgangspunkt efter IAS 18 medmindre den afstedkommer fra en entreprisekontrakt hvor omsætning i så fald indregnes efter IAS 11. En entreprisekontrakt kan enten kategoriseres som en *fixed price contract* eller en *cost plus contract*. Kendetegnene for begge kontrakter er at indregning af omsætning kun kan ske såfremt, det er sandsynligt at fremtidige økonomiske fordele forbundet med kontrakten vil tilflyde virksomheden. Ellers indregnes omsætning vedrørende *fixed price contract* på baggrund af færdiggørelsesgraden. Det er således et krav, at færdiggørelsesgraden kan opgøres pålideligt sammen med den samlede kontraktsum og omkostninger, som relaterer sig til dels færdiggørelsesgraden samt den samlede kontrakt. Færdiggørelsesgraden kan opgøres ved anvendelse af enten *input-metoden* eller *output-metoden*. Det er konstateret, at begge metoder har sine fordele og ulemper, men at der forefindes to muligheder medfører øget risiko for at sammenligneligheden af regnskaber svækkes. Ved *cost plus contracts* indregnes omsætning på baggrund af de medgåede omkostninger, hvorfor det er et krav, at de medgåede omkostninger kan opgøres pålideligt.

Omsætning fra salg af varer og tjenesteydelser med undtagelse af entreprisekontrakter indregnes efter reglerne i IAS 18. Salg af varer indregnes som udgangspunkt på leveringstidspunktet, hvor der med leveringstidspunktet menes når risiko og ejerskab over varen er overgået til køber. IFRIC 15 giver dog mulighed for løbende indregning af omsætning i forbindelse med salg af varer såfremt risiko og ejerskab over varerne løbende overgår til køber. Indregning af omsætning fra salg af tjenesteydelser sker, ligesom ved entreprisekontrakter, på baggrund af færdiggørelsesgraden. Knytter tjenesteydelsen sig til salget af en vare skal indregningen af omsætningen fra tjenesteydelsen følge indregningen fra salget af varen medmindre at salgssummen for tjenesteydelsen udgør en væsentlig andel. I så fald behandles den særskilt.

Måling af omsætning er ikke specifikt angivet i begrebsrammen, men indgår som et delelement i det generelle regelsæt. Måling af omsætning kan efter begrebsrammen ske ved anvendelse af henholdsvis historisk kostpris, dagsværdi, nettorealiseringsværdi eller nutidsværdi. Den valgte måleattribut skal dog være i overensstemmelse med de kvalitative krav. I henhold til IAS 11 og IAS 18 er det dog kun muligt at anvende dagsværdi ved måling af omsætning, og eftersom at standarderne altid har forrang i forhold til begrebsrammen skal omsætning måles til dagsværdi.

3 Svagheder i den nuværende regnskabsregulering

3.1 Formål

Formålet med kapitlet er at identificere svaghederne i de nuværende regnskabsstandarder for omsætning med henblik på i kapitel 5, at kunne vurdere hvorvidt disse svagheder afhjælpes i den nye omsætningsstandard.

3.2 Indledning

I kapitlet identificeres de svagheder som de nuværende regnskabsstandarder for omsætning besidder og som til dels er baggrunden for det konvergensprojekt, som IASB og FASB tilbage i 2002 igangsatte. Svaghederne er identificerede på baggrund af gennemgangen af den nuværende regnskabsregulering i kapitel 2, og kan overordnede set inddeles i 5 grupper:

Figur 3.1 - Svagheder ved nuværende standarder for indregning og måling af omsætning

Vejledning	Vejledningen på området er mangelfuldt især omkring regnskabsmæssige forhold som sammensattekontrakter. Herudover er standarderne tilmed af ældre dato, hvilket bevirker at de på flere områder ikke lever op til nutidens komplekse salgstransaktioner.
Inkonsistens	Inkonsistens mellem IAS 11 og IAS 18 samt internt i IAS 18. Herudover foreligger der inkonsistens i relation til øvrige standarder i forbindelse med indregning af aktiver og forpligtelser.
Sammensatte kontrakter	Utidssvarende indregningsprincipper.
Kvalitetskrav	Ovenstående svagheder øger risikoen for at begrebsrammens 4 kvalitetskrav ikke opfyldes tilfredsstillende.

Kilde: Egen tilvirkning

3.3 Vejledning

IFRS bygger, som nævnt i indledningen på et principbaseret regelsæt, som opstiller rammerne for indregning og måling af omsætning illustreret ved meget få standarder og vejledninger modsat f.eks. US GAAP, som har mere end 200 standarder, vejledninger og fortolkningsbidrag for hvorledes omsætning skal indregnes.

Manglen på vejledning i IFRS bevirker, at en række områder som f.eks. sammensatte kontrakter kun behandles overfladisk på trods af deres ofte store kompleksitet. Komplexiteten i nutidens transaktioner er i dag et problem for IAS 11 og IAS 18, som er tilbage fra henholdsvis 1978 og 1982, dog revideret i 1993.

Resultatet er at graden af fortolkning øges og sammenligneligheden dermed reduceres til skade for regnskabsbruger, hvilket ydermere er i uoverensstemmelse med begrebsrammens kvalitetskrav om sammenlignelighed. IASB har med udsendelsen af IFRIC 15 forsøgt at eliminere en del af den manglende vejledning for bl.a. sammensatte kontrakter samt entreprisekontrakter.

3.4 Inkonsistens

Ud over manglende vejledning for hvornår omsætning skal indregnes, så mangler IAS 18 også vejledning i hvornår og hvordan kontrakter med flere elementer skal måles, hvilket igen øger risikoen for at sammenligneligheden i regnskaberne reduceres til skade for regnskabsbruger. Herudover nævner IAS 18 ikke hvorledes omkostninger skal fordeles ved sammensatte kontrakter.

Den manglende vejledning og de til tider utidssvarende elementer i nuværende regnskabsstandarder medfører således, at opgørelsen af færdiggørelsesgraden for elementer som behandles efter produktionsmetoden risikerer at blive indregnet efter forskellige principper. Således kan to forskellige virksomheder indregne to ens kontrakter forskelligt afhængig af, hvorvidt virksomheden anvender *output-metoden* eller *input-metoden*.

Indregning af omsætning fra salg af varer sker efter faktureringskriteriet, mens indregning fra salg af tjenesteydelser samt entreprisekontrakter sker efter produktionskriteriet. Ved anvendelse af faktureringskriteriet er fokus på overdragelse af risiko og ejerskab³³ og dermed den præstationsorienterede regnskabsteori, hvilket vurderes at være i strid med IASB's begrebsramme, som har fokus på den formueorienterede regnskabsteori. Med fokus på den præstationsorienterede regnskabsteori synliggøres ikke den værdiskabelse som virksomheden løbende gør i forbindelse med længerevarende kontrakter. F.eks. vindmøller og ejendomsudvikling som ikke altid opfylder kravene for at være en entreprisekontrakt hvormed omsætning først kan indregnes på leveringstidspunktet. Til gengæld bygger produktionskriteriet på at der løbende sker en indregning af omsætning i forbindelse med færdiggørelsen, hvilket er i overensstemmelse med den formueorienterede regnskabsteori. Derved er der ikke alene inkonsistens i indregningsprincipperne mellem IAS 11 og IAS 18, men også internt i IAS 18, som følge af at salg af tjenesteydelser behandles efter produktionsmetoden.

Reglerne for indregning af omsætning efter IAS 18 kan medføre yderligere problemer i relation til indregning af aktiver og forpligtelser. Det kan illustreres med følgende eksempel:

³³ Der henvises til afsnit 2.4.3 for nærmere omtale af indregningskriterierne ved salg af varer

Cement A/S skal levere og montere en cementmølle. Salgsprisen for cementmøllen kan opgøres til DKKt. 50.000, hvoraf Cement A/S' omkostning kan opgøres til DKKt 30.000 og salgsprisen for monteringen kan opgøres til DKKt 10.000. Risikoen for cementmøllen overgår på tidspunktet for levering som er aftalt til 31. december 2010 hvor også betalingen for både cementmøllen samt montering skal ske. Monteringen skal finde sted umiddelbart efter levering og være afsluttet den 28. februar 2011. Kunden kan annullere kontrakten såfremt Cement A/S ikke er i stand til at levere cementmøllen eller montere cementmøllen på tilfredsstillende vis. Der er tale om en samlet kontrakt.

Figur 3.2 - Bogføring af udskudte aktiver og forpligtelser

I henhold til nuværende regelsæt			
31. december 2010			
Likvider	B/S Periodiseret oms.	Varelager	B/S Periodiseret vareforbrug
60.000	60.000	30.000	30.000
28. februar 2011			
P&L Omsætning	B/S Periodiseret oms.	P&L Vareforbrug	B/S Periodiseret vareforbrug
60.000	60.000	30.000	30.000

Kilde: Egen tilvirkning

Som følge af at kunden opnår en ret til, at annullere kontrakten såfremt Cement A/S ikke er i stand til, at levere eller montere cementmøllen, opstår der periodiserede aktiver og forpligtelser. Men hverken periodiseret omsætning eller periodiseret vareforbrug lever op til definitionen af et aktiv henholdsvis forpligtelse³⁴.

På tidspunktet for levering af cementmøllen dvs. den 31. december 2010 overgår risikoen og ejerskabet fra Cement A/S til kunden, hvormed cement A/S ikke længere har kontrol over aktivet, og dermed kan cementmøllen ikke længere fremstå som en del af varelageret. Cementmøllen kan dog heller ikke driftsføres førend den samlede ydelse er leveret, og der dermed er sket realisering og indtjening i henhold til indregningskriterierne for omsætning således, at matchingprincippet er opfyldt. I nærværende eksempel vil cementmøllen isoleret set heller ikke skabe fremtidige økonomiske fordele, hvilket er endnu et kriterium som ikke er opfyldt, dog vurderes det, at aktivet er et resultat af tidligere begivenheder hvormed det tredje

³⁴ Begrebsrammens definition af aktiver og forpligtelser er gengivet i bilag 8

kriterium er opfyldt. Det kræves dog, at alle 3 kriterier opfyldt førend der kan ske indregning af et aktiv i henhold til definitionen.

På tidspunktet for levering den 31. december 2010 modtager Cement A/S hele kontraktværdien på DKKt 60.000, mens den samlede ydelse endnu ikke er leveret. Indtægten er derfor at betragte som en periodiseret omsætning, men i henhold til definitionen på en forpligtelse påkræves det, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå Cement A/S, hvilket ikke er tilfældet. Der er nemlig tale om en postering for at opnå korrekt matching af omsætning og omkostninger som følge af, at realisering og indtjeningsprocessen endnu ikke er afsluttet.

Det vurderes dermed at der er en væsentlig svaghed i standarden ved at afledte transaktioner fra IAS 18 kan være strid med begrebsrammens definition af et aktiv henholdsvis forpligtelse.

3.5 Sammensatte kontrakter

Opgørelsen af færdiggørelsesgraden i forbindelse med entreprisekontrakter samt salg af serviceydelser er fundamental for indregningen af omsætning og det retvisende billede. For kontrakter indeholdende flere elementer vil det ofte være en fordel af hensyn til en mere retvisende opgørelse af færdiggørelsesgraden, at allokere indtægter og omkostninger ud på hvert enkelt element og dermed foretage en separat indtægtsføring af kontrakten. I afsnit 2.4.2 nævnes et eksempel hvor kontrakten indeholder 2 hovedelementer; drift af cementfabrikken samt vedligeholdelse af cementfabrikken. Cement A/S skal producere 10.000.000 tons cement over 5 år og bliver betalt pr. ton producerede cement. I henhold til IAS 11 afsnit 8, så kan kontrakten kun opdeles såfremt kunden er i stand til at vælge det ene element fra hvilket ikke er tilfældet. Opgørelsen af færdiggørelsesgraden skal dermed enten baseres på *input-metoden* eller *output-metoden*. Eftersom Cement A/S får betaling pr. tons cement vil det være nærliggende at anvende *output-metoden*, men den metode giver ikke et retvisende billede af færdiggørelsesgraden for vedligeholdelseselementet, hvilket anvendelse af *input-metoden* i højere grad vil gøre. At fokus ikke er rettet på det retvisende billede er en fundamental svaghed i IAS 11 afsnit 8.

3.6 Kvalitetskrav

Ovenstående svagheder risikerer ikke bare, at svække sammenligneligheden af årsrapporter, men også begrebsrammens øvrige kvalitetskrav. Især begreberne relevans og pålidelighed kan der sættes spørgsmålstegn ved hvorvidt de opnås i tilstrækkelig omfang, hvis det som angivet ovenfor i nogle tilfælde ikke er muligt ud fra nuværende standarder, at opgøre en retvisende færdiggørelsesgrad af sammensatte

kontrakter. Herudover kan der stilles spørgsmålstejn ved hvorvidt virksomheden viser et retvisende billede såfremt virksomheder allerede nu driftsfører et forventede tab på en kontrakt frem for at vise tabet når det reelt indtræffer.

3.7 Delkonklusion

Kapitlet har identificeret 5 hovedgrupper af svagheder i de nuværende regnskabsstandarder for omsætning, nemlig vejledning, inkonsistens, sammensatte kontrakter, forventede tab på kontrakter samt kvalitetskrav. Den manglende vejledning er primært et resultat af, at IFRS er et rammebaseret regelsæt og med den øget kompleksitet i transaktionerne øges graden af fortolkning også. Det går ud over sammenligneligheden idet den formodes at blive reduceret. IASB forsøger med IFRIC at give mere vejledning, men afgrænsningen mellem entreprisekontrakter og salg af varer giver fortsat flere virksomheder problemer især hvad angår længerevarende kontrakter og kontrakter med flere elementer. Til gengæld stiller IAS 11, afsnit 8 krav om at sammensatte kontrakter kun kan behandles separat såfremt kunden har mulighed for at erhverve hvert element særskilt. Det strider i visse situationer mod det retvisende billede, idet det kan være mere retvisende for virksomheden at indregne og måle elementerne separat, som angivet i afsnit 3.5.

Herudover følger entreprisekontrakter, salg af varer og serviceydelser forskellige teorier, hvilket giver en inkonsistens i indregning og måling af omsætning. Endvidere medfører reglerne, som det fremgår af eksemplet i kapitlet at, i visse situationer vil aktiver og passiver skulle indregnes uagtet, at de ikke lever op til definitionen på et aktiv eller et passiv.

4 Omsætning i henhold til Exposure Draft

4.1 Formål

Kapitlet er et teoretisk kapitel som har til formål at synliggøre hvorledes ED identificerer omsætning samt retningslinjerne for indregning og måling, og danne baggrund for den nærmere analyse af ED som finder sted i kapitel 5 og 6.

4.2 Indledning

Regnskabsposten omsætning er en af de væsentligste KPI'er i regnskabet og yderst relevant i forbindelse med analyse af regnskaber, hvorfor posten ofte opnår stor opmærksomhed hos regnskabsbruger.

Som omtalt i indledningen til afhandlingen er der store principielle forskelle på hvorledes IASB og FASB foreskriver, at omsætning skal behandles og med et ønske om blandt andet at konvergere regnskabsstandarder mellem IASB og FASB indledte de to organisationer tilbage i 2002 et fælles projekt. Udover de principielle forskelle i IASB og FASB's tilgang til indregning og måling af omsætning blev der i forrige kapitlet konstateret en række svagheder i nuværende regnskabsstandarder fra IASB herunder blandt andet manglende vejledning og inkonsistens på tværs og internt i standarderne. Formålet med den nye standard er at skabe ét enkelt princip der definerer omsætning, samt principperne for hvorledes omsætning skal indregnes og måles. På den måde er det de to organisationers idé, at denne nye standard vil fremstå mere robust samt have elimineret de nuværende svagheder og samtidig øge sammenligningsgrundlaget på tværs af virksomheder, markeder og lande.

En af svaghederne i den nuværende regnskabsregulering er, at en række begivenheder, som overdragelse af risiko og ejerskab, skal indtræffe førend der kan indregnes omsætning. Dette er i strid med det i kapitel 2 gennemgået *asset & liability approach* som begrebsrammen foreskriver. Med den nye standard fokuseres der overordnet på at virksomheden skal have indfriet en aktivitetsforpligtelse førend der indregnes omsætning. Standarden har således til hensigt at erstatte følgende^{35 36}:

- IAS 11 Construction Contracts,
- IAS 18 Revenue,

³⁵ Henrik Steffensen (2010): Få indblik i de nye regnskabsstandarder for leasing og indtægter, s. 34

³⁶ Fokus I opgaven er rettet mod omsætning fra bygge- og anlægsvirksomheder hvorfor IFRIC 13, IFRIC 18 og SIC 31 ikke gennemgås nærmere.

- IFRIC 13 Customer Loyalty Programmes,
- IFRIC 15 Agreements for the Construction of Real Estate,
- IFRIC 18 Transfer of Assets from Customer, og
- SIC 31 Revenue Barter Transactions Involving Advertising Services.

I de kommende afsnit vil det nye forslag til en omsætningsstandard blive gennemgået med henblik på i kapitel 5, at kunne foretage en analyse af, hvorvidt de i kapitel 3 konstaterede svagheder bliver elimineret samt analysere, hvorvidt det nye forslag bevirker at nye svagheder opstår, og dermed underminerer hovedformålet med projektet.

4.3 Definition af omsætning

Omsætning afstedkommer som følge af en kontrakt med en kunde om levering af varer eller tjenesteydelser som vedrører virksomhedens ordinære aktiviteter³⁷. Ligesom i de gældende regler mangler der en definition af virksomhedens "ordinære aktiviteter", men det må ligeledes formodes at der er tale om virksomhedens primære forretningsområde.

Med tilførsel af aspektet "kontrakt med kunde" præciseres begrebet omsætning i forhold til den nuværende begrebsramme, og omsætning adskilles fra andre gevinster, hvormed omsætning kun opstår i de tilfælde hvor en hel eller delvis levering af en vare eller en tjenesteydelse finder sted til en kunde.

4.4 Indregning af omsætning

Før der kan ske indregning af omsætning skal der ske indfrielse af en *performance obligation* (oversat: aktivitetsforpligtelse), hvilket sker ved en hel eller delvis levering af en vare eller tjenesteydelse til en kunde, hvormed virksomheden har indgået kontrakt om levering af den pågældende vare eller tjenesteydelse. Det er afgørende for, at der kan være tale om indfrielse af en aktivitetsforpligtelse når kunden har fået overdraget kontrollen over varen eller tjenesteydelsen, og kan anvende varen eller tjenesteydelsen for dermed at sikre sig fordele. Grundlæggende bygger forslaget på 5 punkter for indregning af omsætning³⁸:

- a. *Identify the contract(s) with a customer;*

³⁷ IASB ED, Afsnit IN4

³⁸ IASB ED, Afsnit IN9

- b. *identify the separate performance obligations in the contract;*
- c. *Determine the transaction price;*
- d. *Allocate the transaction price to the separate performance obligation; and*
- e. *Recognize revenue when the entity satisfies each performance obligation.*

De omkostninger som relaterer sig til indfrielse af aktivitetsforpligtelsen skal indregnes på tidspunktet hvor de opstår. Omkostninger som i forbindelse med udførelse af kontrakten ikke lever op til kravene for et aktiv kan indregnes i balancen under visse forudsætninger³⁹:

4.4.1 Identify the contract(s) with a customer

For at der kan være tale om en kontrakt er det afgørende, at kontrakten følger de standarder og processer virksomheden har for at indgå lignende kontrakter. Der kan dog ikke være tale om en kontrakt såfremt den ene eller begge parter kan ophæve kontrakten før påbegyndelse af levering uden at måtte afgive kompensation, og ydermere skal kontrakten være juridisk bindende i modsætning til f.eks. IAS 32 hvor en kontrakt godt kan være regnskabsmæssigt gældende uden at den er juridisk bindende⁴⁰.

Herudover skal kontrakten være indgået med en "kunde". Begrebet kunde er ikke defineret i ED, som følge af at det ikke er muligt at udarbejde en ensartet definition som er dækkende på tværs af brancher, men i stedet er det op til hver enkelt virksomhed at vurdere hvorvidt der er tale om en kunde eller f.eks. en samarbejdspartner⁴¹.

F.eks. hvis virksomheden Cement A/S som i samarbejde med en samarbejdspartner driver og vedligeholder en cementfabrik for en kunde, får en bonus for at have opnået den aftalte produktionsmængde. Den løbende betaling faktureres særskilt fra henholdsvis Cement A/S og samarbejdspartneren direkte til kunden, mens bonussen faktureres fra samarbejdspartneren til kunden, hvorefter Cement A/S sender en faktura til samarbejdspartneren for sin andel af bonussen.

Efter de gældende regler vil Cement A/S anse bonussen for en omsætning, men i henhold til det nye ED er samarbejdspartneren ikke en kunde og ydermere har Cement A/S ikke indfriet nogen aktivitetsforpligtelse overfor samarbejdspartneren, hvorfor Cement A/S ikke længere kan indregne bonussen som en del af omsætningen, men skal i stedet præsentere bonussen som andre driftsindtægter.

³⁹ Bilag 11 angiver kriterierne for indregning af omkostninger i henhold til ED

⁴⁰ Af bilag 9 fremgår de 4 kriterier som skal være opfyldt for at der kan være tale om en kontrakt

⁴¹ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC17

Et andet eksempel er at kontrakten er udløbet, men parterne har endnu ikke genforhandlet kontrakten, som følge af de gode relationer der er mellem sælger og køber fortsætter samarbejdet dog uden en kontrakt. Først 6 måneder senere indgår man en ny kontrakt. Dermed vil omsætningen som relaterer sig til perioden mellem kontraktens udløb og indgåelsen af den nye kontrakt skulle behandles som andre driftsindtægter, men hvorledes skal omkostningerne og omsætningen opgøres og indregnes? Dette eksempel fremkommer i flere lande hvor kulturen i høj grad er præget af relationer frem for formalier.

Skal omkostningerne løbende driftsføres og indtægten indtægtsføres i takt med de fremkommer? Er det tilfælde er der stor sandsynlighed for at matching princippet ikke overholdes. Til gengæld kan man heller ikke aktivere omkostningerne eftersom de ikke lever op til definitionen af et aktiv og ikke opfylder kravene for aktivering i henhold til den nye standard.

Idéen med, at omsætning afstedkommer fra en kontrakt med kunde er grundlæggende fornuftig vurderet ud fra et teoretisk synspunkt, og en kontrakt kan være indgået både mundtligt og skriftligt. Til gengæld kan der stilles spørgsmålstegn ved, om ikke ovenstående eksempel bør anses som omsætning, også selvom der ikke foreligger en konkret kontrakt. Indirekte foreligger der en aftale mellem sælger og kunde, og såfremt sælger har en overbevisning om, at kunden vil dække omkostningerne må det vurderes at, sælger kan betragte det som værende en uformel kontrakt og dermed indtægtsføre i takt med at sælger indfrier aktivitetsforpligtelserne. Det forudsætter naturligvis at sælger er i stand til præcist at identificere aktivitetsforpligtelserne i lighed med hvis der var en kontrakt.

Begrebet omsætning indsnævres yderligere af, at transaktionen skal have et kommercielt aspekt. Dermed undgår man at virksomheder øger sin omsætning ved at modtage og overdrage den samme vare eller tjenesteydelse flere gange.

Eksempel 4.1 – Transaktioner som ikke opfylder definitionen på en kontrakt

Urgrossisten A/S har haft et hårdt år som følge af finanskrisen, og selskabet har brug for at vise et godt resultat for at kunne optage et nyt lån i banken. Den 31. december 2010 sælger Urgrossisten A/S derfor ure til en værdi af DKK 100.000 til sin gode ven og urmager (kostprisen for urene er DKK 35.000), hvorefter Urgrossisten A/S fremviser en øget omsætning på DKK 100.000 samt et øget dækningsbidrag på DKK 65.000 til banken. Såfremt Urgrossistens gode ven ikke er i stand til at sælge urene inden den 1. februar 2011 udsteder Urgrossisten A/S en kreditnota til urmageren og får urene tilbage.

Figur 4.1 - Bogføring af transaktioner som ikke opfylder definitionen på en kontrakt

I henhold til nuværende regelsæt			
31. december 2010			
Omsætning	Vareforbrug	Varelager	Likvider
100.000	35.000	35.000	100.000
1. januar 2011			
Omsætning	Vareforbrug	Varelager	Likvider
100.000	35.000	35.000	100.000
I henhold til ED			
31. december 2010			
Andre tilgodehavender	Anden gæld	Varelager	Likvider
35.000	100.000	35.000	100.000
1. februar 2011			
Andre tilgodehavender	Anden gæld	Varelager	Likvider
35.000	100.000	35.000	100.000

Kilde: Egen tilvirkning

Jf. ovenstående eksempel ændrer det kommercielle aspekt på hvorledes der er tale om omsætning eller ej. I henhold til begrebsrammen er der tale om en omsætning⁴², mens der efter ED ikke vil være tale om en omsætning som følge af, at der ikke er et kommercielt aspekt i kontrakten. Derved kan der skabes en inkonsistens mellem begrebsrammen og den nye standard, som følge af at begrebsrammen ikke tager højde for hvor vidt det kommercielle aspekt er i transaktionerne.

Herudover skaber transaktionen en ny problemstilling i henhold til ED. Grundlæggende må der stilles spørgsmålstejn ved hvorvidt kontrollen over aktivet overhovedet er overdraget til køber. Urene er måske fysisk og legalt overdraget til køber, men sælger har forpligtet sig til at købe urene tilbage, hvorved at transaktionen ikke opfylder kravene i ED for indregning af omsætning. Til gengæld skal salgsprisen præsenteres som en gældspost, mens urenes samlede kostpris på DKK 35.000 skal præsenteres som et tilgodehavende, men i henhold til begrebsrammen kræves det at virksomheden har kontrol over urene, hvilket virksomheden ikke har. Indregningen af urene som et aktiv kan dermed ikke lade sig gøre i og med at Ugrsisten A/S ikke har kontrol over aktivet pr. 31. december 2010.

⁴² For definition af omsætning i henhold til begrebsrammen henvises til kapitel 2

Hensigten med nærværende krav om at der skal være et kommercielt aspekt i kontrakten med kunden er naturligvis at undgå transaktioner som denne, men det skaber også inkonsistens mellem begrebsrammen og ED.

4.4.1.1 Kombineret og segmentering af kontrakter

I nogle tilfælde er det nødvendigt at betragte flere kontrakter som en kontrakt eller segmentere en kontrakt for at opnå den korrekte indtægtsførelse. Virksomheden skal kombinere to eller flere kontrakter hvis de er afhængige af hinanden⁴³.

Rabatter og lignende i nye kontrakter, som afstedkommer på den ene eller anden måde fra tidligere kontrakter, er ikke kvalificerende til at betragte kontrakten som afhængig af en anden kontrakt.

Som det fremgår af bilag 4 minder kravene naturligvis om de krav som er opført i IAS 11, afsnit 9, og hensigten er da også at kontrakter hvis pris afhænger af en anden kontrakt skal kombineres.

Forskellen på segmentering af en kontrakt og identificering af separate aktivitetsforpligtelser⁴⁴ i en kontrakt er at, ved segmentering af en kontrakt er de forskellige delelementer prisafhængige. Indgår en virksomhed kontrakt om salg af to eller flere varer eller services skal virksomheden vurdere hvorvidt kontraktens indhold ville kunne opdeles i separate kontrakter uden at det vil påvirke prisen på de enkelte elementer i kontrakten. Er det tilfældet skal virksomheden segmentere kontrakten i flere kontrakter og indtægtsføre i takt med at hver enkelt aktivitetsforpligtelse indfries. Herudover medfører segmentering af en kontrakt, at eventuelle ændringer i kontraktværdien ikke skal allokere ud på hver enkelt aktivitetsforpligtelse, men kun allokere ud på den aktivitetsforpligtelse som ændringen vedrører⁴⁵.

4.4.1.2 Ændring af kontrakten

En ændring til en kontrakt forekommer i henhold til ED enten ved ændring i *scope* eller ved ændring i *price*, og samtidig kan ændringen være ensbetydende med at den skal betragtes som en ny kontrakt. Kriterierne for om ændringen skal betragtes som ny kontrakt afhænger af de samme kriterier som anvendes i forbindelse med kombineret og segmentering af kontrakter som omtalt tidligere. En kontrakt kan dog ikke ændres eller betragtes som en ny kontrakt såfremt kontrakten efterfølgende ikke opfylder de 4 krav for "*contract with a customer*" som er omtalt tidligere i afsnit 4.1.1.

⁴³ Af bilag 4 fremgår indikationer på at to eller flere kontrakter i henhold til ED skal kombineres

⁴⁴ Identificering af separate aktivitetsforpligtelser er nærmere beskrevet i afsnit 4.4.2

⁴⁵ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC68

Ændres kontrakten enten ved *scope* eller *price* skal effekten af tidligere indtægtsførelser indregnes på tidspunktet for ændringen af kontrakten, ellers er der risiko for at virksomheden ikke indregner korrekt omsætning i forhold til indfrielse af aktivitetsforpligtelsen.

Det vurderes umiddelbart svært i praksis at håndtere nærværende regelsæt hvor især kravet om prisafhængighed er et afgørende element for, hvorvidt der er tale om en ændring af en eksisterende kontrakt eller om der er tale om ny kontrakt.

Har Cement A/S indgået en kontrakt om salg af en cementfabrik og ønsker kunden en anden cementmølle end den som oprindeligt indgår i kontrakten er dette som udgangspunkt en ændring i *scope* og *price* idet den nye mølle har en anden pris (Der er ikke yderligere omkostninger for Cement A/S eller kunden ved at anvende en anden mølle end møllens kostpris). Først og fremmest opfylder kontrakten fortsat kravene for at være en kontrakt i henhold til afsnit 4.1.1. Der er oprindeligt tale om en kontrakt med separate *performance obligations* eftersom kontraktens samlede pris havde været væsentlig højere såfremt kunden skulle købe elementer enkeltvis, og dermed er punkt b) i kravene for segmentering⁴⁶ ikke opfyldt. Spørgsmålet er herefter hvorvidt virksomheden også sælger møllerne enkeltvis og ja det gør virksomheden. Dermed er krav a) for segmentering opfyldt, men det er straks sværere at vurdere hvorvidt kunden opnår en signifikant prisreduktion ved den nye mølle. Er det set i forhold til hvis kunden skulle købe møllen separat eller hvis kunden havde valgt den nye mølle fra starten af?

Er det set i forhold til hvis kunden skulle købe møllen separat, så er der tale om en signifikant prisreduktion, og dermed er der tale om en ændring til den eksisterende kontrakt, men set i forhold til hvis kunden havde valgt den nye mølle fra starten, så ville det ikke betragtes som en signifikant prisreduktion, og dermed er der ikke tale om en signifikant prisreduktion, hvorefter at ændringen til kontrakten må skulle betragtes som en særskilt kontrakt, såfremt resten af indholdet i kontrakten lever op til kravene for at være en "kontrakt med en kunde". Regelsættet vurderes at være noget uklart og mangler vejledning. Samtidig er det tvivlsomt hvorvidt at prisafhængighed i praksis kan anvendes som rettesnor for hvornår der er tale om en ændring til en eksisterende kontrakt og hvornår der er tale om en tillægskontrakt.

4.4.2 Identify the separate performance obligation in the contract

Den nye omsætningsstandard skiller sig yderligere ud i forhold til nuværende regelsæt ved at der kræves en indfrielse af en aktivitetsforpligtelse. En kontrakt med en kunde kan som nævnt i afsnit 4.4.1 bestå af flere

⁴⁶ Kravene for segmentering er belyst i afsnit 4.4.1.1

performance obligations hvormed indregning af omsætning kan ske på forskellige tidspunkter. Det kræves dog at indtægter, omkostninger og margin til hver enkelt *performance obligation* kan identificeres eller, at en anden virksomhed sælger en lignende vare eller tjenesteydelse. Herudover skal kunden samtidig opnå en fordel. Det er dog vigtigt at virksomheden sonderer mellem om der er tale om segmentering af kontrakten eller om der er tale om identificering af separate *performance obligation* i henhold til afsnit 4.4.1.

I forbindelse med entreprisetrakter opnår kunden typisk ikke en direkte fordel ved dellevering af en vare eller en tjenesteydelse selvom delleveringen kan klassificeres som en separat *performance obligation*. Først når den samlede entreprisetrakt er opfyldt opnår kunden en fordel, hvormed indregning af omsætning risikerer først at kunne ske når hele entreprisetrakten er opfyldt. For at undgå det scenario er det foreslået at såfremt kunden kontrollerer processen⁴⁷ vil indregning af omsætning kunne ske løbende i forbindelse med dellevering. Definitionen af kontrol er ikke specificeret, men der henvises i stedet til retningslinjer i IFRIC 15 afsnit 13, som foreskriver, at såfremt kontraktens indhold er i overensstemmelse med kravene i IAS 11, afsnit 3 samt at udfaldet kan blive estimeret pålideligt, så skal virksomheden indregne omsætning på baggrund af færdiggørelsesgraden.

Eftersom at ED lægger op til, at det i forbindelse med indfrielse af en aktivitetsforpligtelse skal vurderes i forhold til salg af en vare, hvorvidt timingen i indregning af omsætning vil blive påvirket i forhold til IAS 18.14 ud fra at risiko og ejendomsret ikke skal være overdraget. Hvor ofte reglerne i Incoterms⁴⁸ afgjorde hvornår risikoen var overgået til køber, og dermed et udtryk for hvornår virksomheden kunne indregne omsætningen, så kan omsætningen først indregnes når kunden opnår kontrol og fordel af varen⁴⁹. Dermed opnår man, at omsætningen indregnes på det samme tidspunkt uanset hvornår i processen risikoen og ejendomsretten overgår til køber. I forhold til salg af en tjenesteydelse efter IAS 18.20 og entreprisetrakter efter IAS 11.23 afhænger det af om virksomheden i dag gør færdiggørelsesgraden op på baggrund af input eller output. Med den nye standard hvor en aktivitetsforpligtelse først er indfriet når kunden har opnået kontrol over varen eller tjenesteydelsen vil færdiggørelsesgraden i højere grad basere sig på output frem for input.

⁴⁷ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC65

⁴⁸ Incoterms udarbejdes af ICC og definerer en række standardklausuler som sælger og køber kan anvende i forbindelse med fordeling af omkostninger og risikoovergang

⁴⁹ For nærmere uddybning af hvornår kunden opnår kontrol over aktivet henvises til afsnit 4.4.4

4.4.3 Determining the transaction price

Identificering af indtægter til hver *performance obligation* kræver at virksomheden tager højde for betingelserne i kontrakten samt forretningsprocedurerne. *The transaction price* (oversat: Handelsværdien) skal således reflektere den forventede indtægt fra kunden i forbindelse med indfrielse af aktivitetsforpligtelsen, hvilket ofte vil være et fast beløb, som fremgår af kontrakten korrigerede for overvejelserne omkring⁵⁰:

- a. collectibility;
- b. the time value of money;
- c. non-cash consideration; and
- d. consideration payable to the customer.

Collectibility

Collectability er et udtryk for kundens evne til at betale den forventede indtægt. Kan kunden kun betale 80% af den forventede kontraktværdi skal indregningen af omsætningen korrigeres for denne ændring.

The time value of money

Indeholder kontrakten et derivat skal forskellen mellem kontraktværdien og kontraktværdien opgjort til dagsværdi præsenteres separat.

Non-cash consideration

Hvis virksomheden modtager betaling i andet end kontanter skal værdien opgøres til dagsværdi.

Consideration payable to the customer

Virksomheden skal ydermere tage højde for hvorvidt den yder en økonomisk hjælp eller lignende overfor sine kunder i forbindelse med salg af kundens vare. Virksomheden skal her overveje hvorvidt der tale om en reduktion i salgsprisen og dermed omsætningen eller om virksomheden reelt er køber og dermed får en gæld til en kreditor eller i sidste ende en kombination af begge dele.

Variabel kontrakt

Er der tale om en kontrakt med en variabel værdi skal følgende overvejelser foretages⁵¹:

⁵⁰ ED, afsnit 42 - 49

⁵¹ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC80

- a. how to define the transaction price;
- b. how to account for subsequent changes in the transaction price; and
- c. whether and how to constrain the transaction price

Define the transaction price

Handelsværdien afspejler den **gennemsnitlige** forventede indtægt fra kontrakten og omsætning kan kun indregnes såfremt at handelsværdien kan estimeres med **rimelighed**. Handelsværdien kan med rimelighed estimeres såfremt⁵²:

- a. the entity has experience with similar types of contracts (or access to the experience of other entities if it has no experience of its own); and
- b. the entity's experience is relevant to the contract because the entity does not expect significant changes in circumstances.

Der er således ikke længere krav om at kontraktens værdi skal kunne måles pålideligt, hvilket betyder at kontraktværdierne må forventes at blive større som følge af virksomhederne nu også i højere grad tvinges til at tage højde for den merindtjening der ligger i mange kontrakter. Så selvom graden af pålidelighed reduceres så øges graden af relevans overfor regnskabslæser som følge af bedre information. Til gengæld kan det give politiske problemer for virksomhederne som næppe ønsker at melde for optimistisk ud og slet ikke hvis de er performance betalt, som det er tilfældet med Cement A/S fra eksempel 2.1. For skal virksomheden, efter at have forhandlet en garanteret produktion på plads, melde ud at den med rimelig sikkerhed kan producere mere og dermed opnå en højere forventede indtægt. Det vil de fleste kunder nok undre sig over.

Udover at virksomheden med rimelighed skal kunne estimere handelsværdien, så skal den også kunne vurdere hvad den gennemsnitlige forventede indtægt er. Den gennemsnitlige forventede indtægt er et udtryk for hvor store muligheder virksomheden vurderer at kunne nå et i kontrakten specifikt mål, som hvis virksomheden vurderer at der er lige store muligheder for at opnå en indtægt på DKK 100.000.000 som en på DKK 120.487.500, så vil den gennemsnitlige handelsværdi af kontrakten være på DKK 110.243.750 (DKK 100.000.000 x 50% + 120.487.500 x 50%). Fælles for begge beløb er naturligvis at de skal kunne estimeres med rimelighed ud fra ovenstående kriterier.

Tager vi udgangspunkt i eksemplet fra tidligere⁵³ vil det betyde at når fabrikken kan producere 6.500 tons cement pr. dag, giver det en produktion på 11.862.500 tons cement over 5 år, og med en pris på DKK 10,00

⁵² ED, afsnit 38

pr. ton samt DKK 1 i bonus pr ton når produktionen overstiger 10.000.000 ton giver det en teoretisk mulig kontraktværdi på DKK 120.487.500⁵⁴.

Fabrikken kan dog ikke køre uden stop i 5 år men kræver naturligvis vedligeholdelse, og vurderet ud fra erfaringer og kendskab til kvaliteten af fabrikken har man fastsat en garanteret produktion på 10.000.000 tons cement over 5 år hvilket giver en samlet kontraktværdi på DKK 100.000.000. Der er naturligvis en usikkerhed i opgørelsen som følge af at sammensætningen i råmaterialerne har en hvis indflydelse på omfanget af vedligeholdelse på fabrikken.

Spørgsmålet er selvfølgelig om Cement A/S med rimelighed kan angive DKK 120.487.500 og DKK 100.000.00 som mulige forventede indtægter? En forventet kontraktsum på DKK 120.487.500 kan nok hurtigt afskrives eftersom ingen af Cement A/S' erfaringer viser at fabrikken vil være i stand til at køre i 5 år uden stop, mens erfaringer indtil nu har vist at de i gennemsnit kan producere 5% over den garanterede produktion. Spørgsmålet er selvfølgelig om denne viden er relevant i forhold til at kunne estimere og sandsynliggøre den reelle forventede indtægt på kontrakten. Som udgangspunkt må det formodes at erfaringsgrundlaget lever op til både krav a og b, men der var som nævnt et usikkerhedsmoment i form af kvaliteten i råmaterialerne, som gør den forventede kontraktværdi usikker og dermed svækkes anvendelsen af erfaringsgrundlaget i henhold til ED afsnit 39.

Med udgangspunkt i ovenstående må det derfor formodes at en forventet merproduktion ikke umiddelbart kan tilskrives kontraktværdien på indgåelsestidspunktet, som følge af en række eksterne faktorer (såsom slidmønstret på fabrikken), først kan belyses når fabrikken har været i drift i op til et år.

Kontraktværdien bør derfor opgøres til DKK 100.000.000 for Cement A/S på indgåelsestidspunktet selvom der ligger en potentiel opskrivning, så kan værdien af opskrivningen ikke estimeres på rimelig vis. Vurderer Cement A/S efter 1 års produktion at der f.eks. er 50% mulighed for at kunne producere 5% mere end den garanterede produktion, så skal kontrakten opskrives, og det gøres ved at vægte værdien af kontraktens minimumsværdi (DKK 100.000.000) med 50% og den mulige indtægt (DKK 105.500.000) med 50% hvorefter den forventede kontraktsum herefter bliver på DKK 102.750.000⁵⁵.

Formålet med at inkludere den forventede merindtægt er naturligvis at informationen har en større relevans for regnskabslæser, hvilket giver god mening, men det medfører også en række problemstillinger herunder at graden af verificerbarhed reduceres. Dermed er den nye standard på kant med

⁵³ Eksempel 2.1

⁵⁴ Beregning fremgår af bilag 3

⁵⁵ Beregning fremgår af bilag 3

begrebsrammens kvalitetskrav også selvom IASB forsøger at indsnævre det regnskabsmæssige skøn ved at stille krav om erfaring fra lignende kontrakter, samt at de anvendte erfaringer ikke må forventes at kunne påvirke værdien af kontrakten efterfølgende. Hvorvidt det er relevans eller pålidelighed der skal være det bærende element for indregning af omsætning er et holdningspørgsmål. Med relevans sikrer man mere og bedre information for regnskabslæser i forbindelse med estimering og evaluering af virksomhedens finansielle præstationer, men øger også anvendelsen af regnskabsmæssige skøn som i det her tilfælde kan anvendes til enten en mere aggressiv indtægtsførelse og i værste fald regnskabsmanipulation. Svagheden ved relevans er styrken ved pålidelighed i og med at fokus i højere grad er på verificerbarhed og dermed nemmere for tredje part at vurdere, til gengæld får man ikke den fulde information ud til markedet. Svagheden ved begge kvalitetskrav er, at de ikke sikrer sammenligningsgrundlaget i tilstrækkelig grad hvilket er et af hovedformålene i den nye standard idet anvendelsen af regnskabsmæssige skøn vil give forskellige regnskabsmæssige skøn afhængig af hvor dygtige virksomhederne er til at estimere og hvilket erfaringsgrundlag de har. Til gengæld må det formodes at den øgede information til regnskabslæser vil gøre det lidt nemmere at sammenligne kontrakter.

For en virksomhed som Cement A/S vil det betyde at informationer omkring de forventede præstationer skal tages med i betragtningen og jo flere erfaringer virksomheden opnår, jo højere kontraktsummer vil markedet nok også kunne forvente at se. Det er selvfølgelig positivt i relation til regnskabslæser, men som nævnt tidligere er det mindre godt i forhold til kunden.

4.4.4 Allocating the transaction price to separate performance obligation

Efter selskabet har opgjort den samlede forventede kontraktsum skal denne fordeles ud på hver enkelt aktivitetsforpligtelse. Det skal ske i forhold til den samlede værdi såfremt hver enkelt vare eller serviceydelse var solgt separat⁵⁶. Dette kan bedst illustreres ved nedenstående figur. 4.2

Figur 4.2 Allokering af kontraktværdi til separate aktivitetsforpligtelser

Aktivitetsforpligtelse	Stand-alone salgspris	Allokeret salgspris	Omkostninger	Dæknings- bidrag
Drift	269.000.000	244.545.455	180.000.000	64.545.455
Vedligeholdelse	85.000.000	77.272.727	80.000.000	-2.727.273
Reserve dele	196.000.000	178.181.818	140.000.000	38.181.818
Total	550.000.000	500.000.000	400.000.000	100.000.000

Kilde: Egen tilvirkning

⁵⁶ ED, afsnit 50

Af figuren fremgår det at den samlede pris, såfremt elementerne var solgt hver for sig er DKK 550.000.000, mens den samlede værdi af kontrakten er på DKK 500.000.000 når kunden køber alle 3 elementer som en samlet løsning. For at allokere den korrekte værdi ud til hver aktivitetsforpligtelse foretages følgende beregning:

$$\frac{\text{Samlet kontraktværdi ved salg af alle 3 elementer i en løsning}}{\text{Samlet kontraktværdi såfremt elementer var solgt hver for sig}} \times \text{Aktivitetsforpligtelsens stand-alone pris} = \text{Allokeret salgspris}$$

F.eks. hvis vi tager udgangspunkt i driften, så ville den allokerede salgspris være:

$$\frac{\text{DKK 500.000.000}}{\text{DKK 550.000.000}} \times \text{Drift (DKK 269.000.000)} = \text{DKK 244.545.455}$$

Det interessante i denne beregningsform er at virksomheden risikerer at starte kontrakten med et tab på en af aktivitetsforpligtelserne. Det betyder at virksomheden skal hensætte til tab på den aktivitetsforpligtelse, inden kontrakten er påbegyndt, uanset om den samlede kontrakt giver et positivt afkast⁵⁷, hvilket yderligere medfører at virksomheden skal oplyse om tabet og hvornår aktivitetsforpligtelsen forventes afsluttet. Oplysningskravet stiger dermed betragtelig for virksomheden med kontrakter som denne. For en virksomhed som Cement A/S betyder det at den skal tænke væsentligt anderledes i forbindelse med indgåelse af kontrakter hvad angår opgørelse af indtægter og omkostninger.

Subsequent changes in the transaction price

I forbindelse med den løbende opfølgning på kontrakten kan der forekomme ændringer til den samlede kontraktværdi, som efter ED⁵⁸ skal allokere ud til samtlige *performance obligation* efter samme princip som ved identificeringen af *performance obligations* i første omgang, hvorefter indtægtsførelsen korrigeres i henhold til den nye forventede kontraktværdi. Er kontrakten segmenteret i henhold til afsnit 4.4.1.1, så skal ændringen i den samlede kontraktværdi alene allokere ud på de segmenterede kontrakter som ændringen vedrører. Kan det derimod ikke opgøres hvor stor en del af indtægten og omkostningerne som vedrører henholdsvis hver aktivitetsforpligtelse, så behandles hele kontrakten som én og en ændring påvirker således alle aktivitetsforpligtelserne i kontrakten.

⁵⁷ Ernst & Young (2010): Revenue from contracts with customers - The road to convergence, what the revenue proposals mean in practice, s. 26

⁵⁸ ED, afsnit 53

4.4.5 Kontrol over aktivet

Som nævnt ovenfor kan omsætning kun indregnes såfremt der er sket indfrielse af en aktivitetsforpligtelse, hvilket betyder, at kunden skal have kontrol over aktivet. I henhold til ED afsnit 26 har kunden opnået kontrol over aktivet, når denne kan gøre direkte brug af aktivet og dermed opnår fordele. Med direkte brug menes, når kunden har mulighed for at anvende aktivet i resten af aktivets økonomiske levetid. Kunden har dermed mulighed for at opnå en forbedret likviditet⁵⁹. Det skal naturligvis bemærkes, at det kun er indikatorer. Således er overdragelsen af f.eks. ejendomsretten ikke nødvendigvis identisk med overdragelsen af kontrollen hvormed ED skiller sig væsentligt ud i forhold til de nuværende standarder som bekendt har fokus på overdragelse af risiko og ejendomsret.

Herudover betragtes det ikke som at kunden har opnået kontrol over aktivet såfremt at sælger har en forpligtelse eller rettighed til at købe aktivet tilbage, hvilket harmonerer godt med at der skal være et kommercielt aspekt i transaktionen⁶⁰, som beskrevet i eksempel 4.1.

4.4.5.1 Løbende overdragelse af aktivet

Kontrakter hvor aktivet løbende overdrages eller først overdrages et godt stykke ude i fremtiden, som f.eks. ved entreprisekontrakter skal virksomheden ved hver regnskabsperiode opgøre færdiggørelsesgraden og indtægtsføre på baggrund heraf. Som nævnt tidligere kan ovenstående kun ske såfremt kunden kontrollerer processen⁶¹. Opgørelsen af færdiggørelsesgraden skal ske ligesom efter de nuværende regnskabsstandarder på baggrund af *input-metoden* eller *output-metoden*. Hvorvidt den ene metode skal anvendes frem for den anden afhænger først og fremmest af virksomhedens politik for lignende kontrakter, men herudover er det op til virksomheden at vurdere hvilken metode som finder bedst anvendelse og giver det mest retvisende billede. Dette ændrer selvfølgelig ikke på, at der fortsat vil være en grad af fortolkning, som gør at en lignende kontrakt hos en anden virksomhed muligvis indregnes på anden vis, hvilket øger risikoen for at sammenligneligheden svækkes til skade for regnskabsbruger. Det er dog IASB/FASB's intention at sammenligneligheden skal styrkes, men med fokus på kun et indregningsprincip er det vurderet fra IASB/FASB's side at det ikke er muligt kun at anvende enten *input-metoden* eller *output-metoden*.

⁵⁹ Indikatorer på at kunden har opnået kontrol i henhold til ED, afsnit 30 fremgår af bilag 10

⁶⁰ I henhold til problemafgrænsningen er indtægter fra leasing ikke behandlet i nærværende rapport eftersom de behandles særskilt i IAS 17.

⁶¹ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC65

Anvendelsen af *output-metoden* vil ofte give et mere troværdigt billede af færdiggørelsesgraden og også være den bedste indikator for hvor tæt virksomheden er på indfrielse af aktivitetsforpligtelsen, men IASB/FASB anerkender at der kan være praktiske problemstillinger ved anvendelse af *output-metoden*. Selvom det ikke står direkte skrevet, så må det vurderes at ED lægger op til anvendelse af *output-metoden* som udgangspunkt, hvilket vurderes at give god mening i henhold til indfrielse af virksomhedens aktivitetsforpligtelse.

4.4.6 Tab på kontrakter

Både IAS 11 afsnit 25 og ED forskriver at estimater for kontrakten løbende skal opdateres i forbindelse med indregning af omsætning. ED går dog skridtet videre og angiver, at der skal foretages en impairment test på hver enkelt aktivitetsforpligtelse, hvilket betyder, at der reelt kan blive tale om hensættelse til tab på en aktivitetsforpligtelse selvom den samlede kontrakt giver et overskud⁶², som beskrevet i afsnit 4.4.4. Det forventede tab på en aktivitetsforpligtelse skal vises som en omkostning samt en forpligtelse på det tidspunkt hvor det konstateres. Med nærværende element bibeholdes forsigtighedsprincippet fortsat med den begrundelse, at både IFRS og US GAAP har inkluderet en sådan test i deres standarder og såfremt testen ikke eksisterede, ville det være en betydelig ændring i forhold til gældende praksis⁶³.

Herudover ser IASB og FASB at passivside er et udtryk for en impairment test af den aktivitetsforpligtelse som virksomheden har påtaget sig.

Forventer virksomheden derimod et øget overskud, eller et mindre overskud, ved kontrakten end først antaget skal denne ændring medtages i den løbende indtægtsførelse. Der skal således også korrigeres for tidligere perioders indtægtsførelse, men den del som relaterer sig til den fremtidige indtægtsførelse indregnes først på et senere tidspunkt.

4.4.7 Omkostninger relaterede til kontrakten

Indregningskriterierne for omkostninger efter ED har fokus på indfrielse af *performance obligation*, modsat nuværende regnskabsstandarder, som har fokus på kontrakten⁶⁴. Det kan diskuteres hvorvidt en

⁶² Ernst & Young (2010): Revenue from contracts with customers - The road to convergence, what the revenue proposals mean in practice, s. 27

⁶³ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC133

⁶⁴ Omkostninger vedrørende de nuværende regnskabsstandarder er behandlet i afsnit 2.4.4

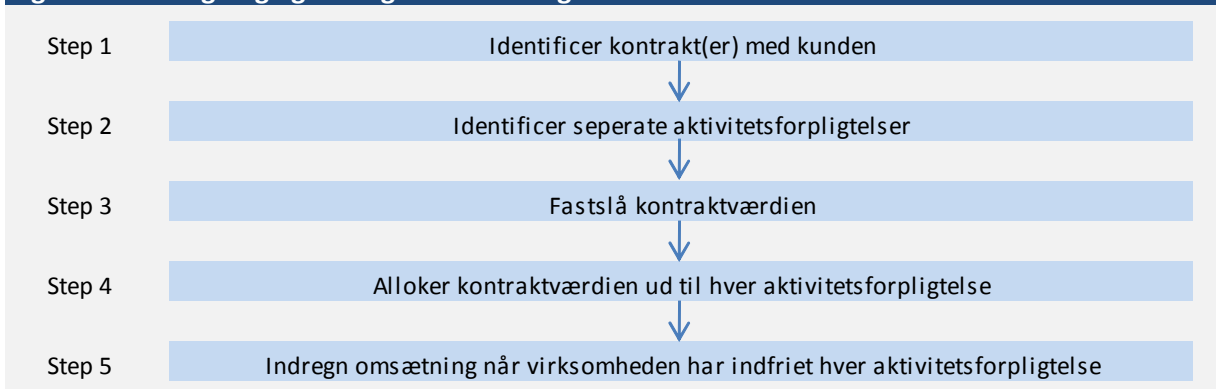
omkostning⁶⁵ til at opnå en kontrakt skal betragtes som kontraktrelateret omkostning eller som en separat omkostning, der skal driftsføres når den fremkommer. IASB's baggrund for at nærværende omkostning skal driftsføres og ikke aktiveres er, at den indsats der lægges i at opnå kontrakten ikke har noget med selve kontrakten at gøre, hvilket umiddelbart giver god mening da salgsomkostninger mv. ikke fortæller hvor god virksomheden er til indfri aktivitetsforpligtelsen i kontrakten. Til gengæld kan øget salgsomkostninger indirekte være med til at opnå en højere pris for kontrakten, hvilket typisk ses på varer med høj branding, men det har ikke noget med virksomhedens evne til at indfri forpligtelserne i kontrakten.

ED foreskriver endvidere, at virksomheden skal vurdere hvorvidt omkostningen relaterer sig til *past performance* eller *future performance*. Relaterer omkostningen sig til aktivitetsforpligtelser i kontrakten som allerede er indfriet skal omkostningen driftsføres, mens den skal aktiveres såfremt den vedrører senere indfrielse af en aktivitetsforpligtelse. Denne opdeling af omkostningerne vil ofte være forskellig fra de nuværende regnskabsstandarder hvor f.eks. IAS 11 afsnit 8 som nævnt tidligere foreskriver 3 krav som skal være opfyldt for en sammensat kontrakt kan opdeles. Dermed vurderes det at ED hermed er med til at løse en af de konstaterede svagheder i de nuværende standarder.

4.5 Delkonklusion

IASB og FASB har igennem en årrække arbejdet med et *Revenue recognition* projekt som skal eliminere de svagheder som forefindes i den nuværende regnskabsregulering samt skabe en mere robust ramme for indregning af omsætning. Herudover har projektet til formål at skabe en standard som kan øge sammenligneligheden på tværs af brancher, markeder og lande. Den foreslåede standard bygger på kun et indregningsprincip som tilsigter at indregning først kan ske når virksomheden har indfriet sine aktivitetsforpligtelser overfor kunden. Opbygningen af standarden er illustreret ved figur 4.3:

⁶⁵ Kravene for indregning af omkostninger i henhold til ED er gengivet i Bilag 11

Figur 4.3 - Indregning og måling af omsætning

Kilde: Egen tilvirkning

Standarden foreskriver således at omsætning afstedkommer fra kontrakter med kunder, men kontrakterne kan være indgået skriftligt såvel som mundtligt. De skal dog have et kommercielt perspektiv og være juridisk bindende. Ved indgåelse af kontrakt(er) med en kunde skal virksomheden ligeledes vurdere hvorvidt flere kontrakter skal kombineres og behandles som en kontrakt, som følge af at de er prisafhængige eller hvorvidt en kontrakt skal segmenteres som følge af aktivitetsforpligtelserne i kontrakten er prisafhængige. Begrebet kunde er ikke nærmere defineret, idet det afhænger af branchen.

For hver kontrakt der er indgået med en kunde skal virksomheden identificere eventuelle separate aktivitetsforpligtelser. En aktivitetsforpligtelse er en virksomheds forpligtelse til at levere en vare eller en tjenesteydelse til en kunde. Aktivitetsforpligtelserne kan separeres såfremt en anden virksomhed sælger den samme vare/serviceydelse eller omsætning, omkostninger og dækningsbidrag kan identificeres for hver aktivitetsforpligtelse. Efter den samlede kontraktværdi er fastlagt og fordelt ud på den eller de separate aktivitetsforpligtelser kan virksomheden indregne omsætning, når den har indfriet en aktivitetsforpligtelse.

Målingen af omsætningen sker på baggrund af den gennemsnitlige forventede omsætning fra kontrakten. Har virksomheden mulighed for at opnå en højere eller lavere værdi end grundværdien i kontrakten skal virksomheden medtage denne mulighed i forbindelse med opgørelsen af kontraktværdien ud fra en sandsynlighedsbetragtning. Dette er en signifikant ændring i forhold til den nuværende regnskabsregulering.

5 Analyse af Exposure Draft June 2010

5.1 Formål

Formålet med kapitlet er at foretage en analyse af hvorvidt ED June 2010 formår at eliminere de konstaterede svagheder fra kapitel 3 uden at nye problemstillinger/svagheder opstår.

5.2 Indledning

I kapitel 3 blev en række svagheder i de nuværende regnskabsstandarder for omsætning konstateret, som i henhold til IASB og FASB skal elimineres⁶⁶. Kapitlet vil på baggrund af kapitel 4 analysere hvorvidt den foreslåede standard for omsætning formår at eliminere de konstaterede svagheder ved hjælp af ovenstående værktøjer. Ydermere vil kapitlet analysere den nye standard med henblik på at identificere nye svagheder.

5.3 Vejledning

Den nye standard er principbaseret i lighed med IFRS, men hvor de nuværende standarder manglede vejledning omkring valg af indregningsprincip samt håndteringen af sammensatte kontrakter, så har ED fokus på kun ét indregningsprincip. Virksomheden indregner omsætning, når den overfor kunden har indfriet en aktivitetsforpligtelse. Dermed er der umiddelbart skabt ensartethed for hvornår der kan indregnes omsætning, idet fokus er rettet på aktivitetsforpligtelserne i kontrakten. Til gengæld mangler den nye standard mere specifikt vejledning for hvordan separate aktivitetsforpligtelser identificeres i en kontrakt, og der kan stilles spørgsmålstejn ved hvorvidt det overhovedet er muligt, at have ét indregningsprincip som går på tværs af alle brancher uden at det går ud over sammenligneligheden indenfor branchen⁶⁷. For at imødekomme de nuværende problemer i relation til vejledning indeholder ED en anvendelsesguide, som forsøger at eksemplificere nogle af de mulige problemstillinger.

⁶⁶ ED, afsnit IN2

⁶⁷ Comment letter summary – Main issues, side 6

5.4 Definition af kontrakt

Standarden skaber ydermere nogle praktiske problemstillinger, som omtalt i afsnit 4.4.1, hvor omsætningen risikerer ikke længere, at blive betragtet som omsætning efter den nye standard, hvilket medfører en række problemer i relation til behandlingen af de medgåede omkostninger og indtægter. Havde standarden været mere fleksibelt i relation til definitionen af en kontrakt ville de omtalte problemstillinger ikke eksistere. I afsnit 4.1.1 nævnes, at såfremt sælger har en overbevisning om, at kunden vil acceptere sælgers fakturaer og betale fakturaen for det udførte arbejde eller det leverede aktiv, så vil sælger kunne indregne omkostningerne under igangværende arbejder samt foretage indtægtsførelse, når indfrielsen af aktivitetsforpligtelsen har fundet sted. Med andre ord skal sælger agere som om der foreligger en kontrakt. Det kan som udgangspunkt virke som en aggressiv tilgangsvinkel til indtægtsføring og risikabelt, men vurderingen er at, i ovenstående tilfælde er der så store ligheder mellem at agere med en kontrakt som uden en kontrakt, og skulle kunden mod forventning ikke betale, vil dette ikke være meget anderledes end at indgå kontrakt med en kunde som efterfølgende ikke er i stand til at betale.

5.5 Kombineret af kontrakter

Kombinering og segmentering af kontrakter i henhold til nuværende standarder har i højere grad fokus på indholdet samt den vare eller serviceydelse som sælges frem for ED, som mere fokuserer på prisafhængigheden i kontrakten. Det kan umiddelbart undre når ED fokuserer på indfrielse af aktivitetsforpligtelsen i kontrakten, at det så er prisafhængigheden som skal være bestemmende for hvorvidt kontrakten skal segmenteres eller flere kontrakter skal kombineres. Samtidig kan der forekomme flere aktivitetsforpligtelser indenfor samme kontrakt.

Kombinering af kontrakter, som på den ene eller den anden måde er afhængige af hinanden bør som flere respondenter nævner ikke afhænge af prisafhængighed, men af om den ene kontrakt medfører den anden kontrakt. Vurderet ud fra ED's formål om at skabe et mere sammenligneligt billede af en virksomheds kontrakter, er det svært at se hvordan prisafhængighed i den form som ED foreskriver, skal kunne opfylde det behov eller begrebsrammens kvalitetskrav. Fokus bør i stedet være rettet mod kontraktens aktivitetsforpligtelser og ikke på de ydre omstændigheder. Derved sikres et mere sammenlignelig grundlag og dermed højnes begrebsrammens kvalitetskrav.

5.6 Separate aktivitetsforpligtelser og segmentering af kontrakter

Problemstillingen med sammensatte kontrakter i de nuværende regnskabsstandarder for omsætning er på overordnet vis løst som omtalt i de foregående afsnit. Fokus på opdeling og indfrielse af aktivitetsforpligtelserne vurderes i høj grad at være en styrkelse i forhold til at skabe sammenlignelighed. Til gengæld mangler der fortsat en signifikant vejledning, som omtalt afsnit 5.3 af henholdsvis hvorledes en aktivitetsforpligtelse identificeres i sammensatte kontrakter samt hvornår kontrollen over aktivet overgår fra sælger til køber.

Herudover kan der stilles spørgsmålstejn ved hvorvidt kravene for segmentering i forhold til identificering af separate aktivitetsforpligtelser i en kontrakt skaber værdi for regnskabsbruger. Som nævnt i forrige afsnit flyttes fokus i ED fra aktivitetsforpligtelserne over til de ydre omstændigheder, hvilket ikke er hensigtsmæssigt i forhold til konsistensen i ED. Det vurderes derfor kun at være relevant at kunne identificere, indregne og måle separate aktivitetsforpligtelser hver for sig. Nævrende postulat bakkes mere eller mindre op af respondenterne til ED som ligeledes har fokus på aktivitetsforpligtelserne, men som ønsker, at opsplutte kontrakter såfremt, der foreligger separate aktivitetsforpligtelser. Hvorvidt man segmenterer en kontrakt eller om man blot identificerer separate aktivitetsforpligtelser efter de samme retningslinjer er underordnede. Det elementære er, at fokus er på aktivitetsforpligtelserne, og kravene hertil⁶⁸.

Overordnet set er svaghederne i de nuværende regnskabsstandarder elimineret, men nye er fremkommet og dermed kan det ikke konkluderes, at den nye standard giver en mere robust begrebsramme. Som følge af den manglende vejledning vil det resultere i at regnskabsaflægger fortsat skal fortolke reglerne hvilket øger risikoen for at sammenligneligheden på tværs af brancher, markeder og lande reduceres til skade for regnskabsbruger. Herudover vurderes det at kravene til henholdsvis segmentering af en kontrakt i flere kontrakter med en eller flere separate aktivitetsforpligtelser frem for identificering af separate aktivitetsforpligtelser i den eksisterende kontrakt skaber mere tvivl og forvirring end den skaber værdi for regnskabsbruger.

5.7 Kontrol

De nuværende standarder foreskriver som udgangspunkt at risiko og ejerskab skal være overdraget til køber, hvor dette kan ske på meget forskellige tidspunkter i processen i forhold til, at kunden opnår kontrol

⁶⁸ Kravene til for aktivitetsforpligtelser fremgår af afsnit 4.4.2

over aktivet. Indregningen af omsætningen afhænger således af bestemmelserne i kontrakten frem for hvornår værdiskabelsen sker. Med fokus på overgang af kontrol må det formodes at indregningen af omsætningen sker på et mere ensartet tidspunkt. Dog er vejledningen i forbindelse med overdragelse af kontrol over aktivet ikke særlig dybdegående, og dermed en fundamental svaghed ved den nye standard.

At en aktivitetsforpligtelse er indfriet, når aktivet er overdraget og definitionen af hvornår aktivet er overdraget er også fornuftig, men indikatorerne for hvornår et aktiv er overdraget er ikke behandlet særligt dybdegående og kræver væsentlig mere præcisering. Samtlige 4 indikatorer vurderes ikke at være særlig retvisende for hvornår der er tale om overdragelse.

Det første punkt – punkt a) bygger på at kunden under alle omstændigheder har en forpligtelse til at betale. En sådan forpligtelse afhænger nærmere af kontraktens indhold end at varen er overdraget. Således kan forpligtelsen indtræde længe inde kunden har fået overdraget aktivet. Det kan være, at kunden forpligter sig til at betale allerede ved kontraktindgåelse. F.eks. hvis kunden ønsker en mindre eller større køler i forhold til hvad fabrikken er dimensioneret til. I henhold til kontrakten forpligter køber sig under alle omstændigheder til at betale for varen uanset om den passer ind i fabrikken. Herudover nævner respondenterne, at en sådan indikator kan være for restriktiv, som følge af at kunden først bliver forpligtet når sælger har indfriet det meste af sine forpligtelser⁶⁹. Men det er netop det som er hele grundelementet i den nye standard, hvorfor det argument ikke kan tilskrives megen værdi. Man kan så diskutere hvorvidt det er korrekt at fokusere på, at en aktivitetsforpligtelse skal være helt indfriet førend der kan foretages indtægtsføring. I forhold til tankegangen om at vise værdiskabelsen i virksomheden giver det ikke megen mening først at kunne indtægtsføre til sidst i processen hvis der er tale om en længere varende kontrakt.

Det andet punkt – punkt b) minder om de nuværende retningslinjer hvor det juridiske ejerskab indikerer hvem der kontrollerer aktivet, men ED gør selv opmærksom på at der kan være tilfælde hvor kontrollen over aktivet i henhold til ED er overdraget mens det juridiske ejerskab endnu ikke er, og omvendt det juridiske ejerskab kan være overdraget uden at kontrollen i henhold til ED er overdraget. Indikatorer skulle gerne kunne anvendes som en vejledning, men i det her tilfælde er det yderst begrænset hvor megen vejledning der er i punkt b). Respondenterne angiver da også, at det juridiske ejerskab over aktivet er mere en mulighed for at opnå kontrol over aktivet end det er et udtryk for at kunden har kontrol over aktivet. Ydermere angiver respondenterne, at risiko og ejerskab bør indgå som en indikation på hvem der har kontrollen over aktivet. Ved at fokusere på risiko og ejerskab fjerner man fokus fra aktivet hvormed sammenligneligheden risikerer at blive reduceret til skade for regnskabsbruger.

⁶⁹ Comment Letter Summary – Main Issues, side 19

Ydermere nævnes det at indikatoren har meget lidt relevans i forhold til servicekontrakter, hvilket umiddelbart må antages at være korrekt. Man kan dog stille det spørgsmål om den juridiske ejendomsret ikke er overgået til køber når servicen er udført? F.eks. når Cement A/S producerer cement for kunden, så er der tale om en servicekontrakt, hvor kunden opnår kontrol over cementen i det øjeblik den er produceret.

Det tredje punkt – punkt c) har fokus på den fysiske besiddelse, hvilket giver en mere fornuftig indikation af hvem der har kontrollen. Det må umiddelbart vurderes svært for kunden at være i stand til at anvende aktivet og samtidig opnå økonomiske fordele ud af aktivet, såfremt kunden ikke er besiddelse af aktivet. ED nævner dog et eksempel hvorpå kunden ikke har den fysiske kontrol over aktivet, men som følge af, at salgsaftalen bygger på *bill-and-hold* har kunden kontrollen over aktivet. Punkt c) må vurderes primært at mønte sig på fysiske aktiver selvom man igen kan anvende eksemplet fra punkt b) og argumentere for at i det øjeblik kunden har fysiske kontrol over cementen, så har kunden også kontrol over den service, som er blevet udført i forbindelse med produktionen.

Det fjerde punkt – punkt d) indikerer at såfremt der er tale om et unikt aktiv i design eller funktionalitet, så er det sandsynligt at sælger vil kræve at kunden tager kontrol over aktivet og betaler, men dette indikerer ikke nødvendigvis, hvornår overdragelsen af aktivet finder sted og sælger dermed kan indregne omsætning.

Idéen med at kunden skal have kontrol over aktivet førend virksomheden kan indregne omsætning vurderes at være en forbedring af de nuværende regler, men der mangler konkret vejledning på området, og begrebet kontrol bør ændres således, at det også giver en mere retvisende billede af værdiskabelsen i forbindelse med entreprisekontrakter. For som det fremgår af eksempel 1 i kapitel 6 er konsekvensen af den nye standard at omsætning først kan indregnes på tidspunktet hvor cementfabrikken er leveret på trods af at virksomheden har været i gang med opførelsen de seneste par år. Det er bestemt ikke hensigtsmæssigt og vurderes ikke at give regnskabslæser et særligt retvisende billede af virksomhedens præstationer. En så markant ændring der hermed lægges op til kræver derfor mere præcis vejledning til hvordan de centrale elementer i standarden opnås samt hvorledes præstationen i forbindelse med entreprisekontrakter løbende kan komme til udtryk i regnskabet på en retvisende måde.

5.8 Ændring af kontrakten

Der har gennem processen med den nye standard været stor fokus på målsætningen om kun et indregningsprincip, og mange respondenter stiller sig tvivlende overfor det. Derfor er det elementært at vejledningen omkring identificering af aktivitetsforpligtelser i sammensatte kontrakter samt hvornår kontrollen af et aktiv er overdraget til kunden er præcis.

Herudover angiver ED at en ændring i kontraktværdien efter kontraktindgåelse skal allokere ud på alle aktivitetsforpligtelserne. Flere respondenter har bemærket dette og finder det uhensigtsmæssigt. De ser hellere at ændringer allokere ud til de aktivitetsforpligtelser som ændringerne vedrører, hvilket umiddelbart vurderes at være mere retvisende. Således kan en ændring i kontraktværdien, som kun vedrører en del af kontraktens samlede aktivitetsforpligtelser, påvirke alle aktivitetsforpligtelserne i kontrakten og dermed skabe et forkert billede af aktivitetsforpligtelsens samlede forventede indtægter og omkostninger. Det vil umiddelbart medføre en forkert indtægtsføring under forudsætning af, at alle kontraktens aktivitetsforpligtelser indfries på samme tid. Ovenstående argument vurderes dog ikke at være korrekt eftersom at kendetegnet ved en kontrakt med separate aktivitetsforpligtelser er at der er prisafhængighed, og en ændring i prisen på en aktivitetsforpligtelse må vurderes at have effekt på kontraktens øvrige aktivitetsforpligtelser ellers bør kontrakten i henhold til afsnit 4.4.1.1 højst sandsynligt segmenteres.

5.9 Inkonsistens

Med fokus på kun ét indregningsprincip elimineres først og fremmest den inkonsistens som er mellem IAS 11 og IAS 18 samt internt i IAS 18, men også den inkonsistens der er mellem IAS 18 og begrebsrammen.

Som det fremgår af afsnit 4.4.1 foreskriver ED, at der skal være et kommercielt aspekt i kontrakten med kunden, førend der kan indregnes omsætning. Et element som begrebsrammen ikke har, og dermed opstår der inkonsistens mellem begrebsrammen og ED. Ved at sælger har en ret til at købe aktivet tilbage kan indtægten fra salget ikke indregnes som en omsætning efter ED⁷⁰. Havde sælger under alle omstændigheder skulle købe aktivet tilbage ville der være tale om en gældspost, men når der blot er tale om en rettighed til at købe aktivet tilbage kan modposten til indtægten ikke klassificeres som et passiv efter begrebsrammens terminologi. Der opstår dermed en inkonsistens mellem begrebsrammen og ED, hvilket må vurderes at være en fundamental fejl i ED. Således vurderes det at være mere retvisende såfremt at sælger ikke kan indregne omsætning hvis, denne har intentioner om at gøre brug af sin ret til at tilbagekøbe aktivet. Indtægten vil dermed kunne præsenteres som en hensættelse og samtidig være i overensstemmelse med begrebsrammen.

Herudover foreskriver den nye omsætningsstandard, at hver aktivitetsforpligtelse skal behandles særskilt såfremt indtægter, omkostninger og profit kan identificeres hver for sig. I eksemplet i afsnit 3.4 hvor Cement A/S skulle levere en cementmølle samt efterfølgende montere denne opstod der udskudte aktiver

⁷⁰ Basis for Conclusion on ED, afsnit BC68

og passiver som ikke levede op til definitionen på et aktiv eller passiv. Denne fundamentale svaghed i de nuværende regnskabsstandarder for omsætning løses ved at opdele kontrakten i to, hvor den ene vedrører levering af cementmølle mens den anden vedrører montering. Til gengæld kan der skabes usikkerhed om hvornår kontrollen over cementmøllen er overdraget. Dette er analyseret nærmere i afsnit 5.7.

5.10 Sammenlignelighed

Den gennemgående problemstilling i regnskabsstandarder er, at de sigter mod nogle kvalitetskrav som skal gavne regnskabsbruger, hvilket naturligvis er godt, men virksomhederne sigter ofte mod at kontrakterne skal tilfredsstillе dem selv og kunderne. Dermed skabes et hul som er svært at udfylde især, når man ønsker at simplificere og præcisere indregningsprincipperne. Det er nok ikke muligt at opnå alle 4 kvalitetskrav, men når man ønsker at holde fokus på sammenlignelighed, så kræver det mere vejledning og præcisering af de centrale områder.

Sammenlignelighed skabes når der er ensartethed, og standarder der lægger op til fortolkning øger risikoen for at standarderne fortolkes forskelligt fra virksomhed til virksomhed, hvilket i sidste ende er til skade for regnskabsbruger.

Til gengæld ses det som en styrkelse at standarden lægger op til at anvende *output-metoden* i forbindelse med opgørelsen af færdiggørelsesgraden. *Output-metoden* er oftest den mest troværdige indikator for hvor langt virksomheden er nået med indfrielse af sine aktivitetsforpligtelser. Til gengæld må det formodes at denne ændring vil medføre store konsekvenser for mange regnskabsaflæggere som i dag anvender *input-metoden*. Ser man blot på den undersøgelse Sumit Sudan⁷¹ udarbejdede i 2009 vil 44 % af de virksomheder, som var noteret på Københavns Fondsbørs som enten LargeCap eller MidCap indekset blive påvirket af den nye standard. I den sammenhæng bør det dog nævnes at ikke alle virksomhederne skal ændre indregningsprincip eftersom *output-metoden* ikke er mulig at anvende i alle sammenhænge, men i andre tilfælde anvender virksomheden muligvis metoden i forvejen.

5.11 Delkonklusion

ED formår på mange områder at eliminere de svagheder som blev konstateret i kapitel 3. Først og fremmest ved at sammenlægge standarderne og kun anvende et indregningsprincip. Til gengæld er

⁷¹ Sumit Sudan (2009): *Revenue Recognition*

standarden fortsat principbaseret og det medfører, at der er begrænset vejledning på en række centrale områder såsom identifikation af aktivitetsforpligtelser. Det forsøger IASB at tage højde for ved den såkaldte anvendelsesguide, men netop begrebet "indfrielse af en aktivitetsforpligtelse" er det centrale i standarden sammen med "kontrol". For kontrol definerer hvornår virksomheden har indfriet aktivitetsforpligtelsen og hele forpligtelsen skal være indfriet. Det kan medføre store problemer for virksomheder med længere varende kontrakter, og det er ikke hensigtsmæssigt at virksomheden ikke får mulighed for at vise den værdiskabelse som virksomheden løbende skaber uden at skulle overdrage den løbende risiko til kunden. Til gengæld vil det være mere retvisende om virksomheden fik mulighed for løbende at indregne omsætning efter *output-metoden*. Det vurderes at ville skabe et mere retvisende billede. Ej heller oplysningskravet om tab på aktivitetsforpligtelser vurderes at bidrage med megen nytteværdi eftersom der kan være et element af strategi i beslutningen fra virksomhedens side.

Overordnede set øger standarden på visse punkter gennemsigtigheden og sammenligneligheden, men den lader stadig virksomhederne fortolke på en række områder, hvilket kan være til skade for netop gennemsigtigheden og sammenligneligheden.

6 Case studie af ED – Revenue from contracts with costumer

6.1 Formål

Formålet med kapitlet er at synliggøre nogle af de konsekvenser den kommende standard vil få såfremt den indføres i sin nuværende form. Kapitlet har fokus på en entreprisekontrakt, samt en længerevarende servicekontrakt, i henhold til problemafgrænsningen.

6.2 Indledning

I kapitlet tages der udgangspunkt i en fiktiv virksomhed som primært indregner omsætning i henhold til færdiggørelsesgraden. Kapitlet er bygget op om 2 eksempler som først gennemgås i henhold til de nuværende regnskabsstandarder og efter ED. Efterfølgende analyseres konsekvenserne ved indførelse af den ene nye standard for case virksomheden.

6.3 Beskrivelse af casevirksomheden Cement A/S

Til eksemplificeringen ved konsekvenserne af det nye forslag, til en omsætningsstandard, har jeg valgt at tage udgangspunkt i anlægs- og byggebranchen. Branchen vil i høj grad blive påvirket af den nye omsætningsstandard såfremt den implementeres i sin nuværende form.

Cement A/S er en del af en større dansk koncern med hovedsæde i Danmark, og som igennem mange år har leveret udstyr til cementindustrien samt solgt serviceydelser indenfor projektledelse, supervision samt opførelse af cementfabrikker. Inden for de senere år er Cement A/S også begyndt at tilbyde og drive samt vedligeholde kundens cementfabrikker. Det tager i gennemsnit 2-3 år fra kontrakten er underskrevet til cementfabrikken er opført. De vitale dele til en cementfabrik producerer selskabet selv, mens standardvarer købes hos eksterne underleverandører.

Selskabet producerer således kun efter ordrer fra kunderne, og hver kontrakt forhandles individuelt med kunden. Det vil sige kunden er med til at vælge komponenter samt kapaciteten på fabrikken, men selve designet og teknologien har kunden ikke indflydelse på. Leveringsbetingelser for udstyret er således, at hele udstyret skal være leveret. Betaling sker løbende dog skal der foreligge en forudbetaling eller en bankgaranti førend arbejdet påbegyndes. Dette gælder ligeledes ved andre servicekontrakter herunder kontrakter for supervision samt drift og vedligeholdelse.

6.4 Beskrivelse af caseeksemplet

Cement A/S indgår den 31. oktober 2010 bindende kontrakt om levering af en cementfabrik til en kunde, som Cement A/S før har leveret cementfabrikker til og har et godt forhold til. Der er tale om en økonomisk solid kunde. Risiko og ejerskab sker i henhold til FCA⁷² (Free carrier). Kunden har ligeledes anmodet Cement A/S om at forestå projektledelsen samt supervisionen i forbindelse med opførelsen af cementfabrikken. Med andre ord det som Cement A/S kalder et "turnkey" projekt hvor Cement A/S er ansvarlige for hele processen frem til levering af fabrikken.

Den samlede kontraktværdi for kontrakten kan opgøres til DKK 800.000.000, mens kontraktværdien for projektledelse (DKK 20.000.000) og supervision (DKK 45.000.000) kan opgøres til DKK 65.000.000. Færdiggøres projektet før den aftalte deadline modtager Cement A/S en bonus på DKK 50.000 pr. dag, mens en forsinkelse af projektet som skyldes Cement A/S koster selskabet en økonomisk straf på DKK 30.000 pr. dag dog maks. DKK 3.000.000.

Leveringen af udstyr skal finde sted fra 2. kvartal 2011 og frem til den 31. oktober 2012, mens monteringen foregår løbende efter levering og afsluttes den 31. december 2012. Projektledelse og supervision forventes afsluttet samtidig med at fabrikken står færdig den 31. december 2012. Kunden skal senest den 30. november 2010 indbetale 20 % af den samlede kontraktsum (både udstyr og service).

Kunden faktureres en gang i kvartalet i henhold til færdiggørelsesgraden med virkning fra den 31. marts 2011, og med endelig afregning den 31. december 2012. Betalingsbetingelserne er 30 dage netto, og forudbetalingen nedskrives i henhold til færdiggørelsesgraden henover kontraktperioden med virkning fra den 31. marts 2011. Færdiggørelsesgraderne målt på omkostningsforbruget for udstyrskontrakten samt anvendte timer for henholdsvis projektledelse og supervision er estimeret til følgende forløb:

⁷² Incoterms 2010

Figur 6.1 Opgørelse af færdiggørelsesgrader

Tid	Udstyrs- kontrakten	Project Management	Supervision
4. kvartal 2010	1%	1%	0%
1. kvartal 2011	5%	6%	0%
2. kvartal 2011	15%	15%	1%
3. kvartal 2011	20%	25%	18%
4. kvartal 2011	35%	35%	30%
1. kvartal 2012	50%	45%	42%
2. kvartal 2012	75%	65%	65%
3. kvartal 2012	90%	85%	85%
4. kvartal 2012	100%	100%	100%

Kilde: Egen tilvirkning

De samlede omkostninger på udstyrskontrakten kan opgøres til DKK 560.000.000, hvoraf omkostningerne fordeler sig således:

Køb af halvfabrikata	DKK	220.000.000
Fremstilling af vitale dele	DKK	100.000.000
Køb af Standardvarer	DKK	130.000.000
Omkostninger til montering	<u>DKK</u>	<u>110.000.000</u>
Omkostninger i alt til udstyr og montering	<u>DKK</u>	<u>560.000.000</u>

Omkostninger til projektledelse (DKK 16.000.000) og supervision (DKK 36.000.000) kan opgøres til DKK 52.000.000, og fordeler sig således:

Lønomsomkostninger	DKK	47.840.000
Øvrige administrationsomkostninger.....	<u>DKK</u>	<u>4.160.000</u>
Omkostninger i alt til projektledelse og supervision.....	<u>DKK</u>	<u>52.000.000</u>

Udover køb af cementfabrikken har kunden også anmodet Cement A/S om at drive og vedligeholde cementfabrikken samt sørge for reservedele. Der indgås bindende kontrakt den 31. oktober 2010 og forudbetaling på DKK 15.000.000 skal finde sted senest den 1. juli 2012, som afdrages over 12 lige store andele fra 1. januar 2013. Kontrakten for drift og vedligeholdelse er i henhold til Cement A/S' generelle forretningsprocedure først effektiv når forudbetaling har fundet sted den 1. juli 2012. Kontrakten for drift og vedligeholdelse løber over 5 år fra den dag fabrikken står færdig, hvilket forventes at være fra 1. januar

2013. Cement A/S skal over denne periode producere minimum 2.000.000 tons cement pr. år svarende til i alt minimum 10.000.000 tons cement over 5 år. Herudover skal selskabet vedligeholde fabrikken. Cement A/S afregnes pr. ton producerede cement og vil få DKK 50 pr. ton til dækning af drift og vedligeholdelse, som faktureres hver måned og betalingsbetingelserne er 30 dage netto. Dette giver en samlede forventet basiskontraktsum på DKK 500.000.000, men producerer selskabet mere end den garanterede produktion opnås en bonus på DKK 5 pr. ton, hvilket vil sige en pris i alt DKK 55 pr. ton produceret udover de 10.000.000 tons cement. Produceres der mindre end 10.000.000 tons cement får selskabet en økonomisk straf på DKK 3 pr. ton, af den mængde som mangler at blive produceret. Fabrikken har en nominel produktionskapacitet på 6.500 tons cement pr. dag svarende til 2.372.500 tons cement pr. år, men da fabrikken skal lukkes ned i forbindelse med større vedligeholdelsesarbejder har cement A/S og kunden forhandlet sig frem til, at den garanteret produktion skal være på 2.000.000 tons cement pr. år. Som følge af Cement A/S' mange års erfaring inden for cementindustrien har Cement A/S vurderet at de kan producere 2.100.000 tons cement pr. år. Dermed vurderer selskabet at de er i stand til at opnå en løbende bonus i størrelsesorden DKK 500.000. Det er værd at bemærke at Cement A/S ikke ejer fabrikken eller de råmaterialer og dermed den cement der anvendes/produceres.

Af figur 6.2 fremgår den forventede cementproduktion fordelt pr. år:

Figur 6.2 Cement produktion

Tid	Garanterede produktion	Forventede min. produktion	Forventede maks. produktion
2013	2.000.000	2.100.000	2.200.000
2014	2.000.000	2.100.000	2.200.000
2015	2.000.000	2.100.000	2.200.000
2016	2.000.000	2.100.000	2.200.000
2017	2.000.000	2.100.000	2.200.000
Total	10.000.000	10.500.000	11.000.000

Kilde: Egen tilvirkning

De samlede omkostninger forventes at beløbe sig til DKK 400.000.000 og kan fordeles således:

Lønomsomkostninger i forbindelse med drift.....	DKK	92.000.000
Lønomsomkostninger i forbindelse med vedligeholdelse	DKK	40.000.000
Reserveudgifter	DKK	140.000.000
Underleverandører i forbindelse med vedligeholdelse	DKK	40.000.000
Øvrige omkostninger, som anvendes primært i driften.....	DKK	88.000.000
Omkostninger i alt	DKK	<u>400.000.000</u>

Havde Cement A/S solgt hvert enkelt element dvs. drift, vedligeholdelse og reservedele hver for sig ville kontrakten formentlig have indbragt DKK 550.000.000, som kunne fordeles således:

Indtægt fra driften inkl. forventet ekstra produktion og bonus	DKK	269.000.000
Indtægt på vedligeholdelse	DKK	85.000.000
Indtægt på reservedele	<u>DKK</u>	<u>196.000.000</u>
Forventet indtægter i alt	<u>DKK</u>	<u>550.000.000</u>

Samlet set består caseeksemplet af følgende kontrakter:

- Levering og montering af udstyr: Levering skal finde sted i perioden 1. april 2011 – 31. december 2012 og har en samlet værdi på DKK 800.000.000
- Projektledelse og supervision: Servicen skal udføres i perioden 1. december 2010 – 31. december 2012 og har en samlet forventet værdi på DKK 65.000.000
- Drift og vedligeholdelse: Service og reservedele skal leveres i perioden 1. januar 2013 – 31. december 2017 og har en samlet forventet værdi på DKK 527.500.000.

I det efterfølgende behandles først kontrakten for levering af udstyr samt projektledelse og supervision i henhold til de nuværende regnskabsstandarder og efterfølgende efter ED. Bagefter behandles kontrakten for drift og vedligeholdelse efter samme princip som før nævnt.

6.5 Opførelse af cementfabrik

6.5.1 I henhold til nuværende regnskabsstandarder

Der er tre væsentlige elementer i aftalen mellem Cement A/S og kunden som skal afklares inden indregning og måling af omsætning kan foretages:

- Skal omsætningen indregnes efter IAS 18 eller IAS 11?
- Skal de to kontrakter (Montering og levering af udstyr samt projektledelse og supervision) anses som en eller flere kontrakter?
- Hvorledes skal omsætning og omkostninger måles

I henhold til IAS 11, afsnit 3 er en entreprisekontrakt en kontrakt som er individuelt forhandlet og der er en sammenhæng eller afhængighed mellem design og teknologi i forhold til formål. Eftersom at hver kontrakt

tilpasses den enkelte kunde hvad angår udstyr antages det at kontrakten om levering af udstyr lever op til definitionen af en entreprisekontrakt, og omsætning og omkostninger skal derfor indregnes i henhold til færdiggørelsesgraden.

Det efterfølgende spørgsmål er selvfølgelig hvorvidt projektledelse og supervision er direkte relaterede til udstyrskontrakten og dermed skal behandles som en samlet kontrakt jf. IAS 11, afsnit 5a. Dette må antages at være tilfældet eftersom at projektledelse og supervision i høj grad knytter sig direkte til opførelsen af fabrikken.

Som omtalt i kapitel 2 omfatter omsætning fra entreprisekontrakter det oprindelige aftalte vederlag i kontrakten samt justeringer som eventuelt måtte forekomme herunder bonusudbetalinger, i det omfang det anses for sandsynligt, at justeringerne vil resultere i omsætning og kan måles pålideligt. Det samlede aftalte vederlag i kontrakten kan opgøres på kontraktindgåelsestidspunktet til:

Montering og levering af udstyr	DKK	800.000.000
Projektledelse	DKK	20.000.000
Supervision	DKK	45.000.000
Samlet kontraktværdi	DKK	<u>865.000.000</u>

På kontraktindgåelsestidspunktet er der således ikke en forventning til at projektet vil blive afsluttet før eller efter den aftalte deadline, dog har erfaring fra et lignende projekt vist, at der er mulighed for, hvis projektet forløber optimalt, at cementfabrikken vil stå færdig 10 dage før deadline.

6.5.1.1 Opgørelse af færdiggørelsesgraden

Som omtalt i afsnit 6.4 og illustreret i figur 6.1 er færdiggørelsesgraderne for de tre elementer i kontrakten forskellige fra kvartal til kvartal, og samtidig beregnes færdiggørelsesgraderne forskelligt. Montering og levering af udstyr beregnes på baggrund af medgåede omkostninger i forhold til de totale estimerede omkostninger, mens projektledelse og supervision beregnes på baggrund af medgåede timer i forhold til det totale forventede timeforbrug.

I henhold til kapitel 2 kan færdiggørelsesgraden opgøres på baggrund af enten *input* eller *output*. I nærværende eksempel vurderes *input-metoden* at være mest retvisende idet denne tager udgangspunkt i det anvendte ressourceforbrug. Det anvendte ressourceforbrug er efter Cement A/S' holdning den værdiskabende parameter i processen og dermed nærliggende at tage udgangspunkt i med henvisning til den formueorienterede regnskabsteori. Færdiggørelsesgraden kan herefter illustreres ved figur 6.3.

Figur 6.3 Færdiggørelsesgrad

Tid	Udstyrs- kontrakten	Project management	Supervision	Totale omkostninger	Færdig- gørelsesgrad
4. kvartal 2010	5.600.000	320.000	360.000	6.280.000	1%
1. kvartal 2011	28.000.000	1.120.000	1.080.000	30.200.000	5%
2. kvartal 2011	84.000.000	2.400.000	1.440.000	87.840.000	14%
3. kvartal 2011	112.000.000	4.000.000	6.840.000	122.840.000	20%
4. kvartal 2011	196.000.000	5.600.000	10.800.000	212.400.000	35%
1. kvartal 2012	280.000.000	7.200.000	15.120.000	302.320.000	49%
2. kvartal 2012	420.000.000	10.400.000	23.400.000	453.800.000	74%
3. kvartal 2012	504.000.000	13.600.000	30.600.000	548.200.000	90%
4. kvartal 2012	560.000.000	16.000.000	36.000.000	612.000.000	100%

Kilde: Egen tilvirkning

6.5.1.2 Indregning og måling af omsætning og omkostninger

Under forudsætning af at der ikke sker ændringer til kontraktens forventede værdi kan projektets regnskabsmæssige balance opgøres i henhold til nedenstående tabel 6.1⁷³.

Tabel 6.1 - Indregning og måling af omsætning efter nuværende regnskabsstandarder

Montering og levering af udstyr (DKK)					
Aktiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Igangværende arbejder	8.876.144	0	0	0	N/A
Tilgodehavende	0	103.800.000	173.000.000	0	N/A
Likvider	166.720.000	99.000.000	80.000.000	253.000.000	N/A
Passiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Forudbetaling fra kunder	173.000.000	112.450.000	0	0	N/A
Igangværende arbejder	0	2.544.118	0	0	N/A
Resultatopgørelse	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Omsætning	8.876.144	291.329.739	564.794.118	0	865.000.000
Omkostninger	6.280.000	206.120.000	399.600.000	0	612.000.000
Dækningsbidrag	2.596.144	85.209.739	165.194.118	0	253.000.000
Dækningsgrad	29,2%	29,2%	29,2%	0,0%	29,2%

Kilde: Egen tilvirkning

Pr. 31.12.2010 har selskabet ikke leveret eller faktureret kunden, men *input-metoden* giver mulighed for indtægtsføring af omsætning og omkostninger som følge af at selskabet har afholdt omkostninger i 4. kvartal 2010. Af tabellen fremgår det ligeledes at dækningsgraden henover kontraktperioden er identisk

⁷³ Datagrundlaget for tabel 6.1 fremgår af bilag 13

hvilket er et udtryk for, at det ressourceforbrug som anvendes henover kontraktperioden skaber den samme procentuelle værdistigning for selskabet.

Ændres forventningerne, vil effekten skulle indregnes, på tidspunktet hvor justeringen indtræffer. F.eks. hvis selskabet den 31. december 2011 forventer at afslutte projektet 10 dage før tid, men vurderer samtidig at der er en overvejende sandsynlighed for at montering og levering af udstyr bliver væsentligt dyre end først antaget. Omkostningerne til montering og levering af udstyr forventes at stige til 848.000.000, så de totale omkostninger forventes at blive DKK 900.000.000. Som nævnt indledningsvis vil selskabet opnå en bonus på DKK 50.000 pr dag som projektet afsluttes før den aftalte overdragelse. Konsekvenserne er ændringerne betyder at kontraktens samlede omsætning forventes at blive DKK 865.500.000 og de samlede omkostninger forventes at blive DKK 900.000.000 hvormed Cement A/S forventer et samlet tab på DKK 34.500.000. De ændrede forventninger til projektet påvirker således den løbende færdiggørelsesgrad af projektet. Figur 6.4 nedenfor viser den nye opgørelse over færdiggørelsesgraderne.

Figur 6.4 Færdiggørelsesgrad efter justeringer

Tid	Udstyrs-kontrakt	Project Management	Supervision	Totale omkostninger	Færdiggørelsesgrad
4. kvartal 2010	5.600.000	320.000	360.000	6.280.000	1%
1. kvartal 2011	28.000.000	1.120.000	1.080.000	30.200.000	3%
2. kvartal 2011	84.000.000	2.400.000	1.440.000	87.840.000	10%
3. kvartal 2011	112.000.000	4.000.000	6.840.000	122.840.000	14%
4. kvartal 2011	288.000.000	5.600.000	10.800.000	304.400.000	34%
1. kvartal 2012	424.000.000	7.200.000	15.120.000	446.320.000	50%
2. kvartal 2012	525.000.000	10.400.000	23.400.000	558.800.000	62%
3. kvartal 2012	675.000.000	13.600.000	30.600.000	719.200.000	80%
4. kvartal 2012	848.000.000	16.000.000	36.000.000	900.000.000	100%

Kilde: Egen tilvirkning

Som det fremgår af figur 6.4 er færdiggørelsesgraden pr. 31. december 2011 ændret til 34 % fra 35 %⁷⁴, og fremadrettet er færdiggørelsesgraderne også ændret i forhold til tidligere estimat. De regnskabsmæssige konsekvenser fremgår af nedenstående tabel 6.2⁷⁵

⁷⁴ Figur 6.3

⁷⁵ Datagrundlaget for tabel 6.2 fremgår af bilag 14

Tabel 6.2 - Indregning og måling af omsætning efter justeringer

Montering og levering af udstyr (DKK)					
Aktiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Igangværende arbejder	8.876.144	0	0	0	N/A
Tilgodehavende	0	138.400.000	277.300.000	0	N/A
Likvider	166.720.000	0	0	0	N/A
Passiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Hensættelse til tab	0	22.831.333	0	0	N/A
Forudbetaling fra kunder	173.000.000	114.180.000	0	0	N/A
Igangværende arbejder	0	1.368.667	0	0	N/A
Kassekredit	0	-34.520.000	311.800.000	34.500.000	N/A
Resultatopgørelse	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Omsætning	8.876.144	283.855.190	572.768.667	0	865.500.000
Omkostninger	6.280.000	320.951.333	572.768.667	0	900.000.000
Dækningsbidrag	2.596.144	-37.096.144	0	0	-34.500.000
<i>Dækningsgrad</i>	29,2%	-13,1%	0,0%	0,0%	-4,0%

Kilde: Egen tilvirkning

Det forventede tab på DKK 34.500.000 registreres som et tab pr. 31. december 2011, hvor forventningen om tabet konstateres, og modposten er hensættelse til fremtidige tab. I takt med at tabet realiseres tilbageføres hensættelsen. Som det fremgår realiseres allerede i 2011 en del af tabet svarende til DKK 11.668.667 hvormed at hensættelsen pr. 31. december 2011 udgør DKK 22.831.333.

Det er værd at bemærke, at selvom omkostningerne til projektet reelt set er steget med DKK 288.000.000⁷⁶ er det dog kun projektets forventede tab på DKK 34.500.000 som driftsføres i 2011 i henhold til IAS 11, afsnit 36. Den resterende del af meromkostningerne driftsføres løbende og fra 2012 og frem til projektets afslutning vil dækningsbidraget være DKK 0.

De ændrede forventninger til projektet påvirker som bekendt indtægtsførelsen, men den del af ændringen som reelt vedrører tidligere perioder skal ligeledes korrigeres i 2011, og da man i 2010 indtægtsførte et positivt dækningsbidrag på DKK 2.596.144 skal dette tilbageføres i 2011. Det samlede tab i 2011 kan dermed opgøres til DKK 37.096.144 (DKK 34.500.000 + 2.596.144).

Efter samme princip behandles bonussen på DKK 500.000 som selskabet forventer at modtage. Den totale forventede indtægt opskrives hvormed den løbende indtægtsførelse af omsætningen bliver det højere. Den

⁷⁶ Forventede omkostninger pr. 31.12.2011 (DKK 900.000.000) – Oprindelige budgetterede omkostninger (DKK 612.000.000) = DKK 288.000.000

andel af den ændrede indtægtsførelse som knytter sig til tidligere perioder korrigeres i indeværende periode, hvilket vil sige i 2011.

6.5.2 I henhold til ED

Den regnskabsmæssige behandling efter ED af scenariet følger de 5 trin som omtales i kapitel 4, hvilket vil sige:

1. Identificer kontrakt(er) med kunden,
2. Identificer separate aktivitetsforpligtelser,
3. Fastslå kontraktværdien,
4. Allokér kontraktværdien ud til hver aktivitetsforpligtelse, og
5. Indregn omsætningen når Cement A/S har indfriet hver aktivitetsforpligtelse.

Identificer kontrakt(er) med kunden

Som udgangspunkt er der indgået 2 kontrakter; en omhandlende levering og montering af udstyr og en anden kontrakt omhandlende projektledelse og supervision. Som omtalt i kapitel 4 skal 4 krav være opfyldt før end ED accepterer at der er tale om en kontrakt. I korte træk omhandler de 4 krav at der skal være et kommercielt aspekt, hvilket betyder at begge virksomheders fremtidige cash flow forventes påvirket af kontrakten. Nærværende aspekt opfyldes som følge af den aftalte pris i kontrakten. Det andet punkt går på at parterne skal have godkendt og bundet sig til kontrakten, hvilket virksomhederne gør den 31. oktober 2010 jf. afsnit 6.4. Det tredje og fjerde punkt vedrører identificering af rettigheder og betalingsbetingelser i forbindelse med overdragelse af varer og services hvilket ligeledes fremgår af afsnit 6.4.

I forbindelse med identificering af kontrakt(er) skal det vurderes hvorvidt kontrakterne skal kombineres eller segmenteres. Som omtalt skal kontrakter som indgås tæt på hinanden og som forhandles som en pakke med et kommercielt formål samt udføres på samme tid, som en konsekvens af den ene eller den anden behandles som en kontrakt. Til gengæld skal kontrakter segmenteres såfremt der er et effektivt marked for de enkelte aktivitetsforpligtelser og kunden ikke opnår en særlig rabat eller lignende ved at købe det samlet hos en udbyder. Af eksemplet fremgår det ikke hvorvidt kunden opnår en rabat ved at købe en samlet løsning, men det fremgår at kunden køber en cementfabrik og ikke de enkelte dele, hvorfor det vurderes at kontrakterne skal kombineres og betragtes som en samlet kontrakt. Herudover er kontrakterne vedrørende levering og montering af udstyr samt projektledelse og supervision forhandlet på

samme tid og udføres mere eller mindre samtidig, hvilket ligeledes understøtter argumentet for kombineret af kontrakterne, hvilket fremgår af IASB's møde den 11. februar 2011⁷⁷.

Med beslutningen om regnskabsmæssigt at behandle kontrakterne som en samlet kontrakt følger principper i den nuværende regnskabsregulering.

Identificer separate aktivitetsforpligtelser

Umiddelbart består den sammensatte kontrakt af flere aktivitetsforpligtelser i henhold til kravene i ED. Levering og montering af udstyr, projektledelse og supervision kan separeres. Andre konkurrenter sælger lignende ydelser/udstyr og Cement A/S kan sælge varerne/servicerne separat. Herudover har hvert element en profitmargin. Det er dog tvivlsomt hvorvidt Cement A/S vil indgå kontrakt om projektledelse og supervision såfremt det ikke er selskabets eget udstyr der bliver anvendt. Til gengæld er det sandsynligt at selskabet vil indgå en kontrakt om levering af udstyr, men ikke montering, projektledelse og supervision. Dog fremgår det af caseeksemplet, at kunden har købt en samlet fabrik og ikke de enkelte aktiviteter selvom der er udarbejdet flere kontrakter, og eftersom at selskabet ikke sælger montering, projektledelse og supervision separat vurderes det at kontrakten kun indeholder en samlet aktivitetsforpligtelse, nemlig levering af en cementfabrik den 31. december 2012. Denne påstand underbygges af eksempel 11 i ED⁷⁸ samt PWC's guide til ED hvor de angiver at selskabet regelmæssigt skal sælge varen eller servicen for at den kan betragtes som en separat aktivitetsforpligtelse⁷⁹. Ydermere eksemplificerer KPMG i "*New on the horizon*"⁸⁰ hvordan to næsten enslydende kontrakter skal behandles forskelligt⁸¹.

Som det fremgår af eksemplet 1 i bilag 12 har, sælger hovedansvaret for færdiggørelse af bygningen, mens det i eksempel 2 er køber selv, som bærer ansvaret. Netop levering af en cementfabrik er hovedelementet i kontrakten mellem Cement A/S og kunden.

Konsekvensen af kontrakten er at Cement A/S først kan indregne omsætning når aktivitetsforpligtelsen er indfriet, hvilket vil sige, når cementfabrikken er leveret og monteret samt at projektledelse og supervision er afsluttet den 31. december 2012.

⁷⁷ <http://www.iasplus.com/agenda/1102.htm#>

⁷⁸ ED, afsnit B43

⁷⁹ PWC (April 2011): Practical guide 15 – Update recent revenue discussions at the IASB and FASB

⁸⁰ KPMG (July 2010): New on the horizon: Revenue recognition for building & construction

⁸¹ Eksemplet fra KPMG (July 2010): New on the horizon: Revenue recognition for building & construction) er gengivet i Bilag 12

Såfremt kontrakten indeholdt informationer om at kunden havde en forpligtelse til at betale for den service og det udstyr som løbende bliver leveret, og kunden samtidig overtager de juridiske rettigheder samt det fysiske ejerskab, så kan der ske løbende indregning af omsætning, men så må det også konkluderes at hvert udstyrselement i kontrakterne skal separeres, og så støder man igen på spørgsmålet om hvorvidt kunden vil opnå en økonomisk fordel af kun at få leveret enkelte elementer til en cementfabrik.

Identificer kontraktværdien

Af caseeksemplet fremgår det at basisværdien af kontrakten (Levering og montering af udstyr samt projektledeelse og supervision) er DKK 865.000.000. Herudover er der mulighed for bonus på DKK 50.000 pr. dag samt en økonomisk straf på DKK 3.000.000. Som det omtales i kapitel 4 skal denne betragtning medtages i opgørelsen af kontraktværdien. Erfaring fra tidligere har vist at der er en mulighed for at projektet kan blive færdig 10 dage før den aftalte deadline selvom selskabet ikke forventer det på kontraktindgåelsestidspunktet. Cement A/S skal vurdere sandsynligheden for, at de kan opnå en bonus henholdsvis en økonomisk straf. Selskabet forventer at færdiggøre projektet til tiden mens erfaringer har vist at de kan gøre det hurtigere. Den potentielle bonus på DKK 500.000 (10 dage x DKK 50.000) skal medgå med 50% eftersom det vurderes at der er ligeså stor chance for at opnå bonussen som ikke at opnå bonussen. Herudover modtager Cement A/S betaling kvartalsvis for levering og montering af udstyr der betragtes som forudbetalinger, hvilket har en positiv indvirkning på likviditeten i selskabet i forhold til at modtage betalingen på tidspunktet hvor aktivitetsforpligtelsen indfries. Af figur 6.1 fremgår færdiggørelsesgraderne for henholdsvis levering og montering af udstyr samt projektledeelse og supervision hvormed den samlede kontraktværdi kan opgøres i henhold til nedenstående tabel 6.3.

Tabel 6.3 samlet kontraktværdi

Tid	Udstyrs-kontrakt (DKK)	Project Management (DKK)	Supervision (DKK)	Bonus/økonomisk straf (DKK)	Totale indtægter ekskl. renter (DKK)	Renter (DKK)	Totale indtægter inkl. renter (DKK)
4. kvartal 2010	160.000.000	4.000.000	9.000.000	0	173.000.000	341.260	173.341.260
1. kvartal 2011	0	0	0	0	0	0	0
2. kvartal 2011	32.000.000	960.000	0	0	32.960.000	0	32.960.000
3. kvartal 2011	64.000.000	1.440.000	360.000	0	65.800.000	0	65.800.000
4. kvartal 2011	32.000.000	1.600.000	6.120.000	0	39.720.000	5.182.957	44.902.957
1. kvartal 2012	96.000.000	1.600.000	4.320.000	0	101.920.000	0	101.920.000
2. kvartal 2012	96.000.000	1.600.000	4.320.000	0	101.920.000	0	101.920.000
3. kvartal 2012	160.000.000	3.200.000	8.280.000	0	171.480.000	0	171.480.000
4. kvartal 2012	96.000.000	3.200.000	7.200.000	0	106.400.000	12.831.486	119.231.486
1. kvartal 2013	64.000.000	2.400.000	5.400.000	250.000	72.050.000	-105.072	71.944.928
Total	800.000.000	20.000.000	45.000.000	250.000	865.250.000	18.250.631	883.500.631

Kilde: Egen tilvirkning

Af ovenstående tabel fremgår betalingerne fra de 3 grund elementer (Udstyr, projektledelse og supervision), som har en samlet værdi af DKK 865.000.000. Herudover indgår den vægtede andel af bonussen, som blev opgjort til 50% af DKK 500.000. Til sidst er aspektet *time-value-of-money* medtaget som angiver den værdi Cement A/S opnår ved at modtage betaling løbende frem for på tidspunktet hvor aktivitetsforpligtelsen indfries. For beregningen af renter er følgende lagt til grund:

- Rente på 2,25% p.a. med årlig rentetilskrivning.
- Betalingsbetingelser på 30 dage netto
- 365 rentedage i 2010, 2011 og 2013 mens 2012 har 366 rentedage

Som det fremgår af tabellen får Cement A/S tilskrevet positive renter som følge af at de løbende modtager betaling før end aktivitetsforpligtelsen er indfriet. Til gengæld opnår de en negativ effekt i 2013, som følge af, at selskabet tilbyder 30 dages kredit og dermed først får den afsluttende betaling efter aktivitetsforpligtelsen er afsluttet.

Den samlede kontraktværdi kan herefter opgøres til DKK 883.500.631 hvilket er DKK 18.500.631 mere end efter den nuværende regnskabsregulering.

Allokering af kontraktværdien til de identificerede aktivitetsforpligtelser

Som følge af, at der kun er identificeret en aktivitetsforpligtelse i nærværende eksempel, allokeres hele kontraktværdien på DKK 883.500.631 ud til denne. Aktivitetsforpligtelsen er identificeret som levering af en cementfabrik pr. 31. december 2012 og de budgetterede omkostninger er DKK 612.000.000, som nævnt i indledningen til casen. Dette medfører et samlet forventet dækningsbidrag på DKK 271.500.631.

Indregning af omsætning

Af tabel 6.4⁸² fremgår hvorledes indregningen af omsætningen forventes at forløbe på kontraktindgåelsestidspunktet.

⁸² Datagrundlaget for tabel 6.4 fremgår af bilag 15

Tabel 6.4 Indregning og måling af omsætning efter ED

Montering og levering af udstyr (DKK)					
Aktiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Igangværende arbejder	5.938.740	0	0	0	N/A
Tilgodehavende	0	103.800.000	173.250.000	0	N/A
Likvider	167.061.260	104.524.217	98.355.703	271.500.631	N/A
Passiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Forudbetaling fra kunder	173.000.000	112.450.000	0	0	N/A
Igangværende arbejder	0	95.874.217	105.072	0	N/A
Kassekredit	0	0	0	0	N/A
Resultatopgørelse	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Omsætning	0	0	883.500.631	0	883.500.631
Omkostninger	0	0	612.000.000	0	612.000.000
Dækningsbidrag	0	0	271.500.631	0	271.500.631
<i>Dækningsgrad</i>	0,0%	0,0%	30,7%	0,0%	30,7%

Kilde: Egen tilvirkning

Opgørelsen af de enkelte poster er baseret på færdiggørelsesgraderne som angivet i figur 6.1 og som udtrykker omkostningsforbruget henholdsvis timeforbruget. Den væsentligste forskel i forhold til den nuværende regnskabsregulering er, at hele kontrakten først indtægtsføres 31. december 2012 hvor aktivitetsforpligtelsen indfries. Set fra Cement A/S's synspunkt er dette en meget uheldig situation hvor den løbende aktivitet i form af ressourceforbrug og opførelse af cementfabrikken ikke kommer til udtryk i regnskabet. Det kan tvinge selskaber til at ændre på ordlyden i deres kontrakter, eller i værste fald sige at de ikke vil være i stand til at udføre opgaven som en totalentreprise, men alene agere underleverandør. Dette er ikke hensigten med standarden hvorfor, som det også nævnes i kommentarerne til standarden, at det anbefales at udarbejde en særskilt standard for entreprisekontrakter enten i form af, at bibeholde den nuværende standard eller arbejde med minimum 2 standarder. Ud fra ovenstående eksempel virker det ikke hensigtsmæssigt kun at arbejde med et princip.

Ændring af kontrakten

Som ved de nuværende regnskabsregler skal selskabet ved hver rapporterings periode foretage en impairment test, men modsat de nuværende regnskabsregler foretages impairment testen på hver enkel aktivitetsforpligtelse frem for hele kontrakten som omtalt i afsnit 4.4.5.

I forbindelse med impairment testen den 31. december 2011 konstaterer selskabet, at de samlede forventede omkostninger vil stige til DKK 900.000.000, og projektet kan afsluttes 10 dage før den aftalte deadline hvilket medfører en bonus på DKK 500.000. Den oprindelige kontraktværdi indeholder allerede 50% af den forventede bonus hvorfor den samlede kontraktværdi opskrives med DKK 250.000. Dog

korrigeres der for effekten af renterne eftersom bonussen først modtages efter aktivitetsforpligtelsen er indfriet. Renterne har dog en mindre negativ effekt på DKK 447, og den samlede korrigerede kontraktværdi kan herefter opgøres DKK 883.750.184 mod tidligere DKK 883.500.631.

Til gengæld forventes øgede omkostninger på DKK 900.000.000 således at aktivitetsforpligtelsen forventes at give et underskud på DKK 16.249.816 (DKK 883.750.184 – 900.000.000). Tabet indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen for 2011 og som en hensættelse til tab i balancen. Af tabel 6.5⁸³ fremgår den korrigerede balance for projektet.

Tabel 6.5 Indregning og måling af omsætning efter impairment test

Montering og levering af udstyr (DKK)					
Aktiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Igangværende arbejder	5.938.740	4.775.783	0	0	N/A
Tilgodehavende	0	138.400.000	277.300.000	0	N/A
Likvider	167.061.260	0	0	0	N/A
Passiver	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Hensættelse til tab	0	16.249.816	0		N/A
Forudbetaling fra kunder	173.000.000	114.180.000	0	0	N/A
Igangværende arbejder	0	0	105.519	0	N/A
Kassekredit	0	28.995.783	293.444.297	16.249.816	N/A
Resultatopgørelse	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.01.2013	i ALT
Omsætning	0	0	883.750.184	0	883.750.184
Omkostninger	0	16.249.816	883.750.184	0	900.000.000
Dækningsbidrag	0	-16.249.816	0	0	-16.249.816
<i>Dækningsgrad</i>	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-1,8%

Kilde: Egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående tabel indregnes det forventede tab på tidspunktet hvor det konstateres i 2011, hvilket er i overensstemmelse med de nuværende regnskabsstandarder for omsætning. Den store forskel skal derfor findes i at der efter ED skal foretages impairment test for hver enkelt aktivitetsforpligtelse og ikke kun på den samlede kontrakt. Ændringen får derfor ikke en praktisk betydning for eksemplet her i det der kun er tale om en aktivitetsforpligtelse, men som det fremgår af næste eksempel kan det have store konsekvenser for den enkelte virksomhed, at skulle foretage impairment test på hver enkelt aktivitetsforpligtelse, og i værste fald starte projektet med at nedskrive en del af kontrakten. Samtidig skal virksomheden overfor markedet oplyse om det forventede tab, samt hvornår den tabsgivende aktivitetsforpligtelse forventes indfriet.

⁸³ Datagrundlaget for tabel 6.5 fremgår af bilag 16

6.5.3 Konsekvensanalyse af eksempel 1 – Opførelse af cementfabrik

Den største forskel for Cement A/S i eksempel 1 er, at selskabet ikke længere løbende kan indregne omsætning medmindre de foretager signifikante ændringer til kontrakten og enten overlader ansvaret for opførelsen af cementfabrikken til kunden eller opdeler kontrakten i mindre delelementer. Begrebet kontrol og indfrielse for af aktivitetsforpligtelserne får dermed store konsekvenser for isæt virksomheder med længerevarende kontrakter.

Til gengæld medtages mulige ændringer som løbende kan opstå til kontrakten samt begrebet *time-value-of-money*. Set ud fra et teoretisk synspunkt er det helt korrekt at det bør være en del af kontrakten, men set fra en praktisk synsvinkel kan det være svært at estimere, og samtidig lægger det op til væsentlige skøn hos regnskabsaflægger, som kan være med til at reducere sammenligneligheden.

6.6 Drift og vedligeholdelse af cementfabrik

6.6.1 I henhold til de nuværende regnskabsstandarder

Ligesom i det første eksempel skal det afklares hvilket regelsæt der skal anvendes og hvorvidt kontrakten skal segmenteres samt hvorledes omsætning og omkostningerne skal indregnes og måles. Kontrakten består af 3 elementer:

- Drift
- Vedligeholdelse
- Reservedele

Det vurderes at der er tale om en servicekontrakt idet selskabet bliver betalt pr. ton cement den producerer, og kunden har ikke indflydelse på forbruget af reservedele. Behandlingen af servicekontrakter i IAS 18 er generelt meget uklar, men referere til at kravene i IAS 11 generelt er anvendelige på servicekontrakter. Med det i mente og velvidende at kontrakten er forhandlet som en pakke og elementerne er nært forbundet samt udføres i den samme periode vurderes det at kontrakten skal behandles som én kontrakt⁸⁴ efter reglerne i IAS 18.

⁸⁴ IAS 11, afsnit 9

Omsætning fra servicekontrakter omfatter det oprindelige aftalte vederlag i kontrakten samt justeringer som eventuelt måtte forekomme herunder bonusudbetalinger, i det omfang det anses for sandsynligt, at justeringerne vil resultere i omsætning og kan måles pålideligt. Det samlede aftalte vederlag i kontrakten kan opgøres på kontraktindgåelsestidspunktet til:

Forventede produktion (10.000.000 tons cement á DKK 50).....	DKK	500.000.000
Forventet merproduktion (500.000 ton cement ⁸⁵ á DKK 50).....	DKK	25.000.000
Bonus som følge af forventet merproduktion (500.000 tons cement á DKK 5)...	DKK	<u>2.500.000</u>
Samlet forventet kontraktværdi.....	DKK	<u>527.500.000</u>

6.6.1.1 Opgørelse af færdiggørelsesgraden

Som omtalt i kapitel 2 indregnes omsætning og omkostninger på baggrund af færdiggørelsesgraden. For Drift- og vedligeholdelseskontrakten kan færdiggørelsesgraden opgøres på baggrund af det medgåede ressourceforbrug (*input*) eller den producerede mængde cement (*output*). Anvendes *input-metoden* følger det selskabets øvrige projekter ud fra det argument at det ressourceforbrug virksomheden har, er et udtryk for den løbende værdiskabelse i selskabet. Til gengæld følger *output-metoden* de reelle pengestrømme selskabet modtager. Anvendelsen af den ene metode frem for den anden har selvfølgelig indvirkning på selskabets løbende driftsregnskab eftersom anvendelse af *input-metoden* generer en højere omsætning tidligere i forhold til *output-metoden* i det selskabet genererer omkostninger på et tidligere tidspunkt i forhold til opstart af produktion.

I nærværende tilfælde har Cement A/S valgt at anvende *input-metoden* ud fra den betragtning, at det er ressourceforbruget som skaber værdien for virksomheden og samtidig er denne betragtning i overensstemmelse med virksomheden generelle principper for projekter som indtægtsføres i henhold til færdiggørelsesgraden. Af nedenstående figur 6.5 fremgår opgørelsen af færdiggørelsesgraderne baseret på ressourceforbruget.

⁸⁵ Selskabet forventer at kunne producere minimum 100.000 ton cement ekstra pr. år ud over den garanterede mængde

Figur 6.5 Opgørelse af færdiggørelsesgrad samt produktion for drift- og vedligeholdelse

Tid	Totale omkostninger	Færdiggørelsesgrad	Cement produktion (ton)
4. kvartal 2012	15.000.000	4%	
4. Kvartal 2013	72.433.038	18%	2.100.000
4. Kvartal 2014	147.312.059	37%	4.200.000
4. Kvartal 2015	226.683.821	57%	6.300.000
4. Kvartal 2016	310.817.888	78%	8.400.000
4. Kvartal 2017	400.000.000	100%	10.500.000

Kilde: Egen tilvirkning

6.6.1.2 Indregning og måling af omsætning og omkostninger

Af nedenstående tabel 6.6⁸⁶ fremgår den regnskabsmæssige opgørelse af drift- og vedligeholdelseskontrakten.

Tabel 6.6 Indregning af omsætning og omkostninger

Drift- og vedligeholdelse								
Aktiver	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	i ALT
Igangværende arbejder	19.781.250	0	0	0	0	0	0	N/A
Tilgodehavende	0	9.417.808	9.417.808	9.417.808	9.417.808	9.417.808	0	N/A
Likvider	0	23.649.154	54.270.133	80.398.371	101.764.304	118.082.192	127.500.000	N/A
Passiver	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	i ALT
Forudbetaling fra kunder	15.000.000	0	0	0	0	0	0	N/A
Igangværende arbejder	0	9.978.931	16.732.222	17.560.711	12.108.910	0	0	N/A
Resultatopgørelse	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	i ALT
Omsætning	19.781.250	75.739.819	98.746.709	104.671.511	110.951.801	117.608.910	0	527.500.000
Omkostninger	15.000.000	57.433.038	74.879.021	79.371.762	84.134.067	89.182.112	0	400.000.000
Dækningsbidrag	4.781.250	18.306.781	23.867.688	25.299.749	26.817.734	28.426.798	0	127.500.000
Dækningsgrad	24,2%	24,2%	24,2%	24,2%	24,2%	24,2%	0,0%	24,2%

Kilde: Egen tilvirkning

Principperne for indregning og måling af omsætning og omkostninger er de samme som for kontrakten for levering og montering af udstyr. Periodens medgåede omkostninger indregnes i takt med at de afholdes hvorefter omsætning indregnes og måles på baggrund heraf. Som ved det første eksempel er det kendetegnet at dækningsgraden forbliver ens henover perioderne.

⁸⁶ Datagrundlaget for tabel 6.6 fremgår af bilag 17

6.6.2 I henhold til ED

På samme måde som i det første eksempel følges de 5 trin i forbindelse med indregning og måling af omsætning fra drift- og vedligeholdelseskontrakten.

Identificer kontrakten med kunden

De 4 omtalte krav som skal være gældende for at der kan være tale om en kontrakt med en kunden er at betragte som opfyldt. Kontrakten indeholder et kommercielt aspekt, hvilket betyder at begge virksomheders cash flow forventes påvirket af kontrakten, og begge parter har bundet sig til kontrakten den 31. oktober 2010. Ydermere har kunden fortaget en forudbetaling den 1. juli 2012. Rettigheder og betalingsbetingelser er gennemgået i afsnit 6.4.

Som det fremgår i indledning til eksemplet består kontrakten af 3 elementer, nemlig drift, vedligeholdelse og reservedele, og i den forbindelse skal det vurderes hvorvidt kontrakten skal segmenteres. Som det fremgår af kapitel 4 kræves det at selskabet eller et andet selskab sælger identiske eller lignende services separat. Cement A/S indgår jævnligt kontrakter hvor kun et enkelt af de 3 elementer indgår, og dermed er det første punkt for segmentering opfyldt. Til gengæld opnår kunden en væsentlig rabat ved at indgå en kontrakt hvor alle 3 elementer indgår. Som det fremgår af indledningen til eksemplet ville det have kostet kunden DKK 550.000.000 at indgå kontrakterne hver for sig mod nu DKK 527.500.000, hvormed punkt b ikke er opfyldt, og kontrakten skal herved ikke segmenteres.

Identificer separate aktivitetsforpligtelser

Som gennemgået i kapitel 4 medfører kravene i ED, at kontraktens 3 elementer skal behandles som separate aktivitetsforpligtelser da Cement A/S kan sælge hvert element separat. Ligeledes er der tilknyttet separate dækningsgrader til hvert element.

Identificer kontraktværdien

I beskrivelsen af eksemplet fremgår det at såfremt hvert element blev solgt separat ville det forventeligt indbringe virksomheden DKK 600.000.000, men som følge af at kunden har indgået en samlet kontrakt for alle 3 elementer har kunden fået forhandlet prisen ned og den samlede kontraktværdi kan herefter opgøres til DKK 527.500.000 før effekten fra *time-value-of-money* inkluderes. Cement A/S modtager en forudbetaling på DKK 15.000.000 den 1. juli 2012 som skal tilbagebetales i 12 lige store rater i løbet af de første 12 måneder efter cementproduktionen er påbegyndt. Med en årlig rente på 2,25% og med årlige rentetilskrivninger betyder det at selskabet får en positiv gevinst på DKK 383.065. Den samlede kontraktværdi kan herefter opgøres til DKK 527.883.065.

Allokering af kontraktværdien til de identificerede aktivitetsforpligtelser

Den samlede forventede kontraktværdi allokeres ud på hver aktivitetsforpligtelse i henhold til gennemgangen i kapitel 4, hvilket medfører følgende allokerede salgspris, omkostninger og dækningsbidrag.

Figur 6.6 Allokering af kontraktværdi til separate aktivitetsforpligtelser					
Aktivitetsforpligtelse	Stand-alone salgspris	Allokeret salgspris	Omkostninger	Dækningsbidrag	% af allokeret salgspris
Drift	279.000.000	245.465.625	180.000.000	65.465.625	47%
Vedligeholdelse	85.000.000	74.783.434	80.000.000	-5.216.566	14%
Reserveudgifter	236.000.000	207.634.006	140.000.000	67.634.006	39%
Total	600.000.000	527.883.065	400.000.000	127.883.065	100%

Kilde: Egen tilvirkning

Af ovenstående figur 6.6 fremgår det blandt andet at vedligeholdelse vil opnå et negativt dækningsbidrag ud fra denne allokering, og som gennemgået i afsnit 4.4.4 skal det forventede tab på DKK 5.216.566 hensættes nu. Ydermere skal Cement A/S oplyse omgivelserne om tabet og angive hvornår aktivitetsforpligtelsen forventes indfriet. I denne sammenhæng giver det ikke mening når der er et samlet positivt dækningsbidrag, og samtidig er det ikke nødvendigvis på vedligeholdelse, at Cement A/S har givet nedslag i prisen.

Indregning og måling

I beskrivelsen af caseeksemplet fremgår det at selskabet bliver betalt i henhold til den faktiske producerede mængde cement, men har samtidig 3 forpligtelser. Det betyder at indtægten (pris/per ton) må allokeres ud til hver aktivitetsforpligtelse. Af figur 6.6 fremgår det at 47% af den samlede allokerede omsætning vedrører driften, mens 14% vedrører vedligeholdelse og 39% vedrører reserveudgifter.

”Driften” har til formål at sikre den løbende produktion af cement hvorfor omsætning og omkostninger må indregnes i henhold hertil. Det betyder at produceres der 2.100.000 tons cement det første år vil omsætningen fra driften være på 47% af DKK 105.669.672 svarende til DKK 49.664.746 i henhold til nedenstående beregning:

Forventede produktion (2.000.000 tons cement á DKK 50).....	DKK	100.000.000
Forventet merproduktion (100.000 ton cement á DKK 50)	DKK	5.000.000
Bonus som følge af forventet merproduktion (100.000 tons cement á DKK 5)...	DKK	500.000
Forventet effekt fra <i>time-value-of-money</i> (renteindtægter)	DKK	169.672
Samlet forventet indtægt i år 1	DKK	<u>105.669.672</u>

Indfrielse af aktivitetsforpligtelserne fra ”Vedligeholdelse” og ”reservedele” kan ikke ske i henhold til producerede mængde tværtimod. Som beskrevet tidligere foregår de største vedligeholdelsesarbejder og anvendelse af reservedele når fabrikken står stille og ikke producerer cement. Det er dog Cement A/S’ klare forventning at vedligeholdelse og reservedele vil bringe indtægter på et senere tidspunkt i form af at fabrikken kører mere optimalt. Herudover ejer kunden fabrikken, hvorfor kontrollen over reservedelene overgår til kunden i takt med at de anvendes, og udførelsen af vedligeholdelsen formodes at skabe værdi for kunden i takt med at den udføres. Denne formodning har baggrund i, at Cement A/S med vedligeholdelse optimerer fabrikken og sikrer at den kører mere optimalt, hvilket giver kunden et bedre *output* og dermed en økonomisk fordel.

Ved indregning og måling af omsætning og omkostninger fra vedligeholdelse og reservedele anvendes medgåede omkostninger svarende til det vi kender som *input-metoden* i den nuværende regnskabsregulering. Det sker ud fra den betragtning at man ikke kan indregne omsætning medmindre selskabet har indfriet sine aktivitetsforpligtelser, og det sker i forbindelse med de medgående omkostninger. Af nedenstående tabel 6.7 fremgår indregning og måling af omsætningen henover kontraktperioden.

Tabel 6.7 Indregning af omsætning og omkostninger efter ED

Drift- og vedligeholdelse								
Aktiver	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	i ALT
Igangværende arbejder	14.830.328	0	0	0	0	0	0	N/A
Tilgodehavende	0	8.000.000	9.250.000	9.250.000	9.250.000	9.250.000	0	N/A
Likvider	169.672	25.447.112	54.821.006	80.949.244	102.315.176	118.633.065	127.883.065	N/A
Passiver	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	i ALT
Hensættelse til tab	5.216.566	4.428.434	3.412.781	2.338.537	1.202.185	0	0	N/A
Forudbetaling fra kunder	15.000.000	0	0	0	0	0	0	N/A
Igangværende arbejder	0	1.977.521	6.435.596	7.720.040	5.642.090	0	0	N/A
Resultatopgørelse	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	i ALT
Drift	0	49.234.270	49.058.855	49.057.500	49.057.500	49.057.500	0	245.465.625
Vedligeholdelse	0	11.298.475	14.560.151	15.400.108	16.290.462	17.234.237	0	74.783.434
Reservedele	0	31.369.885	40.425.833	42.757.947	45.229.989	47.850.353	0	207.634.006
Omsætning	0	91.902.630	104.044.839	107.215.555	110.577.951	114.142.090	0	527.883.065
Drift	0	27.194.867	35.045.559	37.067.293	39.210.330	41.481.950	0	180.000.000
Vedligeholdelse	5.216.566	11.298.475	14.560.151	15.400.108	16.290.462	17.234.237	0	80.000.000
Reservedele	0	21.151.563	27.257.657	28.830.117	30.496.924	32.263.739	0	140.000.000
Omkostninger	5.216.566	59.644.906	76.863.368	81.297.518	85.997.716	90.979.926	0	400.000.000
Drift	0	22.039.403	14.013.296	11.990.207	9.847.170	7.575.550	0	65.465.625
Vedligeholdelse	-5.216.566	0	0	0	0	0	0	-5.216.566
Reservedele	0	10.218.321	13.168.175	13.927.831	14.733.065	15.586.614	0	67.634.006
Dækningsbidrag	-5.216.566	32.257.724	27.181.471	25.918.038	24.580.235	23.162.163	0	127.883.065
Drift	N/A	44,8%	28,6%	24,4%	20,1%	15,4%	N/A	26,7%
Vedligeholdelse	N/A	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	N/A	-7,0%
Reservedele	N/A	32,6%	32,6%	32,6%	32,6%	32,6%	N/A	32,6%
Dækningsgrad	N/A	35,1%	26,1%	24,2%	22,2%	20,3%	N/A	24,2%

Kilde: Egen tilvirkning

Som det fremgår af ovenstående tabel 6.7⁸⁷ er dækningsgraderne for "drift" henover årene ikke konstante, som de ville have været ved anvendelse af nuværende regnskabsstandarder, men derimod svingende fra år til år. Dette skyldes at indregning af omsætning sker i henhold til den producerede mængde cement, og da der er fastsat en årlig garanteret produktion på 2.000.000 tons cement kan aktivitetsforpligtelsen "drift" separeres ind til yderligere 5 separate aktivitetsforpligtelser, hvor omsætning og omkostninger skal indregnes herefter. Da indtægten (korrigeret for *time-value-of-money*) er konstant, men omkostninger er varierende henover kontraktperioden opnås derved varierende dækningsgrader. Man tager således ikke længere udgangspunkt i den samlede forventede omsætning eller omkostning, men alene den omsætning og omkostning som knytter sig til den pågældende aktivitetsforpligtelse. Dette er en signifikant ændring i forhold til nuværende regnskabsregulering og imod hensigten om at vise en konstant dækningsgrad. Til gengæld øger det efter min vurdering sammenligneligheden år for år både indadtil i virksomheden og udadtil, idet det bliver nemmere at sammenligne sidste års præstation med indeværende års præstation.

Til gengæld er oplysningskravet i forbindelse med tab på en aktivitetsforpligtelse ikke hensigtsmæssig såfremt virksomheden har et positivt afkast på den samlede kontrakt. Dette kan sende forkerte signaler til regnskabslæser og bidrager ikke umiddelbart til øget sammenlignelighed eller mere retvisende billede af den finansielle præstation.

Hvad angår "vedligeholdelse" og "reservedele" ændrer den nye standard ikke på principperne for hvorledes indregning skal ske.

6.6.3 Konsekvensanalyse af eksempel 2 – Drift- og vedligeholdelse

Konsekvenser ved indregning og måling efter ED i forhold til nuværende regnskabsstandarder er, at *time-value-of-money* skal inkluderes i opgørelsen af den forventede kontraktsum samt, at kontraktens 3 elementer skal inddeles i 3 separate aktivitetsforpligtelser og indregnes hver for sig. Kombineret med at indregning først kan ske når aktivitetsforpligtelsen er indfriet resulterer det i at Cement A/S først kan indregne omsætning fra 2013. Selskabet er således ikke berettiget til at indtægtsføre omsætning i 2012 grundet at der ikke er foretaget produktion i perioden selvom der er afholdt omkostninger til at starte driften op. Herudover skal Cement A/S hensætte til tab allerede i 2012 vedrørende den ene aktivitetsforpligtelse selvom den samlede kontrakt giver et positivt afkast, hvilket som tidligere omtalt er en signifikant ændring i forhold til nuværende regnskabsstandarder.

⁸⁷ Datagrundlaget for tabel 6.7 fremgår af bilag 18

Til gengæld giver ED bedre mulighed for at måle virksomhedens præstation år for år. Især i forbindelse med indfrielse af aktivitetsforpligtelsen "drift", hvor periodens medgåede omkostninger holdes direkte op imod periodens indtægt. Dette vurderes at være et retvisende billede af virksomhedens finansielle præstation. Til gengæld formår standarden ikke at korrigere for det i forbindelse med de to øvrige aktivitetsforpligtelser.

6.7 Delkonklusion

Kapitlets 2 eksempler har på hver sin måde illustreret de konsekvenser som ED i sin nuværende form vil resultere i for entreprisekontrakter og servicekontrakter. Den kritiske skelnen mellem varer, serviceydelser og entreprisekontrakter der er i den nuværende regnskabsregulering er væsentligt reduceret til at fokusere på at selskabet skal have indfriet en aktivitetsforpligtelse førend selskabet kan indregne omsætning og omkostninger. Herudover skal selskabet i højere grad tage højde for begrebet *time-value-of-money*, hvilket er teoretisk korrekt, men praktisk bliver det meget vanskeligt at indføre og efterleve, for det betyder at der skal korrigeres for betalingstidspunktet, renteændringer samt andre faktorer. Det medfører væsentlige ændringer i de fleste virksomheders økonomisystemer og registreringer.

For en virksomhed som Cement A/S betyder ED, at en kontrakt om levering og montering af en cementfabrik først kan indregne omsætning og omkostninger når virksomheden har leveret og monteret hele fabrikken. Dette er på ingen måde retvisende for virksomhedens løbende præstationer henover byggeperioden. Enten skal kontrakten omskrives således, at kunden har den løbende kontrol over projektet, men eftersom at kunden ikke har ekspertisen er det næppe sandsynligt at kunden ønsker at påtage sig den risiko.

Hvad angår drift- og vedligeholdelse er de væsentligste konsekvenser igen *time-value-of-money* i forbindelse med opgørelse af kontraktsummen, og at kontrakten skal inddeles i 3 aktivitetsforpligtelser hvilket medfører, at selskabet skal indregne omsætning og omkostninger uafhængigt. Det har den konsekvens at selskabet allerede i 2012 skal indregne et tab vedrørende vedligeholdelse fordi den allokerede pris er lavere end de forventede omkostninger. Ydermere skal selskabet oplyse om tabet i regnskabet og angive hvornår aktivitetsforpligtelsen forventes indfriet. I nærværende tilfælde hvor der er tale om et samlet positivt afkast på kontrakten, er det ikke en ideel løsning, idet regnskabslæser ikke får et fuldstændigt billede af kontrakten medmindre selskabet naturligvis informerer om et forventet positivt afkast på den øvrige del af kontrakten.

Den løbende indregning af omsætning påvirkes også af den nye standard, som følge af at aktivitetsforpligtelsen "drift" dels skal opdeles i yderligere 5 aktivitetsforpligtelser, men også fordi

kontrakten ikke skal indregnes efter færdiggørelsesgraden. Kontrakten indregnes i stedet for i henhold til medgåede omkostninger og periodens indtægt, da den er et udtryk for hvor meget selskabet har indfriet af sin aktivitetsforpligtelse. Dette er til gengæld ikke gældende for "vedligeholdelse" og "reservedele", idet de ved indfrielsen af aktivitetsforpligtelsen ikke er identisk med den producerede mængde cement. Derfor anvendes periodens medgåede omkostninger som formodes at være et udtryk for indfrielse af aktivitetsforpligtelserne, og indregningen af omsætningen sker forholdsmæssigt herudfra.

7 Hovedkonklusion

Tilbage i 2002 påbegyndte IASB og FASB et konvergensprojekt der havde til formål at gøre fremtidige regnskabsstandarder mere kompatible, så regnskabsstandarderne kan anvendes både lokalt og på tværs af landegrænser, og dermed sikre en større gennemsigtighed for regnskabslæser.

Et af projekterne mellem IASB og FASB er udarbejdelsen af en ny fælles standard for indregning af omsætning (*Revenue recognition*), som blandt andet skal erstatte IAS 11 *Construction Contracts* og IAS 18 *Revenue*. Den nye standard skal være principbaseret og vedrøre alle typer af kontrakter indgået med kunder, dog med undtagelse af leasingkontrakter, finansielle instrumenter og forsikringskontrakter.

De nuværende regnskabsstandarder for omsætning indregnes og måles efter forskellige principper hvilket skaber inkonsistens mellem standarderne samt internt i IAS 18 og i forhold til begrebsrammen. Ydermere mangler der signifikant vejledning på væsentlige områder som sammensatte kontrakter, og kombineret med utidssvarende indregningsprincipper for netop sammensatte kontrakter er der en øget risiko i standarderne for at begrebsrammens 4 kvalitetskrav ikke opfyldes.

I henhold til begrebsrammen er omsætning er en stigning i aktiver eller fald i forpligtelser som medfører en stigning i egenkapitalen, hvilket er i overensstemmelse med den formueorienterede regnskabsteori. Indregning af omsætning sker som udgangspunkt efter IAS 18 medmindre den afstedkommer fra en entreprisekontrakt hvor omsætning i så fald indregnes efter IAS 11. Entreprisekontrakter er kendetegnet ved, at de er individuelt forhandlet og vedrører opførelse af et aktiv eller en kombination af aktiver som er tæt forbundet eller afhængige i design, teknologi og funktion i forhold til deres formål.

Salg af varer indregnes som udgangspunkt på leveringstidspunktet. Med leveringstidspunktet menes når risiko og ejerskab over varen er overgået til køber. IFRIC 15 giver dog mulighed for løbende indregning af omsætning i forbindelse med salg af varer såfremt risiko og ejerskab over varerne løbende overgår til køber. Indregning af omsætning fra salg af tjenesteydelser sker, som udgangspunkt efter samme princip som ved entreprisekontrakter medmindre ydelsen knytter sig til salg af en vare.

Måling af omsætning er ikke specifikt angivet i begrebsrammen, men indgår som et delelement i det generelle regelsæt. Måling af omsætning kan efter begrebsrammen ske ved anvendelse af henholdsvis historisk kostpris, dagsværdi, nettorealisationværdi eller nutidsværdi. Den valgte måleattribut skal dog være i overensstemmelse med de kvalitative krav. I henhold til IAS 11 og IAS 18 er det dog kun muligt at anvende dagsværdi ved måling af omsætning, og eftersom at standarderne altid har forrang i forhold til begrebsrammen skal omsætning måles til dagsværdi.

Formålet med den nye standard er, at eliminere svaghederne og den inkonsistens der er i de nuværende regnskabsstandarder og samtidig skabe et enkelt indregningsprincip der sikrer en bedre sammenlignelighed på tværs af brancher, virksomheder og lande. Standarden består af 5 grundtrin, og foreskriver at omsætning afstedkommer fra en kontrakt med en kunde, som har et kommercielt aspekt og som er bindende for begge parter, og som samtidig indeholder minimum en aktivitetsforpligtelse. En Aktivitetsforpligtelse kan identificeres som en virksomheds forpligtelse til at levere en vare eller en tjenesteydelse til en kunde, mens en kunde ikke er nærmere defineret i standarden, da det afhænger af den branche virksomheden agerer i eller indenfor. Omsætning kan først indregnes når virksomheden overfor kunden har indfriet den i kontrakten angivet aktivitetsforpligtelse. Indfrielse af aktivitetsforpligtelser forekommer når kunden har opnået kontrol over varen eller serviceydelsen og opnår en økonomisk fordel.

Måling af omsætning tager højde for flere nye elementer i forhold til de nuværende standarder herunder mulige likviditetsmæssige tidsforskydninger (*time-value-of-money*) samt mulige ændringer i kontrakten, som følge af f.eks. bonusser samt indtægter fra forhøjet produktion.

Den nye standard forventes især at påvirke entreprenører og virksomheder, der indgår kontrakter med multiple elementer. En af de største problemstillinger den nye kontrakt rejser er, at omsætning først kan indregnes når hele aktivitetsforpligtelsen er indfriet eller hvis kunden i forbindelse med entreprisekontrakter kontrollerer processen. Ved totalentreprisekontrakter er det oftest sælger der kontrollerer processen, hvormed hele indtægtsførelsen flyttes til kontrakten er afsluttet. Dette giver ikke et retvisende billede eller afspejler virksomhedens løbende præstationer. Ydermere skal virksomheden identificere separate aktivitetsforpligtelser uagtet at kontrakten er solgt som en samlet kontrakt, hvilket medfører at virksomheden inden kontrakten påbegyndes kan risikere at indregne et tab. Nærværende tab skal oplyses til regnskabslæser og virksomheden skal endvidere oplyse om hvornår aktivitetsforpligtelsen forventes indfriet. Dette element i den nye standard er ikke hensigtsmæssigt hvis kontrakten er solgt med en samlet gevinst, idet virksomheder jo ofte går på kompromis med enkelte elementer for at opnå en højere gevinst samlet set.

Eksemplerne i casen viser tydeligt nogle af de konsekvenser og udstiller nogle af de svagheder der er ved den nye standard, og selvom den på en række områder øger gennemsigtigheden og sammenligneligheden, så skal virksomhederne fortsat tolke på en række områder, blandt andet ved opgørelse af færdiggørelsesgrader, hvilket reducerer sammenligneligheden. Til gengæld må man sige at tanken om anvendelse af aktivitetsforpligtelser og indfrielse af aktivitetsforpligtelser er fornuftig og øger

sammenligneligheden. Der er dog behov for mere vejledning omkring identificering af aktivitetsforpligtelser samt eventuelt en anden definition. Herudover skal det gøres muligt at indfri aktivitetsforpligtelser tidligere i forløbet.

8 Perspektivering

Omsætning er som bekendt et af de vigtigste nøgletal, og dermed er der naturligvis stor fokus på indregning og måling, hvorfor udkastet til en ny standard har haft stor bevågenhed. Ikke overraskende er det også et af de udkast som IASB har modtaget flest kommentarer på, og især virksomheder med længerevarende kontrakter risikere at blive påvirket væsentligt. Nærværende afhandling har derfor identificeret konsekvenserne ved ED i forhold til indregning og måling af omsætning for en række virksomheder.

Afhandlingen har belyst de centrale svagheder som de nuværende regnskabsstandarder (IFRS) har samt hvorledes en eventuel ny standard vil løse svaghederne. Afhandlingen har dog også kunnet konkludere, at selvom en række svagheder i de nuværende standarder vil blive afhjulpet, så medfører standarden også en række andre signifikante svagheder. Nogle af de konsekvenser og svagheder er i afhandlingen forsøgt eksemplificeret ved 2 eksempler.

I og med at både IAS 11, IAS 18 samt den nye standard er principbaseret kunne det være interessant at udarbejde samme konsekvensanalyse overfor US GAAP og den nye standard idet US GAAP i langt højere grad bygger på vejledninger. Herved kan den direkte konsekvens ved indregning og måling identificeres, hvilket blandt andet kunne være interessant for SEC, som dermed kan få et bedre beslutningsgrundlag i forbindelse med vurderingen af hvorvidt kommende IFRS'er skal implementeres i US GAAP.

Herudover vil det være nærliggende at analysere hvorvidt de ændrede krav for oplysning og præsentation påvirker regnskabsafleggers registreringsystemer, forretningsgange, kommunikation, træning samt nytteværdien for regnskabsbruger for dermed at opnå et bedre helhedsindtryk af konsekvenserne. Et fuldstændigt billede over konsekvenserne vil være med til at kunne illustrere hvorvidt det er muligt at have et indregningsprincip som dækker alt fra simple transaktioner til længerevarende kontrakter med multiple elementer. Nærværende afhandling har vist at det er svært og at regelsættet skaber en række u hensigtsmæssige problemstillinger, som der er behov for bliver forbedret i form af bedre muligheder for løbende indregning af omsætning samt lempeligere krav i forbindelse med oplysning af tab på aktivitetsforpligtelser.

For en virksomhed som Cement A/S vil næste step være, såfremt den nye standard bliver implementeret i sin nuværende form:

- Identificer kundekontrakter som er sammenlignelige,

- Identificer tidspunktet for hvornår aktivitetsforpligtelsen er indfriet dvs. hvornår kontrollen overgår til kunden,
- Identificer kunder klausuler vedrørende godkendelse samt vurderer hvorvidt de tekniske krav kan blive testet før levering, således kundens accept blive mere end formalitet,
- Udarbejde illustrative eksempler på konsekvensen af ED i forhold til udvalgte projekter,
- Vurder hvorvidt kravene i ED kan opnås via et tillæg til kontrakterne,
- Modifierer arbejdsprocesser, regnskabspolitikker, præsentation, træning og registreringssystemer i relation til forretningen, og
- Vurder og indsamle nødvendigt data i tide.

Overordnet set skaber den nye standard en mere robust standard, som dog kræver nogen modificering samt en del tilpasninger for en række virksomheder.

9 Litteraturliste

Love, standarder og fortolkningsbidrag

- IASB, Begrebsrammen, revised 2007
- IASB, IAS 11 Construction Contracts, revised 1993 inkl. Ændringer frem til 31.12.2009
- IASB, IAS 18 Revenue, revised 1993 inkl. Ændringer frem til 31.12.2009
- IASB, IFRIC 13 Customer Loyalty Programmes, July 2008
- IASB, IFRIC 15 Agreement for the Construction of Real Estate, Januar 2009
- IASB, IFRIC 18 Transfer of Assets from Customers, July 2009
- IASB, SIC 31 Revenue – Barter Transactions Involving Advertising Services, December 2001.

Faglitteratur

- IASC Foundation Education (July 2008): A Guide through International Financial Reporting Standards (IFRS), IASB, London 2008
- Sumit Sudan (2009): Revenue Recognition. Forlaget Thomson Reuters Professional A/S, København 2009, 1. udgave, 1. oplag
- Jan Fedders og Henrik Steffensen (2008): Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder. Forlaget Thomson A/S, København 2008, 3. udgave 1. oplag
- Jens O. Elling 2008: Årsrapporten – teori og regulering. Forlaget Gjellerup, København 2003, 1. udgave, 2. oplag

Øvrige bøger

- Søren Holm-Rasemussen, Jens Oksen Jensen og Lone Jensen (2001): Økonomisk styring og virksomhedsanalyse. Forlaget Systime, Aarhus, 2001, 2. udgave, 1. oplag

Publikationer

- IASB (June 2010): Revenue from Contract with Customers, Exposure Draft
- IASB (June 2010): Revenue from Contract with Customers, Basis for Conclusions
- IASB/FASB (December 2010): Comment letter summary – main issues
- IASB (December 2008): Discussion Paper, Preliminary views on Revenue Recognition in Contract with Customers

- IASB (April 2011): Summary of Revenue Recognition Model
- KPMG (July 2010): New on the horizon – Revenue recognition for building and construction
- Deloitte, IAS Plus: Agenda and decisions at IASB meeting 14 – 18 February 2011
- PWC (April 2011): Practical guide 15 – Update recent revenue discussions at the IASB and FASB
- IASB (2010): Conceptual Framework, Power-Point presentation
- Kommissionen for de Europæiske Fællesskaber (2003): Bemærkninger til visse artikler i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1606/2002 af 19. juli 2002 om anvendelse af internationale regnskabsstandarder og Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 og Rådets syvende direktiv 83/349/EØF af 13. juni 1983 om regnskaber
- Ernst & Young (2010): Revenue from Contract with Customer – The road to convergence: What the revenue proposals mean in practice.
- Det Internationale handelskammer, Incoterms 2010

Øvrige tekster og artikler

- INSPI (Nr. 1 2011): Omsætning
- Henrik Steffensen (November 2010): Få indblik i de nye regnskabsstandarder for leasing og indtægter, Power point Præsentation

Domme

- Fondsrådsafgørelse afsagt den 30. oktober 2006: Regnskabsmæssig behandling af ejendomsprojekter til videre salg
- Fondsrådsafgørelse afsagt den 24. april 2006: Indregning af omsætning ved projektudvikling

Hjemmesider

- International Accounting Standard Boards: www.iasb.org
- International Financial Reporting Standards: www.ifrs.org
- Financial Accounting Standard Boards: www.fasb.org
- European Financial Reporting Advisory Group: www.efrag.org
- Fondsrådet: www.fondsraadet.dk
- FSR – Danske revisorer: www.fsr.dk
- Deloitte: www.Deloitte.dk

- Deloitte: www.iasplus.com
- KPMG: www.kpmg.dk
- PricewaterhouseCoopers: www.pwc.dk
- Ernst & Young: www.ey.dk

10 Bilag - Oversigt

BILAG 1 – ANVENDTE FORKORTELSER	91
BILAG 2 – INDREGNING OG MÅLING AF FIXED PRICE CONTRACTS & COST PLUS CONTRACTS	92
BILAG 3 – INPUT KONTRA OUTPUT	93
BILAG 4 – KOMBINERING OG SEGMENTERING AF KONTRAKTER	94
BILAG 5 – OMKOSTNINGER VEDRØRENDE KONTRAKTER	95
BILAG 6 – INDREGNING OG MÅLING EFTER IAS 18	96
BILAG 7 – DE KVALITATIVE EGENSKABER	97
BILAG 8 – BEGREBSRAMMENS DEFINITION AF AKTIVER OG FORPLIGTELSE	98
BILAG 9 – IDENTIFIKATION AF KONTRAKT	99
BILAG 10 – INDIKATORER PÅ AT KUNDEN HAR OPNÅET KONTROL OVER AKTIVET	100
BILAG 11 – INDREGNING AF OMKOSTNINGER I HENHOLD TIL ED	101
BILAG 12 – EKSEMPLIFICERING AF SINGLE PERFORMANCE OBLIGATION KONTRA SEPARATE PERFORMANCE OBLIGATION	102
BILAG 13 – DATAGRUNDLAG FOR TABEL 6.1	103
BILAG 14 – DATAGRUNDLAG FOR TABEL 6.2	104
BILAG 15 – DATAGRUNDLAG FOR TABEL 6.4	105
BILAG 16 – DATAGRUNDLAG FOR TABEL 6.5	106

BILAG 17 – DATAGRUNDLAG FOR TABEL 6.6	107
--	------------

BILAG 18 – DATAGRUNDLAG FOR TABEL 6.7	109
--	------------

Bilag 1 – Anvendte forkortelser

IASB	International Accounting Standard Board
FASB	US Financial Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
IAS	International Accounting Standard
SFAS	Statement of Financial Accounting Standard
IASC	International Accounting Standards Committee
ED	Exposure Draft June 2010
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
KPI	Key Performance Indicators
SIC	Standard Interpretations Committee
ICC	Det Internationale Handelskammer
DKK	Danske kroner

Bilag 2 – Indregning og måling af Fixed price contracts & Cost plus contracts

For at udfaldet af en *fixed price contract* kan opgøres pålideligt skal følgende 4 kriterier være opfyldt⁸⁸:

- a. Total contract revenue can be measured reliably;
- b. It is probable that the economic benefits associated with the contract will flow to the entity;
- c. Both the contract costs to complete the contract and the stage of contract completion at the end of the reporting period can be measured reliably; and
- d. The contract costs attributable to the contract can be clearly identified and measured reliably so that actual contract costs incurred can be compared with prior estimates.

For at kunne indregne omsætning vedrørende en *cost plus contract* skal følgende 2 kriterier være opfyldt⁸⁹:

- a. It is probable that the economic benefits associated with the contract will flow to the entity; and
- b. The contract costs attributable to the contract, whether or not specifically reimbursable, can be clearly identified and measured reliably.

⁸⁸ IAS 11, afsnit 23

⁸⁹ IAS 11, afsnit 24

Bilag 3 – Input kontra output

I henhold til *input-metoden*

	År 1(Opstart)	År 2	År 3	År 4	År 5	År 6	Total
Produktion (ton)	0	2.000.000	1.500.000	2.500.000	1.500.000	2.500.000	10.000.000
Indtægter (DKK 10 pr. ton)	0	20.000.000	15.000.000	25.000.000	15.000.000	25.000.000	100.000.000
Omkostninger	12.000.000	13.500.000	17.000.000	14.000.000	17.500.000	14.000.000	88.000.000
Akk. omkostninger primo	0	12.000.000	25.500.000	42.500.000	56.500.000	74.000.000	
Medgået omk. i perioden	12.000.000	13.500.000	17.000.000	14.000.000	17.500.000	14.000.000	
Akk. omkostninger ultimo	12.000.000	25.500.000	42.500.000	56.500.000	74.000.000	88.000.000	
Færdiggørelsesgrad	14%	29%	48%	64%	84%	100%	
Akk. omsætning primo	0	13.636.364	28.977.273	48.295.455	64.204.545	84.090.909	
Beregnete oms. for perioden	13.636.364	15.340.909	19.318.182	15.909.091	19.886.364	15.909.091	
Beregnete omsætning ultimo	13.636.364	28.977.273	48.295.455	64.204.545	84.090.909	100.000.000	
Resultatopgørelse (DKK)							
Omsætning	13.636.364	15.340.909	19.318.182	15.909.091	19.886.364	15.909.091	100.000.000
Omkostninger	12.000.000	13.500.000	17.000.000	14.000.000	17.500.000	14.000.000	88.000.000
Dækningsbidrag	1.636.364	1.840.909	2.318.182	1.909.091	2.386.364	1.909.091	12.000.000
Dækningsgrad (%)	12%	12%	12%	12%	12%	12%	12%

I henhold til *output-metoden*

	År 1(Opstart)	År 2	År 3	År 4	År 5	År 6	Total
Produktion (ton)	0	2.000.000	1.500.000	2.500.000	1.500.000	2.500.000	10.000.000
Indtægter (DKK 10 pr. ton)	0	20.000.000	15.000.000	25.000.000	15.000.000	25.000.000	100.000.000
Omkostninger	12.000.000	13.500.000	17.000.000	14.000.000	17.500.000	14.000.000	88.000.000
Akk. produktion primo	0	0	2.000.000	3.500.000	6.000.000	7.500.000	
Produktion i perioden	0	2.000.000	1.500.000	2.500.000	1.500.000	2.500.000	
Akk. produktion ultimo	0	2.000.000	3.500.000	6.000.000	7.500.000	10.000.000	
Færdiggørelsesgrad	0%	20%	35%	60%	75%	100%	
Akk. omkostninger primo	0	0	17.600.000	30.800.000	52.800.000	66.000.000	
Beregnete omk. for perioden	0	17.600.000	13.200.000	22.000.000	13.200.000	22.000.000	
Beregnete omkostninger ultimo	0	17.600.000	30.800.000	52.800.000	66.000.000	88.000.000	
Resultatopgørelse (DKK)							
Omsætning	0	20.000.000	15.000.000	25.000.000	15.000.000	25.000.000	100.000.000
Omkostninger	0	17.600.000	13.200.000	22.000.000	13.200.000	22.000.000	88.000.000
Dækningsbidrag	0	2.400.000	1.800.000	3.000.000	1.800.000	3.000.000	12.000.000
Dækningsgrad (%)	0%	12%	12%	12%	12%	12%	12%

Bilag 4 – Kombinerings og segmentering af kontrakter

To eller flere kontrakter skal **kombineres** i henhold til **IAS 11, afsnit 9** såfremt:

- a. *The group of contracts is negotiated as a single package;*
- b. *The contracts are so closely interrelated that they are, in effect, part of a single project with an overall profit margin; and*
- c. *The contracts are performed concurrently or in a continuous sequence*

Indikationer på at to eller flere kontrakter skal **kombineres** i henhold til **ED, afsnit 13** er:

- a. *The contracts are entered into at or near the same time;*
- b. *The contracts are negotiated as a package with a single commercial objective; and*
- c. *The contracts are performed either concurrently or consecutively.*

En kontrakt skal **segmenteres** i henhold til **IAS 11, afsnit 8** såfremt:

- a. *Separate proposals have been submitted for each asset;*
- b. *Each asset has been subject to separate negotiation and the contractor and customer have been able to accept or reject parts of the contract relating to each asset; and*
- c. *The costs and revenues of each asset can be identified.*

Mens i henhold til **ED, afsnit 15** skal en kontrakt **segmenteres** såfremt:

- a. *The entity, or another entity, regularly sells identical or similar goods or services separately; and*
- b. *The customer does not receive a significant discount for buying some goods or services together with other goods or services in the contract.*

Bilag 5 – Omkostninger vedrørende kontrakter

IAS 11 afsnit 16 definerer omkostninger som værende:

- a. *costs that relate directly to the specific contract;*
- b. *costs that are attributable to contract activity in general and can be allocated to the contract; and*
- c. *such other costs as are specifically chargeable to the customer under the terms of the contract.*

IAS 11 afsnit 17 definerer endvidere, at omkostninger som relaterer sig til en kontrakt er:

- a. *site labour costs, including site supervision;*
- b. *costs of materials used in construction;*
- c. *depreciation of plant and equipment used on the contract;*
- d. *costs of moving plant, equipment and materials to and from the contract site;*
- e. *costs of hiring plant and equipment;*
- f. *costs of design and technical assistance that is directly related to the contract;*
- g. *the estimated costs of rectification and guarantee work, including expected warranty costs; and*
- h. *claims from third parties.*

Mens generelle omkostninger som kan blive allokeret til en kontrakt omfatter⁹⁰:

- a. *insurance;*
- b. *costs of design and technical assistance that are not directly related to a specific contract; and*
- c. *construction overheads (preparation and processing of the contract)*

⁹⁰ IAS 11, afsnit 18

Bilag 6 – Indregning og måling efter IAS 18

I henhold til IAS 18, afsnit 14 skal følgende 5 kriterier være opfyldt i forbindelse med salg af varer førend der kan foretages indtægtsføring:

- a. The entity has transferred to the buyer the significant risks and rewards of ownership of the goods;
- b. The entity retains neither continuing managerial involvement to the degree usually associated with the ownership nor effective control over the goods sold;
- c. The amount of revenue can be measured reliably;
- d. It is probable that the economic benefits associated with the transaction will flow to the entity; and
- e. The costs incurred or to be incurred in respect of the transaction can be measured reliably.

I henhold til IAS 18, afsnit 20 skal følgende 4 kriterier være opfyldt i forbindelse med salg af serviceydelser førend der kan foretages indtægtsføring:

- a. The amount of revenue can be measured reliably;
- b. It is probable that the economic benefits associated with the transaction will flow to the entity;
- c. The stage of completion of the transaction at the end of the reporting period can be measured reliably; and
- d. The costs incurred for the transaction and the costs to complete the transaction can be measured reliably.

For indregning af renter, royalties og udbytte kræves følgende 2 krav opfyldt⁹¹:

- a. It is probable that the economic benefits associated the the transaction will flow to the entity; and
- b. The amount of the revenue can be measured reliably.

⁹¹ IAS 18, afsnit 29

Bilag 7 – De kvalitative egenskaber

Relevans

Begrebet relevans inddeles i 3 komponenter⁹²: Værdi for prognosekontrol, værdien for kontrolopgaven samt værdien for fordelingsopgaven. Elementer som indregnes i årsregnskabet skal være relevante og kan forbedre sandsynligheden for korrekt estimering af fremtidig indtjening. Herudover skal relevans være med til at forbedre gennemskueligheden for regnskabsbrugere i forbindelse med vurderingen af den historiske udvikling inden for f.eks. omsætningen. Overordnede set handler relevans om at sikre at informationen i årsregnskabet har nytteværdi og er væsentlig.

Pålidelighed

Pålidelighed består ligeledes af 3 komponenter⁹³: Verificerbarhed, repræsentativ gyldighed samt neutralitet.

Informationer der præsenteres i regnskabet skal være pålidelige eller "sande" i henhold til kendsgerningerne, så de kan verificeres. En række poster som indregnes i årsrapporten kan ikke måles direkte, men indeholder en række usikkerhedsmomenter, som skal verificeres af en uafhængig person for at posten kan betragtes som sand. Herudover skal posterne have en repræsentativ gyldighed, hvilket vil sige at oplysningerne skal have relevans for bruger og samtidig skal informationerne være neutrale for ikke at påvirke regnskabsbruger i en bestemt retning.

Forståelighed

Hvorvidt informationen er forståelig kan kun afgøres af bruger, men kravet om forståelighed skal sikre at information som muligvis kan have nytte for nogen ikke undlades.

Sammenlignelighed

Sammenlignelighed er et krav som skal sikre at informationen periode efter periode i videst muligt omfang indregnes efter de samme principper.

⁹² Årsrapporten – teori og regulering, Jens O. Elling, s 171

⁹³ Årsrapporten – teori og regulering, Jens O. Elling, s 171

Bilag 8 – Begrebsrammens definition af aktiver og forpligtelser

Begrebsrammen definerer et aktiv som:

An asset is a resource controlled by the entity as a result of past events and from which future economic benefits are expected to flow to the entity.

Mens en forpligtelse defineres som:

A liability is a present obligation of the entity arising from past events, the settlement of which is expected to result in an outflow from the entity of resources embodying economic benefits.

Bilag 9 – Identifikation af kontrakt

For at der skal være tale om en kontrakt kræver det at følgende 4 punkter er overholdt⁹⁴:

- a. *The has commercial substance (ie the entity's future cash flow are expected to change as a result of the contract);*
- b. *The parties to the contract have approved the contract and are committed to satisfying their respective obligations;*
- c. *The entity can identify each party's enforceable rights regarding the goods or services to transferred; and*
- d. *The entity can identify the terms and manner of payment for those goods or services.*

⁹⁴ IASB Exposure Draft June 2010, Afsnit 10

Bilag 10 – Indikatorer på at kunden har opnået kontrol over aktivet

Indikatorer på at kunden har opnået kontrol er⁹⁵:

- a. hvis kunden under alle omstændigheder er forpligtet til at betale,
- b. hvis kunden har ejendomsretten over aktivet, og kan anvende aktivet til egen fordel,
- c. hvis kunden fysisk er i besiddelse af aktivet, eller
- d. hvis aktivet er specielt designet for kunden og aktivet dermed ikke kan anvendes sælger.

⁹⁵ ED, afn. 30

Bilag 11 – Indregning af omkostninger i henhold til ED

En omkostning kan indregnes som et aktiv såfremt omkostningen⁹⁶:

- a. *relate directly to a contract (or specific contract under negotiation);*
- b. *generate or enhance resources of the entity that will be used in satisfying performance obligations in the future (ie the costs relate to future performance); and*
- c. *are expected to be recovered.*

En omkostning som relaterer sig direkte til en kontrakt er⁹⁷:

- a. *direct labour (for example, salaries and wages of employees who provide services direct to the customers);*
- b. *direct materials (for example, supplies used in providing services to the customer)*
- c. *allocations of costs that relate directly to the contract or contract activities (for example, costs of contract management and depreciation of tools and equipment used in fulfilling the contract);*
- d. *costs that are explicitly chargeable to the customer under the contract; and*
- e. *other costs that were incurred only because the entity entered into the contract (for example, subcontractors costs).*

En omkostning som ikke relaterer sig direkte til en kontrakt skal driftsføres når den forekommer. Det er omkostninger som⁹⁸:

- a. *costs of obtaining a contract (for example, the costs of selling marketing, advertising, bid and proposal, and negotiations);*
- b. *costs that relate to satisfied performance obligations in the contract (ie the costs that relate to past performance); and*
- c. *costs of abnormal amounts of wasted materials, labour or other resources used to fulfill the contract.*

⁹⁶ Exposure Draft June 2010, afsnit 57. Der ses bort fra omkostninger som relaterer sig til andre IFRS som f.eks. IAS 2 *inventories*, IAS 16 *Property, Plant & Equipment* or IAS 38 *Intangible Assets*

⁹⁷ ED, afsnit 58

⁹⁸ ED, afsnit 59

Bilag 12 – Eksemplificering af single performance obligation kontra separate performance obligation⁹⁹

Eksempel 1

Single performance obligation

An entity enters into a contract to construct the shell and core of a building for a customer.

The prime contractor subcontracts the component packages (piling, substructure, superstructure etc) and provides the construction management service to coordinate the works.

This contract contains a single performance obligation. The provision of the construction management service covers the coordination of all subcontract packages necessary to fulfil the contractual obligations.

Eksempel 2

Separate performance obligation

An entity enters into a contract to construct the shell and core and provide fit-out services for a customer.

The prime contractor subcontracts the component packages (piling, substructure, superstructure, partition walls, ceiling etc) and provides the construction management service to coordinate the works.

There is a separate market for the fit-out of buildings and therefore information is available to estimate the appropriate value associated to the separate shell and core and fit-out obligations.

This contract contains two performance obligations: the shell and core construction services and the fit-out construction services.

⁹⁹ Eksemplet fra KPMG (July 2010): New on the horizon: Revenue recognition for building & construction)

Bilag 13 – Datagrundlag for tabel 6.1

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Likvider	173.000.000
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Forudbetaling	-173.000.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Likvider	-6.280.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Igangværende arbejder	6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Igangværende arbejder	-6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Omkostninger	6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Igangværende arbejder	8.876.144
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Omsætning	-8.876.144
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Likvider	-206.120.000
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Igangværende arbejder	206.120.000
31-12-2011	Faktureret til kunden	Igangværende arbejder	-302.750.000
31-12-2011	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	60.550.000
31-12-2011	Tilgodehavender	Tilgodehavender	103.800.000
31-12-2011	Faktureret til kunden	Likvider	138.400.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Igangværende arbejder	-206.120.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Omkostninger	206.120.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Igangværende arbejder	291.329.739
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Omsætning	-291.329.739
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Likvider	-399.600.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Igangværende arbejder	399.600.000
31-12-2012	Faktureret til kunden	Igangværende arbejder	-562.250.000
31-12-2012	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	112.450.000
31-12-2012	Tilgodehavender	Tilgodehavender	69.200.000
31-12-2012	Faktureret til kunden	Likvider	380.600.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Igangværende arbejder	-399.600.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Omkostninger	399.600.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Igangværende arbejder	564.794.118
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Omsætning	-564.794.118
31-12-2013	Tilgodehavender	Tilgodehavender	-173.000.000
31-12-2013	Tilgodehavender	Likvider	173.000.000

Bilag 14 – Datagrundlag for tabel 6.2

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Likvider	173.000.000
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Forudbetaling	-173.000.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Likvider	-6.280.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Igangværende arbejder	6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Igangværende arbejder	-6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Omkostninger	6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Igangværende arbejder	8.876.144
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Omsætning	-8.876.144
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Likvider	-298.120.000
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Igangværende arbejder	298.120.000
31-12-2011	Hensættelse til tab	Hensættelse	-34.500.000
31-12-2011	Hensættelse til tab	Omkostninger	34.500.000
31-12-2011	Faktureret til kunden	Igangværende arbejder	-294.100.000
31-12-2011	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	58.820.000
31-12-2011	Tilgodehavender	Tilgodehavender	138.400.000
31-12-2011	Faktureret til kunden	Likvider	96.880.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Igangværende arbejder	-298.120.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Omkostninger	298.120.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Igangværende arbejder	283.855.190
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Omsætning	-283.855.190
31-12-2011	Delvis tbf. af hensættelse	Hensættelse	11.668.667
31-12-2011	Delvis tbf. af hensættelse	Omkostninger	-11.668.667
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Likvider	-595.600.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Igangværende arbejder	595.600.000
31-12-2012	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-571.400.000
31-12-2012	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	114.180.000
31-12-2012	Tilgodehavender	Tilgodehavender	138.900.000
31-12-2012	Faktureret til kunden	Likvider	318.320.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Igangværende arbejder	-595.600.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Omkostninger	595.600.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Igangværende arbejder	572.768.667
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Omsætning	-572.768.667
31-12-2012	Delvis tbf. af hensættelse	Hensættelse	22.831.333
31-12-2012	Delvis tbf. af hensættelse	Omkostninger	-22.831.333
31-12-2013	Tilgodehavender	Tilgodehavender	-277.300.000
31-12-2013	Tilgodehavender	Likvider	277.300.000

Bilag 15 – Datagrundlag for tabel 6.4

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Likvider	173.000.000
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Forudbetaling	-173.000.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Likvider	-6.280.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Igangværende arbejder	6.280.000
31-12-2010	Rentetilskrivning	Likvider	341.260
31-12-2010	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-341.260
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Igangværende arbejder	0
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Omkostninger	0
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Igangværende arbejder	0
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Omsætning	0
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Likvider	-206.120.000
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Igangværende arbejder	206.120.000
31-12-2011	Rentetilskrivning	Likvider	5.182.957
31-12-2011	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-5.182.957
31-12-2011	Faktureret til kunden	Igangværende arbejder	-302.750.000
31-12-2011	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	60.550.000
31-12-2011	Tilgodehavender	Tilgodehavender	103.800.000
31-12-2011	Faktureret til kunden	Likvider	138.400.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Igangværende arbejder	0
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Omkostninger	0
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Igangværende arbejder	0
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Omsætning	0
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Likvider	-399.600.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Igangværende arbejder	399.600.000
31-12-2012	Rentetilskrivning	Likvider	12.831.486
31-12-2012	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-12.831.486
31-12-2012	Faktureret til kunden	Igangværende arbejder	-562.250.000
31-12-2012	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	112.450.000
31-12-2012	Tilgodehavender	Tilgodehavender	69.200.000
31-12-2012	Faktureret til kunden	Likvider	380.600.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Igangværende arbejder	-612.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Omkostninger	612.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Igangværende arbejder	883.500.631
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Omsætning	-883.500.631
31-12-2012	Bonus	Igangværende arbejder	-250.000
31-12-2012	Bonus	Tilgodehavender	250.000
31-12-2013	Rentetilskrivning	Likvider	-105.072
31-12-2013	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	105.072
31-12-2013	Udligning af debitorer	Tilgodehavender	-173.250.000
31-12-2013	Udligning af debitorer	Likvider	173.250.000

Bilag 16 – Datagrundlag for tabel 6.5

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Likvider	173.000.000
31-12-2010	Forudbetaling (20%)	Forudbetaling	-173.000.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Likvider	-6.280.000
31-12-2010	Omkostninger anvendt i 2010	Igangværende arbejder	6.280.000
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Igangværende arbejder	0
31-12-2010	Indtægtsførelse, omk. 2010	Omkostninger	0
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Igangværende arbejder	0
31-12-2010	Indtægtsførelse, oms. 2010	Omsætning	0
31-12-2010	Rentetilskrivning	Likvider	341.260
31-12-2010	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-341.260
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Likvider	-298.120.000
31-12-2011	Omkostninger anvendt i 2011	Igangværende arbejder	298.120.000
31-12-2011	Hensættelse til tab	Hensættelse	-16.249.816
31-12-2011	Hensættelse til tab	Omkostninger	16.249.816
31-12-2011	Faktureret til kunden	Igangværende arbejder	-294.100.000
31-12-2011	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	58.820.000
31-12-2011	Tilgodehavender	Tilgodehavender	138.400.000
31-12-2011	Faktureret til kunden	Likvider	96.880.000
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Igangværende arbejder	0
31-12-2011	Indtægtsførelse, omk. 2011	Omkostninger	0
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Igangværende arbejder	0
31-12-2011	Indtægtsførelse, oms. 2011	Omsætning	0
31-12-2011	Delvis tb. af hensættelse	Hensættelse	0
31-12-2011	Delvis tb. af hensættelse	Omkostninger	0
31-12-2011	Rentetilskrivning	Likvider	5.182.957
31-12-2011	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-5.182.957
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Likvider	-595.600.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Igangværende arbejder	595.600.000
31-12-2012	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-570.900.000
31-12-2012	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	114.180.000
31-12-2012	Tilgodehavender	Tilgodehavender	138.400.000
31-12-2012	Faktureret til kunden	Likvider	318.320.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Igangværende arbejder	-900.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Omkostninger	900.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Igangværende arbejder	883.750.184
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Omsætning	-883.750.184
31-12-2012	Delvis tb. af hensættelse	Hensættelse	16.249.816
31-12-2012	Delvis tb. af hensættelse	Omkostninger	-16.249.816
31-12-2012	Rentetilskrivning	Likvider	12.831.486
31-12-2012	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-12.831.486
31-12-2012	Bonus	Igangværende arbejder	-500.000
31-12-2012	Bonus	Tilgodehavender	500.000
31-12-2013	Udligning af debitorer	Tilgodehavender	-277.300.000
31-12-2013	Udligning af debitorer	Likvider	277.300.000
31-12-2013	Rentetilskrivning	Likvider	-105.519
31-12-2013	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	105.519

Bilag 17 – Datagrundlag for tabel 6.6

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2012	Forudbetaling	Likvider	15.000.000
31-12-2012	Forudbetaling	Forudbetaling	-15.000.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Likvider	-15.000.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012	Igangværende arbejder	15.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Igangværende arbejder	-15.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, omk. 2012	Omkostninger	15.000.000
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Igangværende arbejder	19.781.250
31-12-2012	Indtægtsførelse, oms. 2012	Omsætning	-19.781.250
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013	Likvider	-57.433.038
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013	Igangværende arbejder	57.433.038
31-12-2013	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2013	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	15.000.000
31-12-2013	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.417.808
31-12-2013	Faktureret til kunden	Likvider	81.082.192
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013	Igangværende arbejder	-57.433.038
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013	Omkostninger	57.433.038
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013	Igangværende arbejder	75.739.819
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013	Omsætning	-75.739.819
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014	Likvider	-74.879.021
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014	Igangværende arbejder	74.879.021
31-12-2014	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2014	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.417.808
31-12-2014	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.417.808
31-12-2014	Faktureret til kunden	Likvider	105.500.000
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014	Igangværende arbejder	-74.879.021
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014	Omkostninger	74.879.021
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014	Igangværende arbejder	98.746.709
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014	Omsætning	-98.746.709
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015	Likvider	-79.371.762
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015	Igangværende arbejder	79.371.762
31-12-2015	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2015	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.417.808
31-12-2015	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.417.808
31-12-2015	Faktureret til kunden	Likvider	105.500.000
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015	Igangværende arbejder	-79.371.762
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015	Omkostninger	79.371.762
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015	Igangværende arbejder	104.671.511
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015	Omsætning	-104.671.511
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016	Likvider	-84.134.067
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016	Igangværende arbejder	84.134.067
31-12-2016	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2016	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.417.808
31-12-2016	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.417.808
31-12-2016	Faktureret til kunden	Likvider	105.500.000

Bilag 17 fortsat – Datagrundlag for tabel 6.6

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016	Igangværende arbejder	-84.134.067
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016	Omkostninger	84.134.067
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016	Igangværende arbejder	110.951.801
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016	Omsætning	-110.951.801
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017	Likvider	-89.182.112
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017	Igangværende arbejder	89.182.112
31-12-2017	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2017	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.417.808
31-12-2017	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.417.808
31-12-2017	Faktureret til kunden	Likvider	105.500.000
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017	Igangværende arbejder	-89.182.112
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017	Omkostninger	89.182.112
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017	Igangværende arbejder	117.608.910
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017	Omsætning	-117.608.910
31-12-2018	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.417.808
31-12-2018	Udligning af debitor	Likvider	9.417.808

Bilag 18 – Datagrundlag for tabel 6.7

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2012	Forudbetaling	Likvider	15.000.000
31-12-2012	Forudbetaling	Forudbetaling	-15.000.000
31-12-2012	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-169.672
31-12-2012	Rentetilskrivning	Likvider	169.672
31-12-2012	Hensættelse til tab	Hensættelse	-5.216.566
31-12-2012	Hensættelse til tab	Omkostninger	5.216.566
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012 - Drift	Likvider	-15.000.000
31-12-2012	Omkostninger anvendt i 2012 - Drift	Igangværende arbejder	15.000.000
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013 - Drift	Likvider	-24.194.867
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013 - Drift	Igangværende arbejder	24.194.867
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013 - Vedligeholdelse	Likvider	-12.086.608
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	12.086.608
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013 - Reservedele	Likvider	-21.151.563
31-12-2013	Omkostninger anvendt i 2013 - Reservedele	Igangværende arbejder	21.151.563
31-12-2013	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2013	Nedskrivning af forudbetaling	Forudbetaling	15.000.000
31-12-2013	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	8.000.000
31-12-2013	Faktureret til kunden	Likvider	82.500.000
31-12-2013	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-210.479
31-12-2013	Rentetilskrivning	Likvider	210.479
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013 - Drift	Igangværende arbejder	-27.194.867
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013 - Drift	Omkostninger	27.194.867
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	-12.086.608
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013 - Vedligeholdelse	Omkostninger	12.086.608
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013 - Reservedele	Igangværende arbejder	-21.151.563
31-12-2013	Indtægtsførelse, omk. 2013 - Reservedele	Omkostninger	21.151.563
31-12-2013	Tilbageførelse af hensættelse	Hensættelse	788.132
31-12-2013	Tilbageførelse af hensættelse	Omkostninger	-788.132
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013 - Drift	Igangværende arbejder	49.234.270
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013 - Drift	Omsætning	-49.234.270
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	11.298.475
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013 - Vedligeholdelse	Omsætning	-11.298.475
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013 - Reservedele	Igangværende arbejder	31.369.885
31-12-2013	Indtægtsførelse, oms. 2013 - Reservedele	Omsætning	-31.369.885
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014 - Drift	Likvider	-32.045.559
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014 - Drift	Igangværende arbejder	32.045.559
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014 - Vedligeholdelse	Likvider	-15.575.804
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	15.575.804
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014 - Reservedele	Likvider	-27.257.657
31-12-2014	Omkostninger anvendt i 2014 - Reservedele	Igangværende arbejder	27.257.657
31-12-2014	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2014	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.250.000
31-12-2014	Faktureret til kunden	Likvider	96.250.000
31-12-2014	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-8.000.000
31-12-2014	Udligning af debitor	Likvider	8.000.000

Bilag 18 fortsat – Datagrundlag for tabel 6.7

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2014	Rentetilskrivning	Igangværende arbejder	-2.914
31-12-2014	Rentetilskrivning	Likvider	2.914
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014 - Drift	Igangværende arbejder	-35.045.559
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014 - Drift	Omkostninger	35.045.559
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	-15.575.804
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014 - Vedligeholdelse	Omkostninger	15.575.804
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014 - Reservedele	Igangværende arbejder	-27.257.657
31-12-2014	Indtægtsførelse, omk. 2014 - Reservedele	Omkostninger	27.257.657
31-12-2014	Tilbageførelse af hensættelse	Hensættelse	1.015.653
31-12-2014	Tilbageførelse af hensættelse	Omkostninger	-1.015.653
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014 - Drift	Igangværende arbejder	49.058.855
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014 - Drift	Omsætning	-49.058.855
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	14.560.151
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014 - Vedligeholdelse	Omsætning	-14.560.151
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014 - Reservedele	Igangværende arbejder	40.425.833
31-12-2014	Indtægtsførelse, oms. 2014 - Reservedele	Omsætning	-40.425.833
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015 - Drift	Likvider	-34.067.293
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015 - Drift	Igangværende arbejder	34.067.293
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015 - Vedligeholdelse	Likvider	-16.474.352
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	16.474.352
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015 - Reservedele	Likvider	-28.830.117
31-12-2015	Omkostninger anvendt i 2015 - Reservedele	Igangværende arbejder	28.830.117
31-12-2015	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2015	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.250.000
31-12-2015	Faktureret til kunden	Likvider	96.250.000
31-12-2015	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.250.000
31-12-2015	Udligning af debitor	Likvider	9.250.000
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015 - Drift	Igangværende arbejder	-37.067.293
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015 - Drift	Omkostninger	37.067.293
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	-16.474.352
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015 - Vedligeholdelse	Omkostninger	16.474.352
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015 - Reservedele	Igangværende arbejder	-28.830.117
31-12-2015	Indtægtsførelse, omk. 2015 - Reservedele	Omkostninger	28.830.117
31-12-2015	Tilbageførelse af hensættelse	Hensættelse	1.074.244
31-12-2015	Tilbageførelse af hensættelse	Omkostninger	-1.074.244
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015 - Drift	Igangværende arbejder	49.057.500
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015 - Drift	Omsætning	-49.057.500
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	15.400.108
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015 - Vedligeholdelse	Omsætning	-15.400.108
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015 - Reservedele	Igangværende arbejder	42.757.947
31-12-2015	Indtægtsførelse, oms. 2015 - Reservedele	Omsætning	-42.757.947
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016 - Drift	Likvider	-36.210.330
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016 - Drift	Igangværende arbejder	36.210.330
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016 - Vedligeholdelse	Likvider	-17.426.814
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	17.426.814

Bilag 18 fortsat – Datagrundlag for tabel 6.7

Dato	Tekst	Konto	Beløb
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016 - Reservedele	Likvider	-30.496.924
31-12-2016	Omkostninger anvendt i 2016 - Reservedele	Igangværende arbejder	30.496.924
31-12-2016	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2016	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.250.000
31-12-2016	Faktureret til kunden	Likvider	96.250.000
31-12-2016	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.250.000
31-12-2016	Udligning af debitor	Likvider	9.250.000
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016 - Drift	Igangværende arbejder	-39.210.330
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016 - Drift	Omkostninger	39.210.330
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	-17.426.814
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016 - Vedligeholdelse	Omkostninger	17.426.814
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016 - Reservedele	Igangværende arbejder	-30.496.924
31-12-2016	Indtægtsførelse, omk. 2016 - Reservedele	Omkostninger	30.496.924
31-12-2016	Tilbageførelse af hensættelse	Hensættelse	1.136.352
31-12-2016	Tilbageførelse af hensættelse	Omkostninger	-1.136.352
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016 - Drift	Igangværende arbejder	49.057.500
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016 - Drift	Omsætning	-49.057.500
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	16.290.462
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016 - Vedligeholdelse	Omsætning	-16.290.462
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016 - Reservedele	Igangværende arbejder	45.229.989
31-12-2016	Indtægtsførelse, oms. 2016 - Reservedele	Omsætning	-45.229.989
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017 - Drift	Likvider	-38.481.950
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017 - Drift	Igangværende arbejder	38.481.950
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017 - Vedligeholdelse	Likvider	-18.436.422
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	18.436.422
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017 - Reservedele	Likvider	-32.263.739
31-12-2017	Omkostninger anvendt i 2017 - Reservedele	Igangværende arbejder	32.263.739
31-12-2017	Faktureret til kunden inkl. Bonus	Igangværende arbejder	-105.500.000
31-12-2017	Tilgodehavender inkl. bonus	Tilgodehavender	9.250.000
31-12-2017	Faktureret til kunden	Likvider	96.250.000
31-12-2017	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.250.000
31-12-2017	Udligning af debitor	Likvider	9.250.000
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017 - Drift	Igangværende arbejder	-41.481.950
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017 - Drift	Omkostninger	41.481.950
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	-18.436.422
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017 - Vedligeholdelse	Omkostninger	18.436.422
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017 - Reservedele	Igangværende arbejder	-32.263.739
31-12-2017	Indtægtsførelse, omk. 2017 - Reservedele	Omkostninger	32.263.739
31-12-2017	Tilbageførelse af hensættelse	Hensættelse	1.202.185
31-12-2017	Tilbageførelse af hensættelse	Omkostninger	-1.202.185
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017 - Drift	Igangværende arbejder	49.057.500
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017 - Drift	Omsætning	-49.057.500
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017 - Vedligeholdelse	Igangværende arbejder	17.234.237
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017 - Vedligeholdelse	Omsætning	-17.234.237
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017 - Reservedele	Igangværende arbejder	47.850.353
31-12-2017	Indtægtsførelse, oms. 2017 - Reservedele	Omsætning	-47.850.353
31-12-2018	Udligning af debitor	Tilgodehavender	-9.250.000
31-12-2018	Udligning af debitor	Likvider	9.250.000